

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1

ปริญญานิพนธ์
ของ
สร้อยหทัย พัดเงิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
พฤษภาคม 2550

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1

ปริญญานิพนธ์
ของ
สร้อยหทัย พัดเงิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร.สุพร เข้มแข็ง ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะตลอดจนการพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีในการทำงานวิจัย รวมถึงกำลังใจและข้อคิดต่างๆ อันเป็นประโยชน์และสำคัญอย่างยิ่งสำหรับตัวผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ทำให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจากรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ ประธานกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน พร้อมทั้งให้วิชาความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ อันมีค่ายิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ดร.อนันต์ จันทร์ทวี ดร.พลังใจ ชันทองคำ อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ธนพงษ์ คัดอ่าน และ คุณสิริวิมล สุขสมบูรณ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาการวัดผลการศึกษา รุ่นปีการศึกษา 2545 สำหรับประสบการณ์และความรู้สึกดีๆ กำลังใจและความช่วยเหลือต่างๆ ที่มอบให้ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ที่ทำงานของผู้วิจัยที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ ที่คอยให้กำลังใจและอยู่เคียงข้างกัน

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อทองล้น คุณแม่วงศ์ พัดเงิน และครอบครัวผู้ให้กำลังใจและสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของผู้วิจัยอย่างยิ่งเสมอมา คุณค่าและประโยชน์จากปริญญานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สร้อยหาวย พัดเงิน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่จะศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฟังตนเอง.....	9
ความหมายของการฟังตนเอง.....	9
แนวคิดและทฤษฎีการฟังตนเอง.....	13
ปัจจัยที่มีผลต่อการฟังตนเอง.....	15
ประโยชน์ของการฟังตนเอง.....	18
การวัดค่านิยมในการฟังตนเอง.....	18
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม.....	21
ความหมายของค่านิยม.....	21
ความสำคัญของค่านิยม.....	23
ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม.....	25
ประเภทของค่านิยม.....	26
การเกิดค่านิยม.....	30
การวัดค่านิยม.....	31
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	34
ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	34
ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	35
ทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	38
การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เอกสารเกี่ยวข้องความรับผิดชอบ.....	40
ความหมายของความรับผิดชอบ.....	40
ความสำคัญของความรับผิดชอบ.....	41
ลักษณะของผู้มีความรับผิดชอบ.....	42
การวัดความรับผิดชอบ.....	45
เอกสารที่เกี่ยวข้องบุคลิกภาพการแสดงตัว.....	46
ความหมายของบุคลิกภาพการแสดงตัว.....	46
แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพการแสดงตัว.....	47
เอกสารที่เกี่ยวข้องการรับรู้ความสามารถของตน.....	48
ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน.....	49
ผลของการรับรู้ความสามารถของตน.....	49
การวัดการรับรู้ความสามารถของตน.....	54
เอกสารที่เกี่ยวข้องการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	57
ความหมายของการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	57
ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู.....	58
ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง.....	61
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	61
งานวิจัยในประเทศ.....	62
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	64
การสร้างเครื่องมือวัดในการวิจัย.....	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	93
สรุปผลการวิจัย.....	94
อภิปรายผล.....	94
ข้อเสนอแนะ.....	97
บรรณานุกรม.....	99
ภาคผนวก.....	110
ภาคผนวก ก.....	111
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	112
ภาคผนวก ข.....	125
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	126
ภาคผนวก ค.....	134
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ.....	135
ประวัติย่อผู้วิจัย	137

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร เขต 1.....	65
2 จำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียน ที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่เลือกใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย.....	66
3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามโรงเรียน.....	67
4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามโรงเรียนและระดับชั้นปี.....	67
5 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของตัวแปรปัจจัย และค่านิยม ในการพึงตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ.....	88
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับค่านิยมในการพึงตนเอง.....	89
7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัย กับค่านิยมในการพึงตนเอง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ.....	91
8 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึงตนเองของ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	91
9 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามค่านิยมในการพึงตนเอง.....	126
10 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	127
11 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ.....	128
12 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัว.....	129
13 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน.....	130
14 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	131
15 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามค่านิยมในการพึงตนเอง.....	132
16 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามปัจจัย.....	133

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2	อิทธิพลของค่านิยมพฤติกรรมมนุษย์.....	25
3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึก ความคิด ค่านิยม.....	26
4	ขั้นตอนการเกิดค่านิยม.....	30
5	ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามค่านิยมในการพึงตนเอง.....	70

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1

บทคัดย่อ
ของ
สร้อยหทัย พัดเงิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
พฤษภาคม 2550

สร้อยหาวย พัดเงิน. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการ
พึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1. ปรินูณานิพนธ์ กศม.
(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. สุพร เข้มแข็ง , รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยม
ในการพึ่งตนเอง และเพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อค่านิยมในการ
พึ่งตนเอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 694 คน ซึ่งได้มา
โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่
แบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเอง แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามความรับผิดชอบ
แบบสอบถามบุคลิกภาพการแสดงตัว แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน และแบบสอบถามการ
อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86, .91, .82, .82, .88 และ .93 ตามลำดับ
และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถของตน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ .671 ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของค่านิยมในการพึ่งตนเองได้ร้อยละ 45.1

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว ส่งผลทางบวกต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านด้านบุคลิกภาพการแสดงตัว และความรับผิดชอบ มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .301, .298, และ .223 ตามลำดับ ส่วนการรับรู้ความสามารถของตน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง

A STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS AND SELF-RELIANCE VALUES OF
COMMERCE STUDENTS IN VOCATIONAL SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE
COMMISSION IN BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
SOIWAI PADNGOEN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University

May 2007

Soiwai Padngoen. (2007). *A Study of Relationship between Some Factor and Self – Reliance Values of Commerce Students in Vocational Schools under the Office of the Private Education Commission In Bangkok Area 1*. Master thesis, M.Ed. (Educational Measurement). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Suwaporn Semheng, Assoc. Prof. Nipa Sripairot.

The purposes of this research were to study the relationship between some factors and self – reliance values, and to study the beta weight of some factors affecting the self – reliance values of commerce student in vocational school. The sample were 694 of commerce students in vocational school under the Office of the Private Education Commission in Bangkok area 1, obtained by using multi-stage random sampling. Tools used in the research were questionnaires on self – reliance values, achievement motive, responsibility, extrovert personality, self - efficacy, and child rearing with reliabilities of .86, .91, .82, .82, .88, and .93 respectively. The data were analyzed by multiple regression analysis.

The results of the research were as follows.

1. The multiple correlation between achievement motive, responsibility, extrovert personality, self - efficacy, child rearing and self – reliance values was .671 with statistically significance at the level of .01. These factors explained the variance of self – reliance values up to 45.1 percent.

2. The beta weight of achievement motive, responsibility, and extrovert personality were .301, .298, and .223 respectively and positively contributed to self-reliance values at the level of .01, but self - efficacy and child rearing were found not statistically contributed.

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การติดต่อสื่อสารสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในทางบวกและทางลบในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยต้องมีการพัฒนาอย่างมากเพื่อให้ทัดเทียมกับชาติอื่น ดังนั้นการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก คือ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพราะคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ หากได้มีการพัฒนาคนให้มีคุณภาพแล้ว ก็ย่อมจะส่งผลให้ชุมชนและสังคมโดยรวมถึงประเทศชาติมีคุณภาพที่ดีขึ้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 3)

จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) ได้เริ่มนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่วางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งยั่งยืน และก้าวหน้าโลก มุ่งเน้นให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพ คนไทยสามารถคิดเองทำเองและพึ่งตนเองได้มากขึ้น การที่คนไทยจะมีลักษณะดังกล่าวจะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาของชาติไว้ในมาตรา 6 ว่าการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในมาตรา 7 คือ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2542: 5)

การพึ่งตนเองเป็นความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้วิธีการพัฒนาตนเองสามารถช่วยเหลือตนเองได้ แก้ปัญหาเป็น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักการเสียสละและทำประโยชน์ให้แก่สังคม บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลพึ่งตนเองได้จะต้องเป็นคนที่เคารพตนเอง รู้จักตนเอง เชื่อมั่นในความรู้ความสามารถที่จะกระทำการใดๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือหมู่คณะ เป็นคนที่รู้จักช่วยตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น (กนก จันทร์จร. 2543: 266-267) เมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบที่จะพึ่งตนเอง และลงมือทำงานโดยอาศัยความรู้ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์และหากมีปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถที่จะศึกษาหาวิธีการที่จะมาแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ การปฏิบัติบ่งเกิดผลบุคคลก็จะพัฒนาทั้งทางด้านคุณภาพชีวิตและคุณสมบัติส่วนตน ผลที่เกิดจากการทำงานนอกจากจะสามารถนำไปใช้เลี้ยงชีวิตแล้วบุคคลยังเกิดความชำนาญจากการลงมือกระทำและมีความรู้เพิ่มพูนขึ้นทั้งจากประสบการณ์

การทำงานและการศึกษาหาความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยช่วยให้บุคคลสามารถคิดและทำในสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้นและดีขึ้น จึงกล่าวได้ว่าบุคคลเกิดการพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิตจากการพึ่งตนเอง (ทิตนา แคมมณี และคณะ. 2546: 7) ตามหลักการสอนทางพระพุทธศาสนาสอนให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ซึ่งหมายรวมถึงการดำเนินงานหรือกิจการใดๆ ก็จะต้องคิดหรือทำด้วยตนเอง (เสถียรพงษ์ วรรณปก. 2547: 7) ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลใดขาดค่านิยมในการพึ่งตนเองแล้วจะมีลักษณะเป็นบุคคลที่ ชอบอยู่ตามลำพัง ขาดความร่วมมือกับผู้อื่น ใช้จ่ายอย่างไม่คุ้มค่า ฟุ่มเฟือย ไม่รู้จักการเสียสละ การยอมแพ้ และการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก (โกวิท ประวาลพุกษ์. 2528: 6 - 7) อาจจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่เป็นผลร้ายต่อตนเองและครอบครัว ตลอดจนสังคมและประเทศชาติ

การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และ เจตคติที่ดี ทางวิชาชีพในสาขาใดสาขาหนึ่ง และต้องการให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้วนั้นมีความรู้ ทางด้านวิชาชีพสามารถประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถพึ่งตนเองได้ (จิรายุ เมืองฮาม. 2547: 82-83) กรณอาชีวศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะของนักเรียนอาชีวศึกษาไว้ว่า ต้องเป็นคนตรงต่อเวลารับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน มีระเบียบวินัย ขยันและซื่อสัตย์ มีความเพียร มานะอดทน สู้งานไม่ท้อถอย มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถปรับตัวเข้ากับงานและเพื่อนร่วมงานได้ และรู้จักการพึ่งตนเอง (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2543: 34)

ในปัจจุบันสภาพปัญหาที่พบเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนก็ยังคงปรากฏหลักฐานให้เห็นอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากข่าวสารที่ได้พบตามหนังสือพิมพ์หรือสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นภาพ สะท้อนสังคมที่ถูกมองว่านักเรียนอาชีวศึกษายังมีปัญหาในทางที่ไม่ดีออกมาเป็นประจำ โดยเฉพาะ ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน มักจะพบปัญหาเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เรื่องค่านิยมต้องการใช้ของหรูของแพง ต้องการความสบายในการใช้จ่ายใช้เงิน โดยขาดการคิด อย่างมีเหตุผล (เอกณรงค์ ภาณุพงษ์ และคณะ. 2546: 209) นอกจากนี้ปัญหาด้านพฤติกรรม ทางการเรียนของนักเรียนสาขาพาณิชยกรรม ยังพบว่ามีปัญหาต่างๆ ได้แก่ การมาเรียนสาย ไม่สนใจ เรียน พูดคุยกันขณะอยู่ในชั้นเรียน ไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานส่งก็เพียงแค່ให้ผ่าน หรือมักจะมีการลอกงานของผู้อื่นมาเพื่อส่งอาจารย์ ไม่ชอบการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เนื่องจาก การเรียนสายอาชีพไม่มีพฤติกรรมการแข่งขันทางวิชาการ นักเรียนจึงไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน (กฤษมันต์ วัฒนณรงค์ และคณะ. 2541: 44 - 49)

ดังนั้นเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมจึงควรเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ ของสังคมให้เกิดกับบุคคล เพราะค่านิยมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลในสิ่ง ที่ควรปฏิบัติของคนว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด (อนันต์ชัย คงจันทร์. 2545: 46) แนวทางในการปลูกฝัง ค่านิยมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของพลเมืองไทยที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ คือ รู้จักสิทธิหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของแต่ละคนอย่างจริงจังด้วยจิตสำนึกอย่างถูกต้องเหมาะสม มีความขยัน อดทน รู้จักพึ่งตนเอง (นพพร พาณิชสุข. 2531: 40) ซึ่งการปลูกฝังค่านิยมในการพึ่งตนเองที่ ถูกต้องและเหมาะสมเป็นสิ่งที่ดี ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการ

พัฒนาการสู่ความเจริญเติบโตพ้นจากความเป็นเด็ก เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้น (วินัดดา ปิยะศิลป์. 2540 : 125) วัยรุ่นต้องการการแสดงออกและการยอมรับจากคนรอบข้าง จึงเป็นวัยที่ควรได้รับการเอาใจใส่ปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ และหาวิธีในการปลูกฝังค่านิยมดังกล่าวให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ (วรรณพร บุญเรือง. 2538: 26 - 28) ดังที่ อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์ และสิริวรรณ สารนาถ (2545: 82) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองได้มากนักน้อยเพียงใดส่วนหนึ่งมาจากการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวของแต่ละคน ถ้าครอบครัวใดก็ตามได้มีการส่งเสริมและช่วยเหลือให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมย่อมจะทำให้ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นผู้มีเหตุผล สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถช่วยตัวเองได้ตามโอกาสอันควร จากผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองของวัยรุ่น (พิชญพร รุโจปการ. 2541: 94) นอกจากนี้ยังมีลักษณะบางประการภายในตัวเด็กเองที่จะส่งเสริมให้เด็กมีค่านิยมในการพึ่งตนเอง เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ และบุคลิกภาพ การแสดงตัว ดังที่ สมพงษ์ พานิชสกุล. (2533: 68) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองสูง ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำจะมีค่านิยมในการพึ่งตนเอง ต่ำ และ ถวิล จันท์สว่าง (2545: 12) กล่าวถึงผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองว่า เป็นผู้ที่มีจักระวังรักษาสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหมั่นไฝหาความรู้ ประพฤติตนให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น รู้จักประมาณค่าใช้จ่าย มีความประหยัด สามารถที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตรงต่อเวลา สามารถควบคุมตนเองและพึ่งตนเองได้

จากที่กล่าวข้างต้น ค่านิยมในการพึ่งตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศและพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยหลายประการที่น่าจะส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ อันได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถของตน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ว่ามีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง ซึ่งจะ เป็นแนวทางให้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการปลูกฝังส่งเสริมและพัฒนา ให้เด็กมีค่านิยมในการพึ่งตนเอง และเป็นประชากรที่มีคุณภาพซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง มีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาคำแนะนำนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ความสำคัญในการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบว่าปัจจัยด้านต่างๆ มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียน อย่างไรและมากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางแก่ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจในการที่จะนำปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการพึ่งตนเองเหล่านี้มาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาปลูกฝังค่านิยมในการพึ่งตนเองให้นักเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียน สังคม และประเทศชาติต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพาณิชยกรรม โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งมีจำนวน 12 เขตพื้นที่ ซึ่งมีจำนวน 24 โรงเรียน แบ่งเป็นชั้นปีที่ 1 จำนวน 12,945 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 9,875 และชั้นปีที่ 3 จำนวน 7,518 คน รวมจำนวน 30,338 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 แบ่งเป็นชั้นปีที่ 1 จำนวน 293 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 226 คน และชั้นปีที่ 3 จำนวน 175 คน รวมจำนวน 694 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ปัจจัยบางประการ ได้แก่

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
2. ความรับผิดชอบ
3. บุคลิกภาพการแสดงตัว
4. การรับรู้ความสามารถของตน
5. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ค่านิยมในการพึ่งตนเอง แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. การพึ่งตนเองด้านการเรียน
2. การพึ่งตนเองด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อของบุคคลว่าสิ่งใดมีความสำคัญ และเป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือและนำมาปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

2. ค่านิยมในการพึ่งตนเอง หมายถึง ความเชื่อ ความพอใจในคุณค่าและได้ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติของบุคคลที่แสดงออกด้วยความสามารถของตนเอง มีความเชื่อมั่นในการที่จะทำสิ่งใดๆ ให้สำเร็จโดยใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่แก้ไขอุปสรรค และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาเป็นภาระแก่ผู้อื่น หรือหมู่คณะ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยแบ่งค่านิยมในการพึ่งตนเอง เป็น 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ เมื่อมีปัญหาการเรียนสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีที่ถูกต้อง และสุจริต ไม่ลอกผลงานของผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นทำ หรือนำผลงานของผู้อื่นมาส่งอาจารย์เพื่อได้รับคะแนน

1.2 ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่สร้างปัญหาหรือเป็นภาระให้แก่กลุ่ม สร้างบรรยากาศในการทำงานของกลุ่มให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ช่วยเหลือซึ่งกันในด้านความคิดตลอดจนปัญหาต่างๆ สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนด ยินดีรับงานของกลุ่มด้วยความมีเหตุผล และด้วยความเต็มใจ ไม่คิดถึงความได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

1.3 ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ในเรื่องเงิน รู้จักจัดสรรรายจ่ายให้สมดุลกับรายรับ ตลอดจนรู้จักเลือกใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า เช่น การใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างคุ้มค่า เลือกซื้ออาหารให้พอเหมาะไม่เหลือทิ้ง วางแผนการใช้เงิน และใช้จ่ายในทางที่เป็นประโยชน์ รู้จักเก็บออมทรัพย์ ไม่ฟุ้งเฟ้อและฟุ่มเฟือย

2. ปัจจัยบางประการ หมายถึง ตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียน ได้แก่

2.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาหรือความต้องการของนักเรียนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเพียรพยายามให้ประสบความสำเร็จ เพื่อบรรลุตามมาตรฐานอันดีเลิศ ได้รับผลสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวัง แม้จะลำบากก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อทำไม่สำเร็จ หรือประสบความสำเร็จล้มเหลว ซึ่งสามารถวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของสมพิศ แซ่เฮง (2546)

2.2 ความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ และเต็มความสามารถ ติดตามผลงานที่ได้ทำแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติงานนั้นทั้งในด้านดีและไม่ดี ซึ่งสามารถวัดความรับผิดชอบได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากแบบสอบถามความรับผิดชอบ ของพิไลลักษณ์ ทองรอด (2547)

2.3 บุคลิกภาพการแสดงตัว หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ชอบการแสดงออก ชอบการกระทำหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นคนเปิดเผย ร่าเริง สนุกสนาน มนุษย์สัมพันธ์ดี มองโลกในแง่ดี ชอบการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้อย่างเหมาะสมซึ่งสามารถวัดความรับผิดชอบได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากแบบสอบถามบุคลิกภาพการแสดงตัว ของอุษา ธนาบุญฤทธิ์ (2544)

2.4 การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นการประเมินตนเองเกี่ยวกับความมั่นใจในความสามารถของตนเอง โดยบุคคลจะตัดสินความสามารถของตนเองจากสถานการณ์หรือเหตุการณ์ใดๆ ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีในระดับใด ซึ่งสามารถวัดการรับรู้ความสามารถของตนได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากแบบสอบถาม ของจรรยา ทอดสนิท (2545)

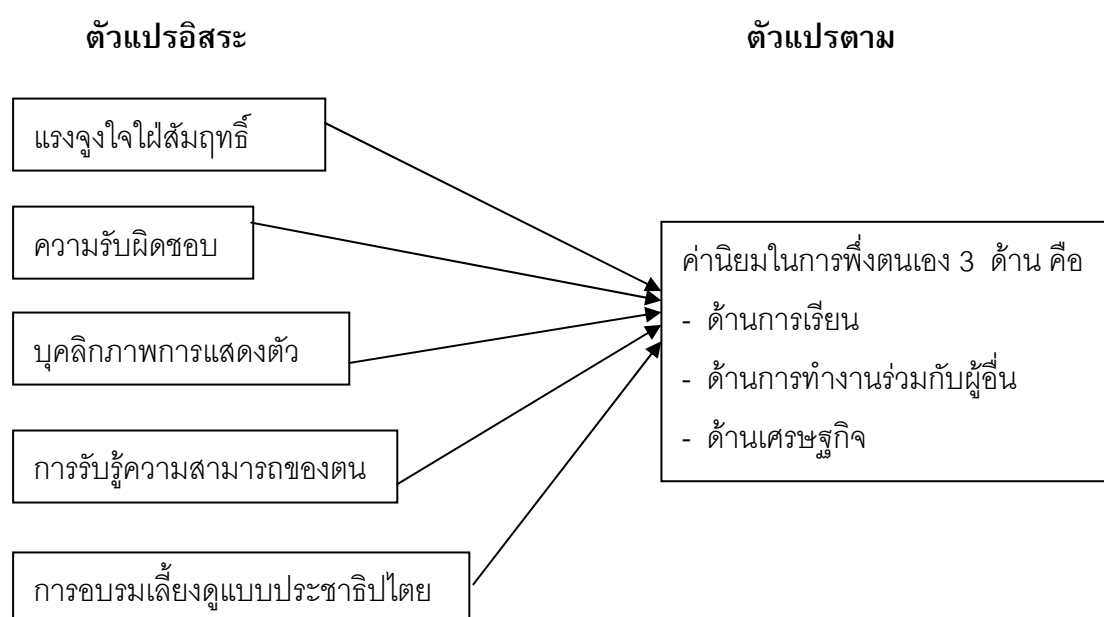
2.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับนักเรียนให้มีความรู้สึกว่าได้ได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรักความอบอุ่น ได้รับการยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น และรับฟังเหตุผล ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือในการทำสิ่งต่างๆ ในโอกาสที่เหมาะสม ซึ่งสามารถวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแบบสอบถาม ของศิริพันธ์ วรรณกิจ (2545)

3. ค่าน้ำหนักความสำคัญ หมายถึง ค่าที่แสดงถึงตัวแปรแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาน้ำหนักความสำคัญของรูปตัวแปรมาตรฐาน (β)

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีคุณวุฒิปริญญาโทหรือปริญญาเอกด้านการวัดผลการศึกษาหรือด้านจิตวิทยาการศึกษา และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ประเมินแบบสอบถามเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงลักษณะของกลุ่มตัวแปรปัจจัย ที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง โดยผู้วิจัยคัดสรรมาจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2545: 51) ทฤษฎีของฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst.1961) งานวิจัยของ สมพงษ์ พานิชสกุล (2533) งานวิจัยของพิษณุพร รุโจปการ (2541) งานวิจัยของโนมสมร เหลือโกศล (2532) และอื่น ๆ พบว่า ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว และการรับรู้ความสามารถของตน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง จึงนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม
2. มีน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อผลค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง
 - 1.1 ความหมายของการพึ่งตนเองและค่านิยมในการพึ่งตนเอง
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
 - 1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเอง
 - 1.4 ประโยชน์ของการพึ่งตนเอง
 - 1.5 การวัดค่านิยมในการพึ่งตนเอง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม
 - 2.1 ความหมายของค่านิยม
 - 2.2 ความสำคัญของค่านิยม
 - 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม
 - 2.4 ประเภทของค่านิยม
 - 2.5 การเกิดค่านิยม
 - 2.6 การวัดค่านิยม
3. เอกสารที่เกี่ยวกับปัจจัยบางประการ
 - 3.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.1.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.1.2 ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.1.4 การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.2 ความรับผิดชอบ
 - 3.2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
 - 3.2.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - 3.2.3 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
 - 3.2.4 การวัดความรับผิดชอบ
 - 3.3 บุคลิกภาพการแสดงตัว
 - 3.3.1 ความหมายของบุคลิกภาพการแสดงตัว
 - 3.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพการแสดงตัว
 - 3.4 การรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 3.4.1 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง

- 3.4.2 ผลของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
- 3.4.3 การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง
- 3.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 3.5.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 3.5.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.5.3 ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
- 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง
 - 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง

1.1 ความหมายของการพึ่งตนเองและค่านิยมในการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง (Self - Reliance) นิยามทั่วไป หมายถึง การกระทำกิจกรรมเพื่อดำเนินงาน อย่างไม่พึ่งใคร จะกระทำเพื่อดำเนินงานด้วยกำลังทางทรัพย์ ความสามารถและสติปัญญาของตนเอง โดยไม่ร้องขอหรือรอคอยความช่วยเหลือหรือจากบุคคลอื่น

การพึ่งตนเอง หมายถึงการเคารพตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถที่จะทำการใดให้สำเร็จด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาเพื่อเป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือหมู่คณะ

จากการศึกษาค้นคว้าได้พบมีผู้ให้ความหมายของคำว่าพึ่งตนเอง ไว้ดังนี้

ทอร์ป คลาก และทีกส์ (Thorpe ; Clark and Tiegies. 1953 3) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า หมายถึง ความมีอิสระในการกระทำที่ไม่ขึ้นต่อใคร มีอารมณ์มั่นคง และยอมรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตน

ประวิณ รอดเขียว (2522: 27) ได้ให้ความหมายว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การเคารพตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถที่จะทำการใดให้สำเร็จด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาเพื่อเป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือหมู่คณะ ซึ่งแบ่งการพึ่งตนเองเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับปัจเจกบุคคล การพึ่งตนเอง หมายถึง คนที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้จากสิ่งที่เขาหามาได้เอง เป็นอิสระได้อย่างแท้จริงโดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับผู้ใด ทั้งยังหมายถึงผู้ที่สามารถร่วมมือกันทำงานกับผู้อื่น เต็มใจที่จะช่วยคนอื่น ๆ และให้คนอื่น ๆ ช่วย แต่เป็นผู้ที่ไม่พึ่งพาอาศัยใคร

2. ระดับชุมชน การพึ่งตนเอง หมายถึง ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรและทักษะซึ่งเป็นเจ้าของร่วมกัน เพื่อสวัสดิการของตนเองและเพื่อการพัฒนาของเขาเอง จะต้องไม่มีความคิดว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานในท้องถิ่นจะมาช่วยวางโครงการ และแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง

3. ระดับประเทศ การพึ่งตนเอง หมายถึง เมื่อทุกคนและชุมชนในประเทศพึ่งตนเองได้ ประเทศก็สามารถพึ่งตนเองได้ด้วย พลเมืองในประเทศต้องยอมรับร่วมกันว่าวิถีทางที่จะมุ่งไปข้างหน้า

นั้นต้องเกิดจากการตัดสินใจร่วมกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน และความพยายามร่วมกันจึงจะบรรลุอุดมการณ์การพึ่งตนเองได้ในที่สุด

เสน่ห์ จามริก (2523: 25) ได้ให้ความหมายของค่านิยมในการพึ่งตนเองไว้เกี่ยวกับชาวชนบทซึ่งสรุปได้ว่า เป็นแนวทางการพัฒนาอย่างหนึ่งที่ต้องส่งเสริมให้บุคคลที่เป็นเป้าหมายได้ทำความเข้าใจกับปัญหาของตนเอง และคิดค้นหาวิธีการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สัมพันธ์กับปัญหาความต้องการและความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง

กัลยา แสนสบาย (2525: 21) ได้ให้ความหมายของค่านิยมในการพึ่งตนเองไว้ดังนี้ว่า ค่านิยมในการพึ่งตนเองเป็นหลักการพัฒนาที่พยายามเสริมสร้างให้ประชาชนใช้ศักยภาพและความสามารถของตนเองแก้ไขปัญหาเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร (2527: 5) ได้ให้ความหมายว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง ค่านิยมที่คนในสังคมยอมรับว่าดี มีคุณค่า และพึงพอใจ ที่จะปฏิบัติตาม ผู้ที่มีค่านิยมในเรื่องนี้จะมีพฤติกรรมแสดงออกด้านการพึ่งตนเอง โดยตนเอง และพึ่งตนเองโดยการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526: 65 - 82) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การเคารพตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหา หรือเป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือหมู่คณะได้กำหนดขอบข่ายของการพึ่งตนเองไว้ 3 ด้าน คือ

1. การพึ่งตนเองด้านการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตนให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่น เช่น สามารถอาบน้ำแต่งตัวเองได้ อยู่ตามลำพังได้ และช่วยเหลือตนเองได้ เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่ รู้จักบริการตัวเองในการรับประทานอาหาร สามารถซ่อมแซมเครื่องใช้ของตนที่ชำรุดเสียหายได้ด้วยตนเอง

2. การพึ่งตนเองด้านการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง ความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จลงได้ด้วยตนเอง ยอมรับ และเคารพในตนเอง มีความคิดอุดมการณ์และความเชื่อมั่น รู้จักใช้ความสามารถของตนที่มีอยู่เพื่อการศึกษาค้นคว้า และทำงานให้สำเร็จตามประสงค์ รวมทั้งพยายามเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนยิ่งขึ้น

3. การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในด้านเงินทองรู้จักหารายได้ในทางสุจริตสำหรับใช้จ่าย ตลอดจนรู้จักเลือกและใช้เครื่องอุปโภคบริโภคอย่างคุ้มค่าอย่างแท้จริง

กรมสามัญศึกษา (2529: 2 - 72) ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า หมายถึง เชื่อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตัวเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่น หรือหมู่คณะและได้กำหนดขอบข่ายการพึ่งตนเองไว้ 3 ด้าน คือ

1. การพึ่งตนเองด้านการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เมื่อมีปัญหาด้านการเรียน

สามารถแก้ปัญหาได้โดยวิธีที่ถูกต้องและสุจริตไม่ลอกผลงานของผู้อื่นทำให้หรือเอาผลงานของผู้อื่นมาส่งอาจารย์เพื่อเอาคะแนน

2. การพึ่งตนเองด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถ ของตนเองเต็มที่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่สร้างปัญหา หรือเป็นภาระให้แก่กลุ่ม สร้างบรรยากาศในการทำงานของกลุ่มให้เป็นไปอย่างราบรื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยเหตุผล และเต็มใจ ไม่คิดถึงความได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

3. การพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถ อย่างเต็มที่ในด้านเงินทอง รู้จักหารายได้ในทางสุจริตสำหรับใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการศึกษาเล่าเรียน เช่น ใช้เวลาหลังเลิกเรียนในการรับจ้างส่งขนม ตลอดจนรู้จักเลือกและใช้เครื่องอุปโภคบริโภคอย่างคุ้มค่า เลือกซื้ออาหารให้เหมาะสมไม่เหลือทิ้ง วางแผนการใช้เงินและการเก็บออมอย่างมีสัดส่วน

โณมสมร เหลือโกศล (2532: 10) ได้ให้ความหมายว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การยอมรับและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างถูกต้องและกระทำได้ด้วยตนเอง โดยไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น ซึ่งแบ่งการพึ่งตนเองโดยตนเอง ได้แก่ การพึ่งตนเองด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจ กับการพึ่งตนเองโดยการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สมพงษ์ พานิชสกุล (2533: 17) ได้ให้ความหมายว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถที่จะยืนหยัดและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสงบได้ด้วยความสามารถของตนเอง ของบุคคลหรือสังคม มิใช่การปิดตนเอง ตัดขาดความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสังคมอื่น แต่อยู่บนพื้นฐานของมิติใหม่แห่งความสัมพันธ์คือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ฉะนั้นการพึ่งตนเองจึงปกครองไปด้วยทั้งความเป็นไทและเป็นธรรม

รัตนา ภัทรธัญญา (2535: 24) ได้ให้ความหมายว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การที่บุคคลช่วยเหลือตนเองโดยใช้ความสามารถที่มีอยู่แก้ไขอุปสรรค หรือการกระทำใด ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเองอย่างมั่นใจทั้งด้านเศรษฐกิจ การปฏิบัติการกิจประจำวัน และด้านการศึกษา

พระเทพเวที (2540: 11 - 12) ได้ให้ความหมายว่า การพึ่งตนเอง คือทำตนให้เป็นที่พักพิงของตนได้พร้อมที่จะรับผิดชอบตนเอง ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระถ่วงหมุ่คณะ หรือหมุ่ญาติ ด้วยการประพฤติธรรม

พิษณุพร รุโจปการ (2541: 11) สรุปไว้ว่า ค่านิยมในการพึ่งตนเอง หมายถึง ความเชื่อ ความพอใจในคุณค่าและได้ยึดถือเป็นแนวทางในพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่แสดงออกเกี่ยวกับการพึ่งตนเองได้ ดังนี้

1. สามารถแสดงถึงความเข้าใจในปัญหาของตน และมีวิธีแก้ไขปรับปรุงด้วยตนเอง
2. สามารถมองเห็นคุณค่าของการกระทำใด ๆ ด้วยตนเอง
3. สามารถใช้ศักยภาพและความสามารถของตนในการแก้ไขปัญหาเพื่อผลประโยชน์ของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม

4. สามารถแสดงถึงความรับผิดชอบและเชื่อมั่นในผลของการกระทำใด ๆ ด้วยตนเอง
5. สามารถอยู่ร่วมกับสังคมที่ตนอยู่ได้และเป็นที่พึ่งของคนในสังคมโดยไม่สร้างปัญหาหรือเป็นภาระของสังคม

โดยพฤติกรรมทั้ง 5 ข้อ แสดงออกได้ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการศึกษา

- 1.1 เข้าใจในปัญหาในการเรียนของตนและมีวิธีแก้ไขด้วยตนเอง
- 1.2 เห็นคุณค่าของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 1.3 พยายามกระทำและแก้ไขเพื่อผลการเรียนด้วยตนเองอย่างเหมาะสม
- 1.4 รับผิดชอบและเชื่อมั่นในการค้นคว้าทำผลงานและการสอบด้วยตนเอง
- 1.5 เป็นที่พึ่งในการเรียนของเพื่อนโดยถูกต้องไม่สร้างปัญหาภาระแก่ใคร

2. ด้านเศรษฐกิจ

- 2.1 เข้าใจในปัญหาเศรษฐกิจของตนและมีวิธีแก้ไขด้วยตนเอง
- 2.2 เห็นคุณค่าของการประหยัดและภาคภูมิใจในรายได้ที่หามาด้วยตนเอง
- 2.3 พยายามและสามารถในการหารายได้ด้วยตนเองและใช้ทรัพย์สินเครื่องใช้อย่าง

ประหยัด

- 2.4 รับผิดชอบและเชื่อมั่นในการประหยัดและการหารายได้ด้วยตนเอง
- 2.5 สามารถช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของบิดามารดาในค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

3. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น

- 3.1 เข้าใจในปัญหาและมีวิธีแก้ไขด้วยตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3.2 เห็นคุณค่าของการกระทำด้วยตนเองในการทำงานเพื่อส่วนรวม
- 3.3 พยายามกระทำและแก้ไขช่วยเหลือส่วนรวมด้วยตนเองอย่างเหมาะสม
- 3.4 รับผิดชอบและเชื่อมั่นในการกระทำด้วยตนเองต่อส่วนรวม
- 3.5 เป็นประโยชน์และที่พึ่งในการกระทำด้วยตนเองต่อส่วนรวม

ระพี สาคริก (2545: 11-18) ได้ให้ความหมายว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การแสดงออก การกระทำของบุคคลด้วยความสามารถของตนเองให้สำเร็จ

อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์ และสิริวรรณ สารนาท (2545: 16) กล่าวว่า พฤติกรรมการพึ่งตนเอง หมายถึง การที่บุคคลได้มีการแสดงออกตามความสามารถของตนเอง สามารถคิดริเริ่มและตัดสินใจตลอดจนการกำหนดความต้องการที่จะเป็นประโยชน์กับชีวิตได้ด้วยตนเอง ซึ่งการวิจัยได้ทำการศึกษา 3 ด้าน คือ

1. การพึ่งตนเองด้านการเรียน หมายถึง การที่นักศึกษาวิทยาลัยได้พยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ถ้ามีปัญหาด้านการเรียนจะแก้ปัญหาได้โดยวิธีที่ถูกต้องและสุจริต ไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาส่งอาจารย์เพื่อเอาคะแนน

2. การพึ่งตนเองด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่นักศึกษาวัยรุ่นได้พยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ไม่สร้างปัญหาหรือเป็นภาระให้แก่กลุ่ม สร้างบรรยากาศในการทำงานของกลุ่มให้เป็นไปอย่างราบรื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยเหตุผลและเต็มใจ ไม่คิดถึงความได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

3. การพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่นักศึกษาวัยรุ่นได้พยายามใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในด้านเงินทอง รู้จักจัดสรรรายจ่ายให้สมดุลกับรายรับ รวมไปถึงการหารายได้โดยสุจริต สำหรับใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการศึกษาล่าเรียน

จากความหมายของการพึ่งตนเองดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการพึ่งตนเอง เป็น 3 ด้าน คือ

1. การพึ่งตนเองด้านการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ เมื่อมีปัญหาด้านการเรียนสามารถแก้ไขปัญหาด้วยวิธีที่ถูกต้องและสุจริต ไม่ลอกผลงานของผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นทำ หรือเอาผลงานของผู้อื่นมาส่งอาจารย์เพื่อเอาคะแนน

2. การพึ่งตนเองด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่สร้างปัญหาหรือเป็นภาระให้แก่กลุ่ม สร้างบรรยากาศในการทำงานของกลุ่มให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ช่วยเหลือซึ่งกันในด้านความคิดตลอดจนปัญหาต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนด ยินดีรับงานของกลุ่มด้วยความมีเหตุผล และด้วยความเต็มใจ ไม่คิดถึงความได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

3. การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่นักเรียนพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ในเรื่องเงิน รู้จักจัดสรรรายจ่ายให้สมดุลกับรายรับ ตลอดจนรู้จักเลือกใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า เช่น การใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างคุ้มค่า เลือกซื้ออาหารให้พอเหมาะไม่เหลือทิ้ง วางแผนการใช้เงิน และใช้จ่ายในทางที่เป็นประโยชน์ รู้จักเก็บออมทรัพย์ ไม่ฟุ้งเฟ้อและฟุ่มเฟือย

1.2 แนวคิดและทฤษฎีการพึ่งตนเอง

พฤติกรรมการพึ่งตนเอง (Independent behavior) เป็นพฤติกรรมที่พึ่งปรารถนาของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เป็นพ่อแม่ปรารถนาให้ลูก ซึ่งอยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่นสามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่เป็นภาระของพ่อแม่และสังคม ต้องการให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และพึ่งตนเองได้ สามารถดูแลตนเองให้มีความปลอดภัย สามารถวางแผนชีวิตในด้านการใช้เวลาว่าง การเลือกคบเพื่อน การเรียน ตลอดจนการใช้จ่ายเงินได้เป็นอย่างดี

บุคคลจะมีพฤติกรรมพึ่งตนเองได้ดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับมาจากครอบครัวตั้งแต่แรก หรือมีพัฒนาการที่สืบเนื่องต่อกันมาตลอดชีวิตของผู้นั้น จนกระทั่งเมื่อเข้าสู่ช่วงสุดท้ายของวัยเด็กตอนกลาง เป็นช่วงที่วัยเด็กตอนกลางต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในด้านการพึ่งตนเอง ดังที่จะเห็นได้จากแนวคิดของฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst, 1961: 38) ที่เชื่อว่าวัยเด็กตอนกลางเป็นช่วงที่เด็กได้มีการพัฒนาในด้านต่างๆ ใกล้เคียงกับวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น สามารถวางแผนหรือการะทำการสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งบิดามารดาหรือผู้ใหญ่ในด้านร่างกาย ยกเว้นทางด้านจิตใจเท่านั้นที่พบว่า ในบางครั้งวัยเด็กตอนกลางยังคงต้องการการพึ่งพาพ่อแม่ และการที่บุคคลได้รับการช่วยเหลือจากพ่อแม่มาตลอด โดยที่บุคคลนั้นไม่มีโอกาสดูแลตนเอง หรือพึ่งตนเองได้ จะส่งผลทำให้ผู้นั้นไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องสำคัญได้ ไม่มีความคล่องตัวในสังคม มีอารมณ์ไม่คงที่ ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2545: 51) ที่ได้กล่าวถึงขั้นพัฒนาความไว้วางใจ กับความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust) ว่าเนื่องจากวัยเด็กช่วงอายุระหว่าง 0 -1 ปี เป็นวัยที่เด็กยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ยังต้องคอยพึ่งพาผู้อื่นโดยเฉพาะพ่อแม่ ดังนั้นขั้นนี้จึงเป็นขั้นที่เด็กจะพัฒนาความไว้วางใจความไว้วางใจทั้งต่อตนเองและต่อบุคคลอื่นซึ่งความรู้สึกนี้จะพัฒนาขึ้นมาได้จากความสม่ำเสมอของพ่อแม่ในการตอบสนอง ความต้องการพื้นฐานของเด็ก ซึ่งสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องคำนึงถึงคือการอบรมเลี้ยงดูลูก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นในช่วงวัยเด็กจนถึงวัยรุ่น ถ้าความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม ประกอบกับความรักใคร่ผูกพันที่เป็นไปอย่างจริงใจของพ่อแม่ จะทำให้เด็กคิดว่าโลกนี้ปลอดภัย น่าอยู่สามารถที่จะไว้วางใจได้ ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูไม่เหมาะสม เด็กจะคิดว่าโลกนี้เต็มไปด้วยอันตราย ไม่น่าอยู่ ก็จะทำให้เด็กเป็นคนหวาดระแวง ซึ่งจะพัฒนาความไม่ไว้วางใจทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นต่อไป ดังนั้นพัฒนาการของความไว้วางใจจะเป็นรากฐานของความเป็นเอกลักษณ์ของการที่เรารู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถ เป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเองและนำตนเองได้

ในทางพระพุทธศาสนา ยังได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของการพึ่งตนเองไว้ โดยสอนให้มนุษย์นำไปปฏิบัติสร้างที่พึ่งแก่ตนเอง เรียกว่า นาถกรรม 10 ซึ่งแปลว่า ธรรมที่พึ่งหรือหลักการพึ่งตนเอง 10 ประการ และได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่พึ่งตนเองได้ ดังนี้

1. ประพตติมีวินัย คือ ดำเนินชีวิตโดยสุจริตทั้งทางกาย ทางวาจา มีวินัย และประกอบสัมมาชีพ
2. ได้ศึกษาศดับมาก คือ ศึกษาเล่าเรียนสดับรับฟังมาก อันใดเป็นสายวิชาของตนหรือตนศึกษาศิลปวิทยาใด ก็ศึกษาให้ชำชอง มีความเข้าใจกว้างขวางลึกซึ้ง รู้ชัดเจนและใช้ได้จริง
3. รู้จักคบคนดี คือ มีกัลยาณมิตร รู้จักเสวนา เข้าหาที่ปรึกษา หรือผู้ที่แนะนำสั่งสอนที่ดี เลือกสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ และถ้อยเยี่ยงอย่างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี ซึ่งจะทำให้ชีวิตเจริญงอกงาม

4. เป็นคนที่พูดกันง่าย คือ ไม่ถือรั้นกระด้าง รู้จักรับฟังเหตุผลและข้อเท็จจริงพร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุงตน

5. ขวนขวายกิจของหมู่ คือ เอาใจใส่ช่วยเหลือธุระและกิจการของชนร่วมหมู่คณะ ญาติ เพื่อนพ้อง และของชุมชน รู้จักใช้ปัญญาไตร่ตรอง หาวิธีดำเนินการที่เหมาะสมทำได้ จัดได้ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

6. เป็นผู้ใฝ่ธรรม คือ รักธรรม ชอบศึกษาค้นคว้า สอบถามหาความรู้ หาความจริง รู้จักพูด รู้จักรับฟัง สร้างความรู้สึกละเมตตาสนทนสนทนา ชวนให้ผู้อื่นอยากเข้ามาปรึกษาและร่วมสนทนา

7. มีความขยันหมั่นเพียร คือ ขยันหมั่นเพียร พยายามหลีกเลี่ยงความชั่ว ประกอบความดี บากบั่น ก้าวหน้า ไม่ย่อท้อ ไม่ละเลยทอดทิ้งธุระหน้าที่

8. มีความสันโดษรู้พอดี คือ ยินดี พึงพอใจแต่ในลาภผล ผลงานและผลสำเร็จต่างๆ ที่ตนสร้างหรือแสวงหามา ได้ด้วยเรี่ยวแรงความเพียรพยายามของตนเองโดยทางชอบธรรม และไม่มัวเมาเห็นแก่ความสุขทางวัตถุ

9. มีสติคงมั่น คือ รู้จักกำหนดจดจำ ระลึกการที่ทำ คำที่พูด กิจที่ทำแล้ว และที่จะต้องทำต่อไปได้ จะทำอะไรก็รอบคอบ รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่เลินเล่อ ไม่เลื่อนลอย ไม่ประมาท ไม่ยอมถลำลงในทางผิดพลาด ไม่ปล่อยปละละเลยถึงโอกาสสำหรับความดีงาม

10. มีปัญญาเหนืออารมณ์ คือ มีปัญญาหยั่งรู้เหตุผล รู้ดีรู้ชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ มอบสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้จักพิจารณาวิจิตรด้วยใจเป็นอิสระ ทำการต่างๆ ด้วยความคิดและวิจารณ์ญาณ

ซึ่งสอดคล้องกับพระคัมภีร์ของ พระเทพเวที (2540: 11-12) ที่กล่าวว่า ผู้ที่พึงตนเองได้จะเป็นลักษณะ หนึ่งที่พึงชื่อว่า ผู้นั้นเป็นคนที่มีส่วนร่วมที่ดีในชุมชน หรือเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ซึ่งคนประเภทนี้จะประกอบด้วย ลักษณะดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าถ้าผู้ใดก็ตามมีลักษณะที่สามารถพึงตนเองได้นั้น มักจะเป็นผู้ประพฤติธรรมได้ ซึ่งมีผลทำให้การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

เพราะฉะนั้น การพึงตนเองได้เป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะผู้ที่พึงตนเองได้นั้นมักจะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน และถ้าสมาชิกในสังคมเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ย่อมจะส่งผลทำให้ผู้นั้นสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสิ่งสำคัญ คือ ผู้ที่พึงตนเองได้นั้นจะไม่เป็นภาระของสังคม รวมทั้งเป็นผู้ที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นได้ตามโอกาสอันควร

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการพึงตนเอง

การที่วัยรุ่นจะมีลักษณะการพึงตนเอง และช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ได้ดีมาน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับ

1. ประสบการณ์ที่วัยรุ่นได้รับจากครอบครัว

ประสบการณ์ที่วัยรุ่นได้รับจากครอบครัว จะรวมถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ ได้ปฏิบัติต่อวัยรุ่นเพื่อให้วัยรุ่นสามารถพึ่งตนเองได้นั้น จัดว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะลักษณะของการพึ่งตนเองได้นั้นจะมีการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปและเมื่อเข้าสู่วัยเด็กตอนกลาง จะเริ่มมองเห็นได้ชัดเจนถึงลักษณะการพึ่งตนเองหรือช่วยเหลือตนเองได้ ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst. 1961: 38 – 39) กล่าวว่าในวัยเด็กตอนกลาง เด็กจะเลือกทำกิจกรรมจากภายในครอบครัวก่อน เช่น การเล่นเกม การเลือกฟังรายการวิทยุ ดูโทรทัศน์ การเลือกอ่านหนังสือ การคบเพื่อน และการเลือกสถานที่เล่น เป็นต้น หลังจากนั้นเด็กจึงจะสามารถเลือกทำกิจกรรมที่ต้องอยู่ภายนอกครอบครัวโดยใช้เวลานานขึ้น แม้แต่ความสามารถในการนอนพักค้างคืนที่อื่น เช่น การเข้าค่ายที่โรงเรียน วัยเด็กตอนกลางก็สามารถทำได้ดีขึ้นตามลำดับ และเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น วัยรุ่นทุกคนจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ตนเอง วัยรุ่นมีความต้องการเป็นอิสระจากพ่อแม่ ต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาพ่อแม่ และในบางครั้งพบว่าในช่วงวัยรุ่นอาจจะมีปัญหาพฤติกรรมที่เกิดความขัดแย้งใจระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ได้ กล่าวคือในช่วงที่ทั้งวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงต้องการความเป็นอิสระจากพ่อแม่แต่ในบางครั้งวัยรุ่นก็ยังคงมีความรู้สึกว่าการต้องการความช่วยเหลือจากพ่อแม่บ้าง แต่พ่อแม่ก็ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือใดๆ ตรงข้ามแม้ว่าพ่อแม่ต้องการให้วัยรุ่นสามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามลำพัง แต่พ่อแม่ก็ยังคงมีความรู้สึกที่วัยรุ่นยังด้อยประสบการณ์ เกรงกลัวว่าวัยรุ่นอาจจะทำสิ่งผิดพลาด จึงทำให้พ่อแม่ให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นตลอดเวลา หรือพ่อแม่บางรายอาจใช้อำนาจบังคับ ผลที่ได้รับ คือวัยรุ่นมีความขัดแย้งใจกับพ่อแม่ บางรายอาจต่อต้านพ่อแม่อย่างรุนแรงได้

สำหรับสังคมตะวันตก เฮิร์ลอค (Hurlock. 1975: 187) ได้กล่าวว่า สิ่งที่วัยรุ่นต้องการเป็นอย่างยิ่ง คือวัยรุ่นต้องการพึ่งตนเองได้ ต้องการอิสระ ต้องการมีรายได้เป็นของตนเอง และต้องการให้ตนสามารถจัดสรรเงินที่มีอยู่ให้พอเพียงกับค่าใช้จ่าย แต่ในสภาพความจริงแล้ว วัยรุ่นก็ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้เอง จำเป็นต้องพึ่งพ่อแม่ซึ่งในบางครั้งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ได้ สำหรับการพึ่งตนเองในด้านการหารายได้ของวัยรุ่นไทย พบว่าวัยรุ่นไทยยังไม่สามารถหารายได้ด้วยตนเองได้ ยังคงต้องพึ่งพ่อแม่ในเรื่องค่าใช้จ่าย แต่สิ่งที่วัยรุ่นจะต้องทำ คือเมื่อได้รับเงินค่าใช้จ่ายจากพ่อแม่มาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือนจะต้องสามารถตัดสินใจในการใช้เงินและจัดสรรเงินที่ได้รับจากพ่อแม่ให้สามารถใช้ได้อย่างเพียงพอ ซึ่งลักษณะการจัดสรรเงินได้นั้น วัยรุ่นควรต้องได้รับการฝึกการจัดการจัดสรรการใช้เงิน เพราะวัยนี้เป็นวัยที่เหมาะสมในการฝึก

ดังนั้นวัยรุ่นจะสามารถพึ่งตนเองได้ดีมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ว่าเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ช่วยเหลือตนเองมากน้อยเพียงใด โดยพ่อแม่ส่งเสริมลูกของตนเองได้ตั้งแต่วัยเด็ก ดังนี้

1. พ่อแม่ควรส่งเสริมให้เด็กหรือวัยรุ่นได้แสวงหาคำตอบ หรือหาความรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยมีพ่อแม่และผู้ใหญ่อยู่เบื้องหลังและคอยช่วยเหลือตามโอกาสและความเหมาะสม

2. พ่อแม่ให้เด็กหรือวัยรุ่นได้มีโอกาสเข้าร่วมทำกิจกรรมในสังคม เพราะการที่เด็กและวัยรุ่นมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จะช่วยให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยความมั่นคง และสามารถช่วยเหลือดูแลตนเองได้อย่างมั่นใจ

2. ประสบการณ์ที่วัยรุ่นได้รับจากกลุ่มเพื่อน

การที่วัยรุ่นจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น คือ ควรจะต้องมีกลุ่มเพื่อนในวัยรุ่นหรือเพื่อนในวัยเรียน ทั้งนี้เพราะเพื่อนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อชีวิตและจิตใจของวัยรุ่น ถ้าเพื่อนมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ จะทำให้วัยรุ่นผู้นั้นมีความสุขและปรับตัวอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มเพื่อนจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาทางด้านความเป็นตัวของตัวเองของวัยรุ่นได้ ซึ่งการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองได้เริ่มพัฒนามาตั้งแต่วัยเด็กและวัยรุ่นตามลำดับ ในบางครั้งกลุ่มเพื่อนจะเป็นผู้ช่วยสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสวางแผนและตัดสินใจโดยไม่ต้องกังวลถึงพ่อแม่หรือผู้ปกครอง การที่เด็กและวัยรุ่นสามารถทำงานประสบความสำเร็จร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกัน จะช่วยทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเองได้ ดังนั้น แนวทางการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เพื่อให้วัยรุ่นได้รับประสบการณ์จากกลุ่มเพื่อน มีดังนี้

1. พ่อแม่ควรใช้เหตุผลและแนะนำวิธีการในการคบเพื่อน โดยไม่ห้ามหรือปิดโอกาสในการคบเพื่อนของเด็กและวัยรุ่น

2. พ่อแม่ควรใช้วิธีการให้เด็กและวัยรุ่นพยายามช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องปกป้องห้ามปรามหรือตัดสินใจแทนเด็กและวัยรุ่นในทุกเรื่อง

3. ประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียน

ประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ครู บรรยากาศในห้องเรียน บรรยากาศในโรงเรียน กฎระเบียบข้อบังคับ และนโยบายของโรงเรียนจะมีส่วนช่วยวัยรุ่นในการพึ่งตนเองเกี่ยวกับเรื่องการเรียน การเตรียมพร้อมในอาชีพและการใช้ชีวิตในสังคม ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ช่วยทำให้วัยรุ่นได้รับประสบการณ์ ดังนี้

1. มีความรู้ทางด้านอาชีพ รู้จักเลือกอาชีพที่เหมาะสม กับความสามารถและความสนใจของตน และรู้จักเลือกอาชีพที่มีคุณค่าต่อสังคม

2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินชีวิตและฝึกใช้ชีวิตอยู่ในสังคม การที่วัยรุ่นมีโอกาสออกจากครอบครัวและมาใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนจะมีส่วนช่วยทำให้วัยรุ่นมีความมั่นใจหลายๆ ด้าน รวมทั้งการใช้เงินสามารถจัดสรรและรับผิดชอบในเรื่องการใช้จ่ายเงินของตนเองได้ ทำให้วัยรุ่นสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง นำไปสู่การสามารถสร้างฐานะทางเศรษฐกิจได้ด้วยตนเองซึ่งมนุษย์ทุกคนต่างมีความต้องการที่จะ “เติบโตขึ้น” ต้องการที่จะมีงานทำรวมทั้งสามารถสร้างครอบครัวเป็นของตนเองได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า ครอบครัวโดยการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ กลุ่มเพื่อนที่เกิดจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดี การมีมนุษย์สัมพันธ์ การทำงานกลุ่ม และโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ครู บรรยากาศในห้องเรียน บรรยากาศในโรงเรียน กฎระเบียบ

ข้อบังคับ และนโยบายของโรงเรียน ล้วนแต่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของวัยรุ่น นอกจากนี้ ยังพบว่าตัวแปรคุณลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งได้จากการศึกษาทฤษฎี และเอกสาร ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของนักเรียนในช่วงวัยรุ่นเช่นเดียวกัน ดังนั้นการที่วัยรุ่นจะมีลักษณะการพึ่งตนเอง ได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการส่งเสริม และสร้างลักษณะการพึ่งตนเองให้เกิดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กเรื่อยไป

1.4 ประโยชน์ของการพึ่งตนเอง

ประโยชน์ของ “ การพึ่งตนเอง ” จะช่วยให้เกิดการพัฒนาทั้งในระดับจุลภาคและในระดับมหภาค กล่าวคือ

1. ช่วยให้คนตระหนักในคุณค่า ความสามารถและพลังศักยภาพของตนเอง
2. ช่วยให้คนสามารถคิดและตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาจากภายนอกบุคคลอื่น แต่มีได้หมายถึงการแยกตนออกจากผู้อื่น การพึ่งพาผู้อื่นเป็นไปอย่างรู้เท่าทันและไม่แข่งขัน หรือมุ่งครอบงำเหนือกว่า ทั้งยังไม่ยอมให้ผู้อื่นมาทำกับตนด้วย
3. บุคคลสามารถแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาได้ด้วยตนเอง รู้ข้อดี ข้อเสีย ข้อจำกัด และข้อบกพร่องของตนเอง สามารถใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้
4. การพึ่งตนเองทำให้เกิดการเป็นตัวของตัวเองในทางความคิด เป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจมองปัญหาต่าง ๆ
5. ช่วยให้อุคคลหรือชุมชน อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยไม่ต้องยึดหรือมุ่งพึ่งพาภายนอก ถ้ามีกิจกรรมทางเศรษฐกิจก็ทำให้ลักษณะพอเลี้ยงตัวได้ เป็นระบบที่ลดการพึ่งพาจากภายนอกทำให้พออยู่ได้ และบุคคลส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์
6. การพึ่งตนเองจะทำให้บุคคลตื่นตัวในสิทธิเสรีภาพของตัวเอง สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

1.5 การวัดค่านิยมในการพึ่งตนเอง

การวัดค่านิยมในการพึ่งตนเอง มีผู้สร้างเครื่องมือวัดการพึ่งตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สมพงษ์ พานิชสกุล (2533: 89 - 93) ศึกษาเรื่องค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี โดยสร้างแบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเองดังตัวอย่าง

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้เกี่ยวกับลักษณะนิสัยในการประพฤติปฏิบัติต่อการพึ่งตนเองของท่าน ซึ่งไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด สิ่งที่สำคัญที่สุดขอให้ท่านตอบตรงความจริงกับที่ท่านประพฤติปฏิบัติ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องหลังข้อความแต่ละข้อที่แสดงระดับการปฏิบัติ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<u>ด้านการศึกษา</u>					
(0) ท่านคิดแล้วแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนเสมอด้วยตนเองเสมอ					
(00) เมื่อทราบกำหนดการสอน ท่านจะวางแผนดูหนังสือเตรียมตัวสอบ					
<u>ด้านเศรษฐกิจ</u>					
(0) ท่านนำความรู้จากที่เรียนมาประดิษฐ์สิ่งของขึ้นใช้เอง					
(00) ท่านเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้ยามฉุกเฉิน โดยไม่ต้องขอจากผู้ปกครอง					
<u>ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น</u>					
(0) ท่านจะใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเต็มที่					
(00) ท่านจะยอมรับความคิดเห็นของกลุ่มด้วยเหตุผลที่เหมาะสมกว่า					

พิษณุพร รุโงปการ (2541: 59) ศึกษาเรื่องบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับค่านิยมในการพึงตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โดยสร้างแบบสอบถามค่านิยมในการพึงตนเอง ดังตัวอย่าง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อความนั้นมีความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการคิดเห็น และการกระทำของนักเรียนมากน้อยเพียงใด โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย จริงน้อยที่สุด เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ

ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
(ด้านการศึกษา) (0) ข้าพเจ้าทำการบ้านด้วยตนเองโดยไม่เคยลอกการบ้านเพื่อนเลย (ด้านเศรษฐกิจ) (00) ข้าพเจ้าสะสมเงินส่วนหนึ่งไว้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวโดยไม่ต้องขอจากผู้ปกครอง (ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น) (000) ข้าพเจ้าใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น				

บุญเลิศ พูนสุขโข (2540: 75 -77) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลของการวางเงื่อนไขเป็นรายบุคคล และการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่มที่มีต่อการพึ่งตนเองทางด้านการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุวรรณาราม กิ่งอำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยสร้างแบบบันทึกพฤติกรรมการพึ่งตนเองด้านการเรียน ดังตัวอย่าง

ครั้งที่.....ชั้น .6/.....
 วิชา.....สถานที่สังเกต.....
 ผู้สังเกต.....วัน เวลาที่สังเกต.....

พฤติกรรมที่สังเกต	นักเรียนคนที่							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. การซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับบทเรียนที่ไม่เข้าใจด้วยตนเอง								
2. การตอบคำถามเกี่ยวกับบทเรียนด้วยตนเอง								
3. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียนด้วยตนเอง								

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมเครื่องมือที่ใช้วัดค่านิยมในการพึ่งตนเองมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การวัดค่านิยมในการพึ่งตนเองจะใช้เครื่องมือวัดหลายประเภท โดยจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย วิธีการวิจัย ลักษณะของผู้ถูกประเมิน โดยเครื่องมือที่ใช้วัดค่านิยมในการพึ่งตนเองประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสังเกตหรือแบบบันทึกพฤติกรรม สำหรับการ

วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามชนิดที่เป็นข้อความให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ และวัดให้ครอบคลุมในสิ่งที่ผู้วิจัยศึกษา

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

2.1 ความหมายของค่านิยม

มีนักวิชาการและผู้รู้จำนวนมากได้ให้ความหมายของ ค่านิยมในมุมมองแตกต่างกันไป จึงมีความหมายของค่านิยมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านปรัชญา สังคมศึกษา และจิตวิทยา ดังนี้

วูดรuff (Woodruff. 1952) ให้ความหมายของค่านิยมว่า เป็นสิ่งที่บุคคลหรือสมาชิกในสังคมยึดถือ และยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีความหมาย และมีความสำคัญสำหรับตนยอมรับเอามาเป็นเป้าหมายมาตรฐานและอุดมคติในชีวิตตน

แกรเรทท์ (Garrett. 1961: 573) ให้ความหมายว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่มาก่อนความต้องการ เมื่อบุคคลต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็แสดงว่าสิ่งนั้นเป็นค่านิยมของเขา ค่านิยมเป็นเรื่องของจิตใจเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น

แมคโดนัลด์ (McDonald. 1963: 280-281) ให้ความหมายว่า ค่านิยมเป็นความนิยมชมชอบของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติและทำหน้าที่เป็นเกณฑ์ในใจที่บุคคลใช้ตัดสินว่าสิ่งใดเป็นที่พึงปรารถนาใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือก กำหนดการกระทำสิ่งที่เขาเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม

มิลเลอร์ (Miller. 1965: 100) ให้ความหมายว่า ค่านิยมเป็นทัศนคติและความเชื่อที่ฝังลึกในชีวิตของบุคคล และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลทุก ๆ ด้านจากพฤติกรรมง่าย ๆ และธรรมดาที่สุด เช่น การแต่งกาย จนถึงพฤติกรรมที่ยากและซับซ้อน เช่น การแสดงความคิดเห็น การเลือกคู่ครอง เป็นต้น

โรคิช (สุนทรี โคมิน และ สนิ สมักรการ. 2522: 13 ; อ้างอิงจาก Rokeach 1969) ได้ให้ความหมายของค่านิยม หมายถึง รูปแบบของความเชื่อที่แต่ละคนยึดถืออยู่ แต่ละคนปฏิบัติตนอย่างไรหรือสิ่งใดให้มีคุณค่าค่านิยมแตกต่างจากเจตคติและความเชื่อเพราะค่านิยมมิได้เกี่ยวข้องกับสิ่งของบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเฉพาะอย่าง แต่ค่านิยมสัมพันธ์กับทุกสิ่งโดยทั่วไปและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล นอกจากนั้นค่านิยมยังมีความหมายเป็นมาตรฐานในการตัดสินว่าสิ่งใดเลวหรือดี และใช้ในการตัดสินพฤติกรรมของแต่ละบุคคลด้วย

นันแนลลี (Nunnally. 1978) ให้ความหมายค่านิยมว่าเป็นความชื่นชอบเป้าหมายที่เป็นอุดมการณ์และวิถีทางของชีวิต

พัทยา สายหู (2516: 52-53) ได้ให้ความหมายค่านิยม คือ ความรู้สึกหรือความเชื่อของบุคคลที่เชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือหรือนำกระทำและยึดถือเป็นหลักประจำใจ เพื่อช่วยให้การตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2518: 67) ให้ความหมายว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนสนใจปรารถนาจะได้และอยากจะเป็น เป็นสิ่งที่บังคับให้ต้องปฏิบัติ อีกนัยหนึ่ง ค่านิยมเป็นสิ่งที่คนบูชา ยกย่อง มีความสุขที่ได้เห็น ได้ฟัง และได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมของสังคมจึงเป็นการจัดรูปแบบความประพฤติที่มีความหมายต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับของความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523: 1) ให้ความหมายว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อของบุคคลว่าสิ่งใดมีค่ามีความสำคัญ และเป็นที่พึงประสงค์ของเรา ในขณะที่สิ่งอื่นไม่มีค่า ไม่มีความสำคัญ และไม่เป็นที่ต้องการ ค่านิยมทำหน้าที่เป็นมาตรฐานในการรับรู้ การประเมิน การเลือก และการตัดสินใจของบุคคล ค่านิยมเป็นเสมือนแกนกลางของบุคลิกภาพของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความสนใจ ความตั้งใจและพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งมุ่งไปสู่การกระทำเพื่อให้ได้สิ่งที่นิยมนั้น

อานนท์ อาภาภิรม (2527: 24) ให้ความหมายว่า ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของสมาชิก ของสังคม จะก้าวหน้า หรือเป็นไปในทิศทางใดย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้นเป็นสำคัญ

เพ็ญแข ประจันปัจฉิก และอ้อมเดือน สดมณี (2529: 14) ให้ความหมายว่า ค่านิยมหมายถึงความรู้สึกรวมที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การที่บุคคลมีค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นแสดงถึงความรู้สึก ความพอใจ ทัศนคติ และความต้องการที่บุคคลมีต่อเรื่องนั้น และความพร้อมที่จะแสดงออกเพื่อสนองต่อค่านิยมนั้น บุคคลจะขัดขวางและต่อต้านการกระทำที่ขัดต่อค่านิยมที่เขาถืออยู่ ค่านิยมจัดได้ว่าเป็นแหล่งที่มาของพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางด้านลบและบวก

สิวลี ศิริไล (2539: 77) สรุปความหมายของค่านิยมจากผู้รู้หลายท่านว่า ค่านิยมหมายถึง สิ่งที่ยึดถือประจำใจที่ช่วยตัดสินใจการเลือกตรวบใดที่มนุษย์ต้องเลือกตัดสินใจในการกระทำอยู่ มนุษย์ต้องอาศัยคุณค่าประจำตัวเป็นเครื่องกำหนด แม้แต่สิ่งที่เคยทำจนเคยชินเป็นนิสัยก็มีคุณค่าที่ช่วยให้ทำเช่นนั้นกำหนดอยู่

อรุณ รักธรรม (2540: 113) ให้ความหมายว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลพอใจหรือเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า แล้วยอมรับไว้เป็นความรู้สึกนึกคิดเป็นแนวปฏิบัติของตนเอง ค่านิยมจะฝังตัวอยู่ในบุคคลในรูปของความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดตลอดไปจนกว่าเจ้าตัวจะพบกับค่านิยมใหม่ที่ตนเองพอใจกว่า และยอมรับไว้เป็นความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 127) ให้ความหมายว่า ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกต่อความเชื่อที่สังคมเห็นว่าดี-เลว มีความสำคัญ-ไม่สำคัญ พึงปรารถนา-ไม่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นอุดมการณ์หรือวิถีชีวิตของมนุษย์

ณัฐพงศ์ เกศมาริส (2546) ให้ความหมายว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งที่บุคคลมีความเชื่อว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จ

จากความหมายของค่านิยมที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อของบุคคลในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การกระทำที่จะนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

หรือกระทำการต่าง ๆ ที่บุคคลเลือกสรรว่าดีแล้ว ซึ่งเขาได้ยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งค่านิยมของแต่ละบุคคลจะเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับหรือประสบการณ์ที่แตกต่างกันทำให้ค่านิยมแตกต่างกันออกไป

2.2 ความสำคัญของค่านิยม

สุนทรีย์ โคมิน และสนิท สมักรการ (2522: 68) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของค่านิยมไว้ดังนี้

1. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นเกณฑ์ (Criteria) หรือมาตรฐาน (Standard) ที่ใช้นำพฤติกรรม การปฏิบัติในหลายทาง เช่น

1.1 เป็นเกณฑ์ในการประเมิน ตัดสิน ชื่นชม ยกย่อง หรือติเตียนตนเองหรือ การกระทำของคนอื่น

1.2 เป็นตัวกำหนด ให้เราเลือกนิยมนุ้มนการดีทางการเมือง บางนุ้มนการดี มากกว่านุ้มนการอื่น ๆ

1.3 จูงใจให้เราแสดงจุดยืนของเราในเรื่องต่าง ๆ

1.4 เป็นบรรทัดฐานที่ช่วยในการชักชวน ทำนาย คัดค้าน และถกเถียง หรือ พยายามจะเปลี่ยน

1.5 เป็นบรรทัดฐานสำหรับกระบวนการให้เหตุผลต่อความนึกคิดและการกระทำของตน

2. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นตัวอย่างบ่งชี้ถึงความต้องการและแรงจูงใจของมนุษย์

3. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจหรือผลักดันของบุคคล เช่น บุคคลที่มีค่านิยมในการมี อายุยาวนาน หรือสุขภาพดีก็จะมีแรงผลักดันให้อยากออกกำลังกาย เป็นต้น

ทัศนีย์ ทองสว่าง (2537: 63-64) ได้กล่าวถึงความสำคัญของค่านิยมไว้ ดังนี้

1. ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม สังคมจะเจริญก้าวหน้าหรือเสื่อม นั้นขึ้นอยู่กับค่านิยมของคนในสังคมนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้การสร้างค่านิยมที่ถูกต้องและเหมาะสมจึงเป็น สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสังคม การปลูกฝังให้บุคคลรู้จักคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เช่น การปลูกฝังให้ มีความรัก ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน รู้จักรับผิดชอบต่อ หน้าที่ของตน เป็นต้น ผู้นำในการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในสังคมไทยได้แก่ ครอบครัว ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำทางศาสนาต่าง ๆ ผู้บริหารประเทศ ข้าราชการ นายทุนและปัญญาชน ฯลฯ

2. ค่านิยมมีความสำคัญมากและมีผลกระทบต่อความเจริญและความเสื่อมของสังคมตลอด ความมั่นคงของชาติ กล่าวคือ สังคมที่มีค่านิยมที่เหมาะสมถูกต้อง เช่น ซื่อสัตย์ ความ ขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ฯลฯ สังคมนั้นย่อมจะมีความ เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ส่วนสังคมใดที่มีค่านิยมไม่เหมาะสม เช่น ขาดความสามัคคีกลุมเกลียว

เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เล่นการพนัน ขาดระเบียบวินัย เกียจคร้านการทำงาน ฯลฯ สังคมนั้นจะเสื่อมลงและเป็นอันตรายต่อความความมั่นคงของประเทศไทยได้

3. ค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะค่านิยมบางอย่างได้สร้างแกนของวัฒนธรรม เช่น ค่านิยมความรักอิสราภาพของคนไทยซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทำให้ชาติไทยรักษาความเป็นเอกราชมาได้จนถึงปัจจุบัน ความอิสระจึงเป็นแกนของวัฒนธรรมไทย

4. ค่านิยมบางอย่างจะขึ้นอยู่กับลักษณะและสภาพแวดล้อมทางสังคมเมื่อสภาพของสังคมเปลี่ยนไปด้วย เช่น ในสมัยก่อนคนไทยสร้างวัดเพราะวัดเป็นศูนย์รวมพลังทางด้านจิตใจของสังคม เป็นสโมสรชาวบ้าน เป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครอง เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมของชาติ เป็นต้น ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนไปจากเดิมเนื่องจากอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกได้เผยแพร่เข้ามาหลายอย่างโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางวัตถุ มีการสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล สโมสร ข้าราชการ ศาลาประชาคม พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ ค่านิยมในการสร้างวัดจึงเปลี่ยนไปกล่าวคือ คนไทยสมัยปัจจุบันนิยมสร้างโรงเรียนและโรงพยาบาลแทนวัด เป็นต้น

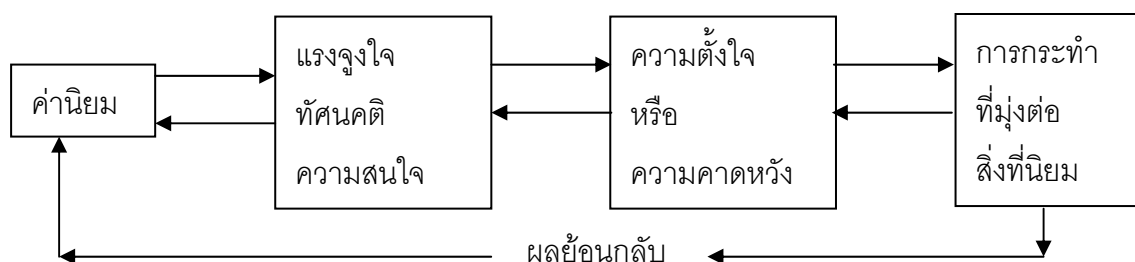
ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2539: 82-83) ได้กล่าวไว้ว่า ค่านิยมมีบทบาทเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของบุคคล 2 ประการ คือ

1. ค่านิยมเป็นมาตรฐานความเชื่อ บุคคลใช้ค่านิยมเป็นพื้นฐานในการสร้างความเชื่อต่อสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีเรื่องความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติ เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ค่านิยมเกี่ยวข้องกับความคิด หมายถึง บุคคลมีค่านิยมสิ่งหนึ่งไปในทิศทางใดก็แสดงว่าเขามีความคิดที่ควรประพฤติปฏิบัติในทิศทางนั้น ทำนองเดียวกันค่านิยมเกี่ยวข้องกับจิตใจ หมายถึง บุคคลมีค่านิยมต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็แสดงว่าเขามีอารมณ์ความรู้สึกและเจตคติไปในทิศทางนั้นด้วย ดังนั้นเมื่อบุคคลทราบค่านิยมของผู้อื่นชัดเจนมากเพียงใดแสดงว่าเขาสามารถเรียนรู้ผู้อื่นได้ชัดเจนมาเพียงนั้น

2. ค่านิยมเป็นมาตรฐานความประพฤติ บุคคลมักใช้ค่านิยมเป็นเป้าหมายในการตัดสินใจว่าควรประพฤติปฏิบัติหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสมหรือมีคุณค่า

เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2540: 9) ได้กล่าวถึงค่านิยมเป็นองค์ประกอบสำคัญสิ่งหนึ่งในด้านจิตวิทยาของบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออก ค่านิยมเป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลที่เป็นตัวกำหนด ตัวตัดสิน ชี้นำให้บุคคลปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้

บทบาทของค่านิยมมี 2 ประการ คือ หนึ่ง เป็นมาตรฐานที่จะนำทางเพื่อเป็นแนวทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติ ประเมินผลว่าสิ่งใดดีไม่ดี และสอง จะทำหน้าที่กระตุ้นเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติ ตลอดจนเสริมสร้างทัศนคติความสนใจและความตั้งใจ ซึ่งจะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมนั้นในที่สุด ดังแสดงในแผนภาพ

ภาพประกอบ 2 อิทธิพลของค่านิยมต่อพฤติกรรมมนุษย์

จากความสำคัญของค่านิยมที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ค่านิยมจะเป็นแรงจูงใจและเป็นตัวกำหนดให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมในสิ่งที่ตนเองสนใจ

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม

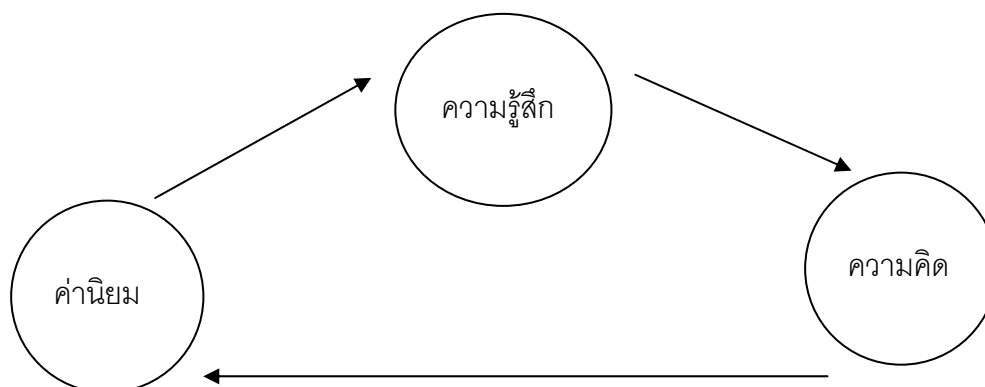
โรคิช (สุนทรี โคมิน และ สนิท สมักรการ. 2522: 11-19) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมไว้ว่า ค่านิยมเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีลักษณะยั่งยืนถาวร ซึ่งเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติหรือเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิต เป็นสิ่งที่ตนเองและสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิธีปฏิบัติหรือเป้าหมายอย่างอื่น และโรคิชได้สร้างกรอบทฤษฎีจากฐานค่านิยมโดยเสนอแนวคิดที่ว่า ค่านิยมของมนุษย์ตั้งอยู่บนฐานคติเกี่ยวกับธรรมชาติ แห่งค่านิยมของมนุษย์ 5 ประการดังนี้

1. จำนวนของ “ค่านิยม” ที่แต่ละคนนั้นอยู่ในข่ายที่นับและศึกษาได้
2. ความแตกต่างของค่านิยมแสดงออกเป็นระดับ (Degree)
3. ค่านิยมต่าง ๆ สามารถนำมาจัดรวมกันเข้าเป็นระบบค่านิยมได้ (Value System)
4. ค่านิยมของมนุษย์สามารถจะสืบสาวไปถึงวัฒนธรรม สังคม และสถาบันสังคมต่าง ๆ ไปจนถึงบุคลิกภาพได้ สิ่งเหล่านี้อาจถือได้ว่าเป็นบ่อเกิดของค่านิยม
5. ผลที่ตามมาถือว่าค่านิยมของมนุษย์แสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์ในเกือบทุกรูปแบบ ที่นักสังคมสงเคราะห์สนใจ

จากแนวคิดของโรคิช (Rokeach) แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมของบุคคลเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และสามารถวัดค่านิยมออกมาให้เห็นระดับและความแตกต่างของค่านิยมของแต่ละบุคคลหรือแต่ละสังคมในรูปของระบบค่านิยม และยังสามารถทำนายถึงวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มสังคม บุคลิกภาพหรือทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลได้

เบลลันคา (Bellanca. 1975: 16, 64-67) มีความเห็นสอดคล้องกับแนวทฤษฎีของโรคิช (Rokeach) โดยมองค่านิยมที่ส่วนบุคคล เบลลันคา (Bellanca) ได้กล่าวไว้ว่า ค่านิยมก่อให้เกิดความรู้สึกที่มั่นคงและลำดับการคิดในการตัดสินใจแก้ปัญหาอยู่ในทิศทางที่เหมาะสมตามความต้องการของบุคคล ค่านิยมเป็นขบวนการที่แยกไม่ออกจากความคิดและความรู้สึกโดยที่ความคิด

(Thinking) เป็นกระบวนการแก้ปัญหา (Problem Solving) ค่านิยม (value) เป็นกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญ (Deciding Important) ความรู้สึก (Feeling) เป็นกระบวนการยอมรับอย่างสมัครใจ (Accepting Inclination) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึก ความคิด ค่านิยม

2.4 ประเภทของค่านิยม

การจำแนกค่านิยมออกเป็นประเภทต่าง ๆ ของนักวิชาการและผู้รู้แต่ละท่านนั้น อาจจะแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ฟีนิกซ์ (Phinix. 1958: 549) ได้กล่าวถึงค่านิยมว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความชอบและสามารถแยกความชอบอย่างหนึ่งออกจากความชอบอย่างอื่น ๆ วิธีแสดงออกของค่านิยมที่เห็นได้ชัดคือ ความสนใจและความปรารถนาของบุคคลอื่น ๆ และได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 6 ชนิดคือ

1. ค่านิยมทางวัตถุ (Material values) เป็นค่านิยมว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นของมนุษย์อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นต้น
2. ค่านิยมทางสังคม (Social values) เป็นค่านิยมที่ช่วยให้บุคคลเกิดความรักและความสัมพันธ์ในสังคม
3. ค่านิยมทางด้านความจริง (Truth values) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความจริง ซึ่งเป็นค่านิยมที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องการความรู้ เช่น นักปราชญ์ และนักวิทยาศาสตร์ที่ค้นคว้าหากฎแห่งธรรมชาติ
4. ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral values) เป็นค่านิยมที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบ เช่น ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์
5. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic values) เป็นความซับซ้อนในความดี และความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ
6. ค่านิยมทางศาสนา (Religions values) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความปรารถนาความสมบูรณ์ของชีวิต รวมทั้งความรัก และการบูชาในทางศาสนาด้วย

โรคิช (Rokeach, 1968) แบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ค่านิยมปลายทาง และ ค่านิยมที่เป็นวิถีปฏิบัติ

1. ค่านิยมปลายทาง (Terminal values) เรียงความสำคัญจากผลการศึกษา นักศึกษาชาวอเมริกา ค่านิยมที่สำคัญมีอยู่ 18 อย่าง ดังนี้

- 1.1 ความสุขสบายในชีวิต (A comfortable life)
- 1.2 การใช้ชีวิตที่ตื่นเต้น (An exciting life)
- 1.3 ความรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จ (A sense of accomplishment)
- 1.4 ความสงบสันติสุขของโลก (A world of peace)
- 1.5 ความเป็นผู้มีสุนทรียภาพ (A world of beauty)
- 1.6 ความเสมอภาค (Equality)
- 1.7 ความมั่นคงในครอบครัว (Family security)
- 1.8 ความมีเสรีภาพ (Freedom)
- 1.9 ความสุข (Happiness)
- 1.10 ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในกลุ่ม (Inner harmony)
- 1.11 ความพร้อมด้านความรัก (Mature love)
- 1.12 ความมั่นคงของประเทศชาติ (National security)
- 1.13 การใช้ชีวิตตามสบาย (Pleasure)
- 1.14 ความอยู่รอด (Salvation)
- 1.15 การเคารพตนเอง (Self-respect)
- 1.16 การได้รับการยอมรับในสังคม (Social recognition)
- 1.17 การมีมิตรแท้ (True friendship)
- 1.18 ความรอบรู้ (Wisdom)

2. ค่านิยมที่เป็นวิถีปฏิบัติหรือค่านิยมที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติ นำไปสู่ความสำเร็จ ในจุดหมายปลายทาง ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญ 18 อย่างดังนี้

- 2.1 ความทะเยอทะยาน (Ambitions)
- 2.2 การยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (Broadminded)
- 2.3 ความสามารถ (Capable)
- 2.4 ความสนุกสนาน (Cheerful)
- 2.5 ความสะอาด (Clean)
- 2.6 ความกล้าหาญ (Courageous)
- 2.7 การรู้จักให้อภัย (Forgiving)

- 2.8 การช่วยเหลือเกื้อกูล (Helpful)
- 2.9 ความซื่อสัตย์ (Honest)
- 2.10 ความคิดจินตนาการ (Imaginative)
- 2.11 การพึ่งพาตนเอง (Independent)
- 2.12 ความเฉลียวฉลาด (Intellectual)
- 2.13 ความมีเหตุผล (Logical)
- 2.14 ความรัก (Love)
- 2.15 ความเชื่อฟัง (Obedient)
- 2.16 ความสุภาพ (Polite)
- 2.17 ความรับผิดชอบ (Responsibility)
- 2.18 การรู้จักควบคุมตนเอง (Self-controlled)

สแปรงเจอร์ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2523: 48; อ้างอิงจาก Spranger. 1989 Information systems management in Practices. n.d.) ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 6 ประเภท โดยมีความเชื่อว่าการดำรงชีวิตของบุคคลโดยทั่วไป ต้องเป็นไปตามค่านิยมประเภทใดประเภทหนึ่งคือ

1. ค่านิยมทางวิชาการ หมายถึง ค่านิยมที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลต้องการศึกษาหาความรู้ ซึ่งอาจกระทำโดยการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การค้นคว้าวิจัยหรือการใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์ เพื่อรวบรวมความรู้ต่าง ๆ เข้ากลุ่มเป็นระบบ พวกนี้มักเป็นนักปราชญ์ หรือนักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ หมายถึง ค่านิยมที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลมีความพึงพอใจที่แสวงหาสิ่งที่มีอำนาจความสะดวกสบายความมั่นคง มุ่งสนใจที่อำนาจประโยชน์ พวกนี้มักเป็น นักธุรกิจ นักอุตสาหกรรม นักการตลาดนักการค้า เป็นต้น

3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ หมายถึง ค่านิยมที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจชื่นชมในความงาม และความสัมพันธ์กลมกลืนต่าง ๆ เช่น ธรรมชาติ ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น

4. ค่านิยมทางสังคม หมายถึง ค่านิยมที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม บุคคลพวกนี้มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่บุคคลอื่น จึงมักเป็นบุคคลที่มีความรักในเพื่อนมนุษย์ มีความเอาใจใส่กับความสุขสวัสดิภาพของเพื่อนมนุษย์และสังคมส่วนรวม บุคคลพวกนี้มักได้แก่ ผู้ที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ หรือทำงานเกี่ยวกับกิจการด้านบริการสังคม เป็นต้น

5. ค่านิยมทางการเมือง หมายถึง ค่านิยมที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลแสวงหาอำนาจ อิทธิพล ชื่อเสียง ขอบแข่งขัน หรือดิ้นรนต่อสู้ ขอบที่จะเป็นผู้นำในกิจกรรมต่าง ๆ บุคคลพวกนี้จึงได้แก่นักการเมือง นักการปกครอง เป็นต้น

6. ค่านิยมทางศาสนา หมายถึง ค่านิยมที่ทำให้บุคคลสนใจในเรื่องปรัชญาของชีวิตสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความดีงามและแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อที่จะพบกับความสุข หรือจุดจุดหมายอันสูงสุดตามหลักศาสนา บุคคลพวกนี้จึงมักได้แก่ พวกนักบวชในศาสนาต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้นักการศึกษาหลายท่านและหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของไทยได้จัดกลุ่มของแบ่งประเภทค่านิยมไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526: 270) ได้กำหนดค่านิยมพื้นฐานไว้ 5 ประการ คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมทางศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

พนัส หันนาคินท์ (2526 : 29) ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทมีคุณค่าในด้านการใช้สอยหรือเป็นเครื่องมือ (Instrumental values)

หมายถึงคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการที่เราใช้เพื่อให้เกิดผลอย่างอื่นสืบตามมา

2. คุณค่าภายใน (Intrinsic values) หมายถึง คุณค่าที่มีอยู่ในตัวเองของสิ่งต่าง ๆ ค่านิยมนั้น ๆ มีอยู่ในตัวของมันเอง ไม่ได้พึ่งสิ่งอื่น และมีลักษณะโดยเฉพาะของมัน

เพ็ญแข ประจวบปัจฉิก และอ้อมเดือน สดมณี (2529: 14) ได้สรุปประเภทของค่านิยมไว้ 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมทางวัตถุ หมายถึง ค่านิยมที่จัดได้ว่าเป็นค่านิยมของบุคคลในสังคมพัฒนา เช่น นิยมความขยันหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง การมีเหตุผล การแข่งขันต่อสู้ ความสามารถส่วนตัวของบุคคล เป็นต้น บุคคลในสังคมพัฒนา ถือว่ามีค่านิยมเหล่านี้ในระดับสูง บุคคลในสังคมด้วยพัฒนามีค่านิยมเหล่านี้อยู่ในระดับต่ำ และบุคคลในสังคมกำลังพัฒนามีการยอมรับค่านิยมเหล่านี้มากขึ้น

2. ค่านิยมทางระเบียบประเพณี หมายถึง ค่านิยมที่เป็นค่านิยมดั้งเดิมของสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นค่านิยมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมนั้น และใช้เป็นสิ่งควบคุมศาสนา หรือจารีตสังคมสร้างขึ้นได้ ค่านิยมทางการเมือง ประเพณี มีความสำคัญต่อทั้งบุคคลและสังคม มีการปลูกฝังให้ยอมรับและบังคับให้มีการปฏิบัติตามด้วย

สมยศ แม่นแย้ม (2540: 10) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อค่านิยมของมนุษย์ ได้กำหนดค่านิยมเบื้องต้น (Basic values) ไว้ 5 ประการ คือ

1. สัจจะ คือ ความจริง (Truth)
2. ความประพฤติที่ถูกต้อง (Rigth action or Right conduct)
3. สันติ (Peace)
4. ความรัก (Love)
5. ความไม่รุนแรง (non - Violence)

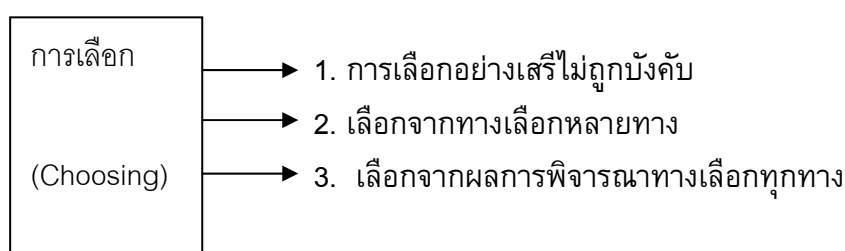
จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ค่านิยมแบ่งออกเป็นหลายประเภท แต่ผู้วิจัยสรุปได้ 2 ประเภท ได้แก่

1. ค่านิยมที่ยึดถือ เป็นค่านิยมที่เกิดจากความเชื่อของบุคคลว่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดี
2. ค่านิยมที่ปฏิบัติ เป็นค่านิยมที่บุคคลปฏิบัติ

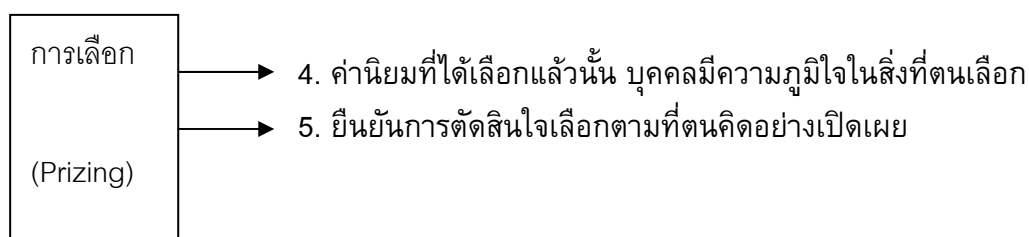
2.5 การเกิดค่านิยม

แรธส์ ฮาร์มิน และไซมอน (Raths, Harmin and Simon. 1966 : 30) ได้เสนอแนวคิดการเกิดค่านิยมแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ หรือ 7 ขั้นตอนย่อย ดังต่อไปนี้

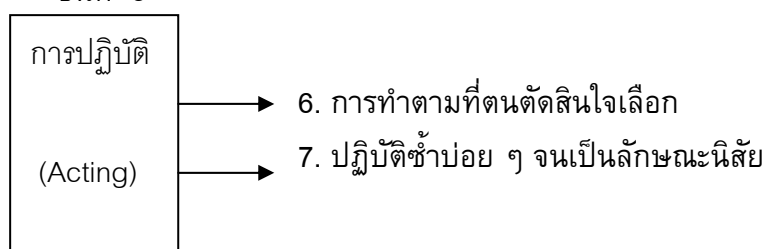
ขั้นที่ 1

ขั้นที่ 2

ขั้นที่ 3

ภาพประกอบ 4 แสดงขั้นตอนของการเกิดค่านิยม

พนัส หันนาคินท์ (2520) ได้กล่าวว่า ค่านิยมของแต่ละคนนั้นเกิดจาก

1. ประสบการณ์ที่ได้รับการตรวจสอบแล้วของเขา และเนื่องจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล จึงทำให้ค่านิยมของแต่ละบุคคลผิดแผกแตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าเขาจะอยู่

ในวัฒนธรรมหรือสังคมเดียวกันก็ตาม เมื่อประสบการณ์ของแต่ละบุคคล มีเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีผลกระทบกระเทือนทำให้เขาเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงค่านิยมเดิมของเขาขึ้น

2. การคิดรอบคอบ การวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ถึงผลที่จะตามมาในชีวิต

สุนทรী โคมิน และสนธิ สมักรการ (2522: 35) ได้กล่าวไว้ว่า ค่านิยม เกิดจากผลผลิตของวัฒนธรรม สังคม สถาบัน รวมทั้งแรงผลักดันส่วนบุคคลที่ต่างก็มีอิทธิพลในการปั้นแต่ง ค่านิยมขึ้นมาทั้งสิ้น

สำหรับ โรบินสัน (โคมสมร เหลือโกศล. 2532: 17-19 ; อ้างอิงจาก Robinson. 1978) กล่าวว่า ค่านิยมได้มีขึ้นทุกแห่งในชีวิตของคน ค่านิยมมีบทบาทที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ค่านิยมเป็นสิ่งที่ยากจะอธิบาย และมักจะปรากฏอยู่ในรูปของความรู้สึกที่ซ่อนเร้น

โรบินสัน ได้เสนอรูปแบบการได้มาซึ่งค่านิยม (The Value Acquisition Model) โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า บุคคลที่เป็นสิ่งมีชีวิตและมีอารมณ์และความสัมพันธ์ด้วย

รูปแบบของ โรบินสัน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบในตัวบุคคล (Personal Component) ได้แก่ ความสามารถทั้งหมดของบุคคลในการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้หรือรายละเอียดให้เป็นไปตามลำดับ ข้อมูลขององค์ประกอบนี้ คือ ประสบการณ์จริง

2. ระบบโครงสร้างในตัวบุคคล (Personal Construction System) เป็นระบบที่เกิดขึ้นหลังจากได้มีการจัดระเบียบของข้อมูลให้เป็นระบบ โดยอยู่ในรูปแบบของโครงสร้างของรูปจำลองและแผนผัง

3. องค์ประกอบที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interaction Component)

4. ระบบค่านิยมในตัวบุคคล (Personal Value System)

2.6 การวัดค่านิยม

โรบิน และวิลเลียม (Robin and William. 1971) กล่าวว่า การที่จะทราบว่าคนเราหรือสังคมมีค่านิยมอย่างไร จะสังเกตได้จากพฤติกรรม 4 ประการ คือ

1. การเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคมนั้น ๆ

2. ความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ของบุคคลในสังคม

3. ความคิดเห็นของคนในแต่ละสังคม ที่แสดงออกในลักษณะของการเขียน การแสดงความคิดเห็น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงหลักการ อุดมการณ์ ตามค่านิยมของผู้เขียน หรือผู้แสดงความคิดเห็นนั้น

4. การสัมนาของบุคคลโดยทั่ว ๆ ไป ตลอดถึงกิจกรรมต่าง ๆ ประจําวัน

นั้แนลลี (Nunnally. 1978) กล่าวว่าการศึกษาหรือการวัดค่านิยม ก็มีลักษณะคล้ายคลึง

กับการวัดความสนใจ หรือแม้แต่เจตคติ ทั้งนี้เพราะค่านิยม ความสนใจ และเจตคติมีลักษณะใกล้เคียงกันถึงแม้จะไม่ใช่ออย่างเดียวกันก็ตาม แม้เครื่องมือ (Instrument) ที่ใช้วัดความสนใจหรือเจตคติ ก็สามารถนำมาใช้กับการวัดค่านิยม โดยเฉพาะเครื่องมือประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เครื่องมือที่นิยมใช้กับเรื่องดังกล่าวได้ดี

เนื่องจากค่านิยมเป็นความเชื่อที่สังคมเห็นว่าดี-เลว มีความสำคัญ-ไม่สำคัญ พึงปรารถนา-ไม่พึงปรารถนา เห็นคุณค่า-ไม่เห็นคุณค่า เป้าหมายที่จะวัดควรพิจารณาให้วิธีดำเนินการวัดจึงควรเริ่มดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 141-142)

1. กำหนดค่านิยมที่จะวัด ขั้นนี้ผู้จะวัดค่านิยมจะต้องกำหนดค่านิยมที่จะวัดให้ชัดเจนก่อนว่าจะวัดค่านิยมอะไร

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ก็คือการศึกษานิยามที่กำหนดไว้แล้ว ว่ามีความหมายอย่างไร มีทฤษฎี มีการศึกษาวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับค่านิยมที่กำหนดแล้วอย่างไรบ้าง

3. นิยามค่านิยมที่กำหนด การนิยามก็คือการล้อมกรอบความหมายของค่านิยมที่จะศึกษาว่ามีความหมายอย่างไร มีลักษณะอย่างไร ในขั้นนี้จะต้องนิยามให้กระจ่างชัด ไม่เช่นนั้นแล้วจะไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมนั้นได้อย่างเที่ยงตรงตามต้องการ

4. เลือกแบบการสร้างเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น

4.1 การสัมภาษณ์ หมายถึง การพูดคุยกันอย่างมีจุดหมาย ถ้าเป็นการวัดค่านิยมใดค่านิยมหนึ่งจะต้องพยายามสร้างคำถามพอที่จะวัดค่านิยมนั้นได้ซึ่งต้องทดลองก่อน และผู้ใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ก็ต้องฝึกไว้อย่างดี จุดอ่อนของแบบวัดลักษณะนี้อยู่ที่ผู้ตอบชอบแสดงความการตอบอย่างตรงไปตรงมาหรือไม่ ถ้าผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ไม่ชอบพูดจะได้ข้อมูลลำบาก

4.2 การสังเกต หมายถึง การเฝ้ามองดูสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีจุดหมาย วิธีนี้จะได้รับความจริงค่อนข้างสูง แต่ต้องมีข้อตกลงว่า ผู้ถูกสังเกตต้องแสดงพฤติกรรมความเป็นจริงออกมา การสังเกต ที่ดีจะต้องใช้เวลาจำกัด ใช้แบบตรวจสอบรายการที่ทำไว้สำหรับสังเกตค่านิยมนั้นโดยเฉพาะ พฤติกรรม ใบแบบตรวจสอบรายการควรเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมค่านิยมนั้น ๆ ได้อย่างดี ไม่ควรมีจำนวนข้อไว้มากนักและการสังเกตที่ดีไม่ควรให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว เพื่อป้องกันความบกพร่องมักจะทำการสังเกต 2 คน ต่อผู้ถูกสังเกต 1 คน แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน ถ้าผลการสังเกตของผู้ทำการสังเกต 2 คนสอดคล้องกัน แสดงว่า ผลการสังเกตใช้ได้ แต่ต้องแน่ใจว่าผู้สังเกตทั้งสองมีการรับรู้เป็นปกติดีทั้งคู่

4.3 แบบรายงานตนเองหรือแบบสอบถาม เครื่องมือแบบนี้มีการออกแบบหลายอย่างอาจเป็นภาษาหรือภาพ มีตัวเร้าเป็นคำถาม หรือเป็นสถานการณ์ แล้วพยายามให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกตนเองออกมาโดยการเขียนตอบ จากตัวเร้าหรือคำถามเหล่านั้น ซึ่งจะมีรูปแบบต่าง ๆ แล้วแต่ผู้ต้องการวัดคิดแบบของการวัดนั้น ๆ

5. เขียนข้อสอบวัดค่านิยมตามแบบ ผู้สร้างข้อสอบจะต้องเลือกแบบของการเขียนคำถาม

และคำตอบให้ดีกว่าก่อน เมื่อเลือกได้แบบใดก็เอาไปเขียนเป็นลักษณะข้อคำถามและคำตอบในค่านิยม นั้น และในการเขียนข้อสอบจะต้องสร้างกฎเกณฑ์การให้คะแนนไว้ด้วยว่าจะให้คะแนนการตอบแต่ละอย่างเท่าไร

6. ตรวจสอบข้อความ ขั้นนี้เป็นขั้นตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขเบื้องต้น โดยพิจารณาดูว่า ข้อคำถาม สถานการณ์ ตลอดจนคำตอบกระจ่างชัดเจนสามารถวัดค่านิยมนั้นได้หรือไม่ ถ้ามีผู้ชำนาญด้านค่านิยมนั้นช่วยตรวจสอบก็จะเป็นการช่วยตรวจสอบว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ ไม่แน่ใจ วัดไม่ได้ และควรเพิ่มเติมคำว่าควรแก้ไขอย่างไรไว้ด้วย เพื่อผู้ตรวจสอบจะได้เสนอความคิดเห็น เพื่อจะทำให้ข้อสอบข้อนั้นมีคุณภาพเบื้องต้นดีขึ้น การพิจารณาเอาความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็น เกณฑ์ นั่นคือถ้าข้อคำถามนั้นมีผลการตรวจสอบเบื้องต้นเห็นด้วยว่าสามารถวัดค่านิยมนั้นได้เกิน 50 เปอร์เซนต์ขึ้นไป ควรนำมาทดลองได้

7. ศึกษาอำนาจจำแนกรายข้อ ขั้นนี้เพื่อจะดูว่าข้อคำถามแต่ละข้อจำแนกผู้ที่มีค่านิยมกับ ผู้ที่ไม่มีค่านิยมได้หรือไม่ ถ้าอำนาจจำแนกสูงแสดงว่าจำแนกได้จึงควรเลือกข้อนั้นไว้ใช้ ถ้า อำนาจจำแนกต่ำควรปรับปรุงหรือตัดทิ้งไป การออกข้อสอบวัดค่านิยมควรออกจำนวนเผื่อไว้ก็คือ ออกเกินกว่าที่ต้องการอย่างน้อย 25 เปอร์เซนต์ขึ้นไป

8. เครื่องมือวัดค่านิยม มี 2 ลักษณะ คือ

8.1 แบบวัดค่านิยมเดี่ยว คือ วัดค่านิยมด้านเดียว มี 3 แบบ คือ

8.1.1 แบบมีคำถามหรือสถานการณ์ แล้วให้เติมคำลงไป แบบนี้ไม่มีตัวเลือกให้

8.1.2 แบบมีคำถามหรือสถานการณ์ แล้วให้ตัวเลือกไว้ให้ตอบแบบนี้อาจมีคำถาม หรือสถานการณ์เกี่ยวกับค่านิยมที่ต้องการวัด แล้วเขียนตัวเลือกที่เกี่ยวกับค่านิยมนั้น โดยอาศัย หลักการให้คะแนน 0, 1 หรือ 0, 1, 2 ถือว่า 0 ไม่มีค่านิยมนั้นเลย 1 มีค่านิยมนั้นบ้าง 2 มี ค่านิยมนั้นมาก

8.1.3 ใช้มาตราแบบนัยจำแนก (Semantic Differential Scale) เป็นเทคนิคของ ออสกู๊ด (osgood) และคณะสร้างขึ้นเพื่อวัดเจตคติของมโนภาพใด มโนภาพหนึ่ง เช่น พ่อหรือแม่ เป็นต้น หลักการในการวัดค่านิยม โดยเอาค่านิยมที่ต้องการวัดเป็นเป้าหมายของความรู้สึก ดังนั้น ค่านิยมจึงเป็นมโนภาพ จากนั้นศึกษาคำที่มีความหมายเกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วหาคำที่เป็นคำตรง ข้ามกันเป็นคู่ ๆ อย่างน้อย 5 คู่ขึ้นไป ซึ่งคำตรงข้ามนั้นจะต้องมีความหมาย หรือลักษณะเป็นคำ วัดค่านิยมนั้น ๆ ซึ่งแต่ละค่านิยมอาจจะใช้คำตรงข้ามแตกต่างกัน นำคำแต่ละคู่มาเขียนเป็นมาตร ให้คะแนนโดยจัดอันดับจากที่มองในด้านบวกไปสู่ด้านลบ ทางด้านบวกจะให้ค่ามาก ส่วนด้านลบ จะให้ค่าน้อยมาตราเป็นได้ตั้งแต่ 3 ถึง 7 ช่องแล้วแต่ผู้สร้างต้องการ มาตราดั้งเดิมของออสกู๊ด 7 ช่อง เมื่อนำไปทดสอบจะให้ผู้ถูกทดสอบกากบาทลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึก

8.2 แบบวัดค่านิยมเป็นกลุ่ม คือ ค่านิยมนั้นได้มีนักศึกษาวิจัยบางคนจัดกลุ่ม

ค่านิยมไว้แล้ว เช่น ของ สเปรงเจอร์ที่จัดกลุ่มค่านิยมเป็น 6 ด้าน คือ ด้านหัวความคิด ด้านหัว เศรษฐกิจ ด้านหัวสุนทรีย์ะ ด้านหัวสังคม ด้านหัวการเมือง และด้านหัวศาสนา ส่วนการศึกษา

ของไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จัดกลุ่มค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ การวัดค่านิยมเป็นกลุ่มนี้ ถ้าต้องการวัดครั้งเดียวให้หมดเลยต้องออกแบบเครื่องมือวัดให้วัดครั้งเดียวได้ครบทุกค่านิยม

จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ในการสร้างเครื่องมือสอบวัดค่านิยมจะต้องคำนึงถึงการกำหนดนิยามที่ชัดเจน นิยามค่านิยมในการพึ่งตนเอง รูปแบบเครื่องมือที่ใช้วัดค่านิยมมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบรายงานตนเองหรือแบบสอบถาม การจะเลือกใช้แบบใดขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้วัด คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ควรมีค่าอำนาจจำแนกสูงและเนื้อหาที่ใช้ในการสอบวัดจะต้องบ่งชี้ถึงค่านิยมได้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยบางประการ

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการพึ่งตนเองทั้งต่างประเทศและภายในประเทศ พบว่า ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถของตน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3.1.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1953: 110-111) กล่าวว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งขันด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม โดยพยายามทำให้ดีกว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องพยายามจะชนะอุปสรรคต่างๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ มีความวิตกกังวลเมื่อประสบความสำเร็จล้มเหลว

แอทคินสัน (Atkinson, 1964: 240-241) กล่าวว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงผลักดันที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลรู้ตัวว่าการกระทำของตนเองจะได้รับการประเมินจากตัวเองหรือบุคคลอื่นโดยเทียบกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นสิ่งที่พอใจเมื่อกระทำจนสำเร็จ หรือไม่พอใจเมื่อการกระทำไม่สำเร็จ

พยัคฆ์ เมตตา (ปัตฐานันท์ จันทรพิมพ์, 2542: 9 ; อ้างอิงจาก Mehta, Prayag, 1969: 201-202) ได้กล่าวว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อาจแสดงได้อย่างใดอย่างหนึ่งตามลักษณะ 3 ประการดังนี้

1. ความต้องการที่จะให้งานที่ตนเองทำมีความสำเร็จในระดับสูง หรือมีมาตรฐานสูง

(Standard of Excellence)

2. งานที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ (Unique of Characteristic) เป็นงานที่ทำให้สำเร็จอย่างดี และมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของบุคคล เช่น ผลงานที่สร้างขึ้นในด้าน ศิลปะ และงานอื่น ๆ ที่ต่างไปจากธรรมดา

3. งานที่ต้องใช้เวลานาน (Long Term of Work) เป็นลักษณะหนึ่งคือต้องการ ความตั้งใจที่ยาวนานในจุดมุ่งหมายของงานนั้น และเป็นงานที่จะสามารถทำได้สำเร็จในชีวิต

งามตา วณิชทานนท์ (2534: 13) กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการ สัมฤทธิ์ผลซึ่งเป็นลักษณะภายในที่ผลักดันให้บุคคลเกิดความพากเพียรพยายามที่จะทำงานโดย สำเร็จลงด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม

พรรณี ชูทัย เจนจิต (2538: 51) กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการที่ จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไป

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544: 172) กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจที่เป็น แรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standarad of Excellence) ที่ตนเองตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพราะหวัง รางวัล แต่จะทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่ต้องการ ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนมุ่งหวังไว้ เพื่อบรรลุมาตรฐานที่ตั้งไว้อันดีเลิศยดดีเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

3.1.2 ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไว้ ดังนี้

กิลฟอร์ด(Guilford. 1967: 437-439) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1. มีความทะเยอทะยาน ความปรารถนาที่จะทำกิจการให้สำเร็จ
2. มีความเพียรพยายามที่จะทำงานให้เป็นผลสำเร็จ
3. มีความอดทนอย่างเต็มที่ เพื่อมุ่งกิจการให้สำเร็จ

แมคแคลแลนด์ (สมจิตร ห่อไตรรงค์.2539: 13 ; อ้างอิงจาก McClelland. 1953: 207-256) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

1. กล้าเสี่ยงอย่างเหมาะสม (Moderate) บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีการตัดสินใจที่ เด็ดเดี่ยวไม่ชอบงานที่ต้องอาศัยโชคกลางไม่พอใจทำสิ่งง่าย ๆ ซึ่งไม่ต้องใช้ความสามารถ หากแต่ จะเลือกทำสิ่งที่ยากเหมาะสมกับตนและการกระทำสิ่งที่ยากให้สำเร็จนั้นทำให้ตนเองพอใจส่วนผู้ที่มี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำมักไม่กล้าเสี่ยงเพราะกลัวไม่สำเร็จ

2. ความกระตือรือร้น (Energetic) หรือความขยันขันแข็ง ในการกระทำให้สิ่งแปลกๆ ใหม่ ๆ แต่ไม่ได้ขยันไปทุกกรณีจะเอาใจใส่มานะพากเพียรต่อสิ่งที่ท้าทาย ย้ำความสามารถของตน เป็นงานที่ต้องใช้สมองขบคิด และขจัดทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่าได้ทำงานลุล่วงไป

3. ความรับผิดชอบตนเอง (Individual Responsibility) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะพยายามทำงานให้สำเร็จเพื่อความพึงพอใจของตนเอง ไม่หวังการยกย่องชมเชยจากผู้อื่นต้องการปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น มีอิสระในการคิดและทำ

4. ต้องการทราบผลของการตัดสินใจ (Knowledge of result Decision) ผู้ที่มี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะติดตามผลการตัดสินใจของตนเองว่าเป็นอย่างไรไม่เพียงแต่ทราบแล้วไม่กระทำ แต่ปรับปรุงการกระทำของตนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดีกว่าเดิม

5. คาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipation of Future Possibilities) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเป็นผู้ที่มีแผนการณ์ระยะยาวเพราะเล็งเห็นการณ์ไกลกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

6. มีทักษะในการจัดระบบงาน (Organizations Skill) ให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานอย่างเป็นระบบ

เฮอร์แมน (นันทนา จันทรผืน. 2545: 16-17 ; อ้างอิงจาก Herman. 1970: 354) ได้รวบรวมลักษณะของของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ 10 ประการคือ

1. มีระดับความทะเยอทะยาน
2. มีความหวังอย่างมากว่าตนจะประสบผลสำเร็จ ถึงแม้ว่าผลจากการกระทำนั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาส
3. มีความพยายามไปสู่สถานที่สูงขึ้น
4. อดทนทำงานที่ยากได้เป็นเวลานาน
5. เมื่องานที่กำลังทำอยู่ถูกจังหวัด หรือถูกรบกวนจะพยายามทำต่อไปให้สำเร็จ
6. รู้สึกว่าเวลาเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งและสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว
7. คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก
8. เลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก
9. ต้องการให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่น โดยพยายามทำงานของตนให้ดี
10. พยายามปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ของตนให้ดีที่สุดเสมอ

ไวเนอร์ (Weiner. 1972: 203-215) ได้สรุปลักษณะเด่นของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเปรียบเทียบกับที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำไว้ดังนี้

1. ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตั้งใจทำงานดีกว่า อดทนต่อความล้มเหลวสูงชอบเลือกงานสลับซับซ้อนมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ชอบริเริ่มกระทำการต่าง ๆ ด้วยความคิดของตนเองมากกว่า และภูมิใจที่ได้เลือกงานยากมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

พรรณิ ชูทัย เจนจิต (2538: 513-514) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และต่ำไว้ดังนี้

ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

1. เป็นผู้ที่มีความมานะบากบั่น พยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวต่าง ๆ พยายามที่จะไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง

2. เป็นผู้ทำงานมีแผน

3. เป็นผู้ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

1. เป็นผู้ที่ทำงานแบบไม่มีเป้าหมาย หรือ

2. ตั้งเป้าหมายไปในวิถิต่างที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว อาจจะตั้งเป้าหมายง่ายหรือยากเกินไป ตั้งเป้าหมายไว้ง่าย ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้ผิดหวัง ส่วนพวกที่ตั้งไว้มากเกินไปนั้น เพราะรู้ว่าอาจจะต้องล้มเหลวอีก แต่ล้มเหลวเพราะการทำงานยากรักษาหน้าตัวเองดีกว่า

3. ตั้งระดับความคาดหวังไว้ต่ำ

เพราพรรณิ เปลียนภู(2542: 325-326) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัย กล้าเสี่ยงที่จะทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่กลัวผิด ชอบการแข่งขันมีความทะเยอทะยาน มีกำลังใจที่จะเอาชนะความเบื่อหน่าย

2. มีความต้องการความมีชื่อเสียงในสังคม

3. มีความต้องการความสุขกายสบายใจ มากกว่าผู้อื่น

4. ในการทำกิจกรรมใด ๆ นั้นต้องทำกิจกรรมให้มีมาตรฐานสูงสุด

5. มีทัศนคติเกี่ยวกับความสำเร็จ คือ พยายามทำสิ่งยาก ๆ ให้สำเร็จอย่างดี

6. ต้องการความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างรวดเร็วเป็นตัวของตัวเอง

7. จะรู้สึกไม่สบายใจเมื่อทำสิ่งใดที่ตั้งใจไว้ได้ไม่ด้อย่างที่คิดหรือทำผิด

8. มีความต้องการความรู้ อยากได้ความรู้ อยากมีความเข้าใจ และสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี

9. ต้องการความสำเร็จในชีวิต ต้องการรางวัลที่ยิ่งใหญ่มากกว่ารางวัลเล็ก ๆ น้อย

10. เป็นผู้ที่ใส่ใจความสำเร็จ

11. เป็นผู้ที่ได้รับความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544: 178) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงว่ามี พฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. มีความรับผิดชอบในงานที่ตนทำ

2. รู้จักตั้งวัตถุประสงค์ของงานที่จะต้องทำเพื่อความสำเร็จ ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไป หรือรู้จักเสี่ยงระดับปานกลาง

3. รู้จักใช้ข้อมูลป้อนกลับในการปรับตั้งคาดหวังของความสำเร็จของงานในอนาคต

4. มีความพยายามไม่ท้อถอยเพื่อทำงานให้สำเร็จ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ควรจะประกอบไปด้วย ลักษณะต่างๆ ที่สำคัญดังนี้คือ เป็นผู้ที่มีการวางแผน ตั้งวัตถุประสงค์ของงาน มีความรับผิดชอบ มีความเพียรพยายาม อดทนต่องานที่ทำ กล้าคิด กล้าเสี่ยง กล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มีความปรารถนาจะทำการสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ รู้จักปรับปรุงตนเอง พึ่งตนเองและมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ (McClelland's Achievement Motivation Theory)

แมคเคลแลนด์ (อาร์ พินธ์มณี. 2542: 125; อ้างอิงจาก McClelland. 1969) ให้ความสนใจความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์พื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคมและการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อสังคม โดยมีทัศนะว่าการอบรมเลี้ยงดูและวัฒนธรรมของสังคมที่เน้นความสำเร็จหรือความสัมฤทธิ์ผลคือที่มาของสังคมที่ประสบความสำเร็จ (Achieving Society) ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมในสังคมสัมฤทธิ์สัมพันธ์หรือสังคมที่เน้นความสัมฤทธิ์ผล (Achievement motivation Society) จะทำให้พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูลูกโดยเน้นสัมฤทธิ์ผลตามปทัสฐานของสังคมด้วย ดังนั้นพ่อแม่ก็จะฝึกให้เด็กรู้จักช่วยตัวเอง ฝึกการคิดแก้ปัญหาและให้การเสริมแรงพฤติกรรมที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลในการเรียนและการทำงาน ฯลฯ การอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะพัฒนาให้เด็กเติบโตเป็นคนที่ต้องการความสำเร็จ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่เขามีอยู่นั้นก็จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขา ทำให้เขาเป็นผู้นำกลุ่ม ผู้นำสังคมหรือเป็นผู้ปฏิบัติที่มีความมานะพยายามและมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นผลให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลขึ้นในกลุ่มหรือสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ ดังนั้นสังคมที่มีสมาชิกมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็ย่อมพัฒนาไปได้มากกว่าสังคมที่สมาชิกมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

จากที่กล่าวมา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความมุ่งมั่นของบุคคลในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จ ถ้าพบอุปสรรคก็คิดหาวิธีใหม่ โดยไม่ล้มเลิกความตั้งใจ ดังนั้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมให้บุคคลทำกิจกรรมต่างๆ ในด้านการเรียน การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.1.4 การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีผู้สร้างเครื่องมือวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไว้หลายคน ซึ่งมีตัวอย่างเครื่องมือการสร้างแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จำรูณ เทียมธรรม (2546: 65) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสร้างแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังตัวอย่าง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องซึ่งตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งช่อง

ข้อความ	ประจำ	บ่อย	บางครั้ง	ไม่เคย
(0) ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น				
(00) ข้าพเจ้าหมดกำลังใจเมื่อรู้ว่าตนเองด้อยกว่าเพื่อน				

สมจิตร์ ห่อไตรรงค์ (2539: 214) ผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคม โดยสร้างแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังตัวอย่าง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านแต่ละข้อความแล้วเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียว ซึ่งตรงหรือใกล้เคียงกับลักษณะนิสัย ความคิดของนักเรียนให้มากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องซึ่งตรงกับความ เป็นจริง

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....
ทำแบบสอบถาม วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

1. เมื่อทำงานชิ้นหนึ่งเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าอยากทำงานที่มีลักษณะยากขึ้น

จริงที่สุด	จริงปานกลาง	ไม่จริง

2. วันไหนไม่มีการบ้าน ข้าพเจ้ารู้สึกผิดหวัง

จริงที่สุด	จริงปานกลาง	ไม่จริง

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวัดประเภทแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มาเป็นเครื่องมือในการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เนื่องจากสามารถใช้ได้กับบุคคลจำนวนมาก และสามารถวัดได้ครอบคลุมในเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการ

3.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

3.2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ ได้มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

ฟังก์ และแวกแนลส์ (Funk and Wagnalls. 1961: 95) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า ความรู้สึกรับผิดชอบ คือการแสดงออกถึงความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจได้สามารถจัดหาเงินและทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังหมายถึงความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรม และหลักธรรมอีกด้วย

บราวเน (Browne. 1958: 58) ได้สรุปองค์ประกอบของความรู้สึกรับผิดชอบว่ามีดังนี้คือ ความไว้วางใจได้ ความคิดริเริ่ม ความไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม

ลอว์ชี (Lawshe. 1966: 143) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบว่าเท่ากับเป็นการค้นหาอุปนิสัย อารมณ์ของบุคคลที่มีความรอบคอบ รับผิดชอบ และเป็นที่ยอมรับได้มากน้อยเพียงใด

แคทเทล (Cattell. 1963) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการรับผิดชอบไว้ว่า คือบุคคลที่รับผิดชอบในหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ลักษณะผู้มีความรับผิดชอบคือ คนที่ถือความสัตย์เป็นเกณฑ์หลักเลียงข้อบังคับ (อภิสิทธิ์ วงษา. 2517: 6)

ฟลิปโป (Flippo. 1966: 122) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่าเป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

ชม ภูมิภาค (2525: 11) กล่าวถึงลักษณะของความรู้สึกรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบนี้มีความหมายรวมไปถึงความซื่อสัตย์สุจริต การตรงต่อเวลา

จूरรัตน์ นันทยทวิกุล (2538: 24). ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียรอดทนเพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนเองไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย และพร้อมที่จะแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

จันทรา พวงยอด (2543: 3) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน การปฏิบัติตนในการเรียน และยอมรับการกระทำของตนเอง

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และยอมรับผลการกระทำของตนเองอย่างเต็มใจ

3.2.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1967: 224) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น และจากวัยรุ่นจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ในระยะแรกๆ ของชีวิต เด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลาแต่เมื่อโตขึ้นจะมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็กควรจะเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เริ่มด้วยการให้ทำงานที่ง่ายๆ ก่อนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีประสบการณ์การทำงานด้วยตนเอง

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525: 18) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ 2 ประการ คือ

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
2. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ ต้องปฏิบัติหน้าที่การงานและหน้าที่สังคม หน้าที่อื่น ๆ ทั้งปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง ต่อบุคคลทั่วไป และต่อประเทศชาติ มนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่เหล่านี้ ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่าบุคคลใดบรรลุนิติภาวะมากน้อยเพียงใด

ชม ภูมิภาค (2525: 47) ได้กล่าวไว้ว่า ความรับผิดชอบที่สำคัญอีกด้านหนึ่งก็คือความรับผิดชอบต่อส่วนรวม บุคคลจะทำในสิ่งใดก็ควรจะต้องคิดถึงเสียก่อนว่า การกระทำของตนจะมีผลกระทบต่อคนอื่นหรือไม่ ไม่ยึดถือเอาแต่ความพอใจ ความสะดวกสบายของตนฝ่ายเดียว ถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สังคมจะมีแต่ความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้า ปัญหาสังคมจะลดน้อยลง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในทุกคน สถาบันสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ

ประเทิน มหาจันทร์ (2536: 7, 29-36) ได้กล่าวไว้ว่า ความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องเริ่มจากการสอน การสอนเด็กให้มีความรับผิดชอบไม่มีเวลาใดที่จัดว่าเร็วเกินไป แม้ว่าเด็กจะอยู่ในวัยทารก พ่อแม่ก็สามารถสอนเด็กให้มีความรับผิดชอบได้ การสอนนั้นผู้ใหญ่จะสอนได้ดีก็ต่อเมื่อมีสถานการณ์เอื้ออำนวย หรือผู้ใหญ่พยายามสร้างสถานการณ์ขึ้นในตอนต้นๆ ของชีวิตเด็ก โดยสอนควบคู่ไปกับการเล่น เพราะว่า การเล่นเป็นชีวิตจิตใจของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กพอใจ แต่การทำงานความรับผิดชอบเป็นความเบื่อหน่าย ความยากลำบาก แต่อย่างไรก็ตามงานเป็นสิ่งที่สร้างความรับผิดชอบให้แก่เด็ก เด็กจะมีความรับผิดชอบเมื่อมีงาน หรือมีกิจกรรมให้ทำแม้ว่าเด็กจะพอใจการเล่น ถ้าสามารถเปลี่ยนการเล่นของเด็กให้เป็นงาน หรือให้เด็กทำงานด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน เหมือนกับการเล่นได้ ก็จะเป็นการดีที่เด็กสามารถทำงานได้ ความรับผิดชอบก็จะเกิดขึ้น การเล่นจึง

เป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมตัวเด็กให้มีความรับผิดชอบ เด็กจะเรียนรู้ในการรับผิดชอบ ถ้าหากว่าเด็กมีความพร้อมหรือมีสถานการณ์ดังต่อไปนี้

1. เด็กๆ รู้จักการตัดสินใจ การตัดสินใจที่ถูกต้องของเด็กได้รับความสนใจจากพ่อแม่และเสริมแรงด้วยการให้รางวัลตามความเหมาะสม

2. พ่อแม่ และครู จะต้องสร้างสถานการณ์หรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจอยู่เสมอ ผู้ใหญ่จะต้องสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความรับผิดชอบ ละเว้นการตำหนิตีเดีย

3. พ่อแม่ และครู จะต้องหลีกเลี่ยงการตัดสินใจแทนเด็ก ในสิ่งที่เด็กสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เพราะว่าการที่ผู้ใหญ่ตัดสินใจแทนเด็ก เป็นการนำไปสู่การไม่รู้จักรับผิดชอบของเด็ก

เด็กที่มีความรับผิดชอบจะรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จ และความสำเร็จจะเป็นรางวัลกระตุ้นให้ปฏิบัติต่อไป ส่วนเด็กที่ขาดความรับผิดชอบเมื่อผลเสียเกิดขึ้น ผลเสียนั้นจะเป็นการลงโทษและเป็นคำติเตียน เป็นการบั่นทอนกำลังใจของเด็ก เป็นผลทำให้การนับถือตนเองของเด็กลดลง เด็กจะไม่เชื่อมั่นในการกระทำของตนเองและการกระทำที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อตน ยิ่งไปกว่านั้นเด็กจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเองและชีวิตซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลทำให้เด็กต้องมีการพึ่งพาผู้อื่น ทำให้เด็กช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ดังนั้นการปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็กต้องสร้างบรรยากาศของการให้รางวัล เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม หากเด็กไม่ได้รับรางวัลหรือคำชมเชยจากพฤติกรรมที่เขาแสดงออก ก็เป็นการยากที่จะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบได้ ดังนั้นการสอนเด็กให้มีความรับผิดชอบจึงต้องคำนึงถึงการเสริมแรงด้วย เช่น การให้รางวัล คำชมเชย การแสดงความยินดี เป็นต้น

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2546: 3) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะพึ่งตนเองได้นั้นบุคคลจะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบในตนเอง หากบุคคลขาดความรับผิดชอบในตนเองแล้วก็จะขาดจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังหรือเสริมสร้างให้กับเด็ก โดยเสริมสร้างตั้งแต่เล็กๆ จากที่บ้านจนถึงที่โรงเรียนโดยเริ่มจากการให้เด็กได้ทำงานที่ง่ายๆ ที่สามารถทำได้สำเร็จเพื่อฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และสังคม ถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบ จะช่วยให้สังคมมีความสุข ความเจริญก้าวหน้า ปัญหาสังคมก็จะลดน้อยลง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในทุกคน

3.2.3 ลักษณะของผู้มีความรับผิดชอบ

แซนฟอร์ด (Sanford. 1970: 65) ได้อธิบายลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบว่าจะสามารถปฏิบัติหน้าที่การงาน หน้าที่สังคม หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไป และต่อประเทศชาติอย่างดีที่สุดเต็มความสามารถ

กอกซ์ (Gough. 1696: 10) อธิบายถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่า มีอารมณ์มั่นคง มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นคนที่ชอบวางแผนก่อนลงมือทำงาน มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน มีความคิดก้าวหน้า มีความสามารถ มีความเป็นอิสระ พึ่งตนเองได้ มีลักษณะตื่นตัวตลอดเวลา

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525: 141 - 142) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง
2. มีความอดทนต่ออุปสรรคอย่างไม่ท้อถอย
3. มีความปรารถนาที่จะทำงานให้ดีกว่าเดิม
4. มีความสามารถในการควบคุมตัวเอง
5. ยึดมั่นในกฎเกณฑ์
6. เป็นที่ไว้วางใจได้ ตรงต่อเวลา และซื่อสัตย์
7. กล้าเผชิญต่อความเป็นจริง

ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึงลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้จักรักษาระวังสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์อยู่เสมอ
2. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหมั่นฝึกหัดหาความรู้
3. ประพฤติตนให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว
4. รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม
5. รู้จักการประมาณค่าใช้จ่ายและมีความประหยัด
6. สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
7. ตรงต่อเวลา
8. สามารถควบคุมตนเองได้
9. พึ่งตนเอง

ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่
 - 1.1 ปฏิบัติตามระเบียบสังคม
 - 1.2 รักษาทรัพย์สินสมบัติของสังคม
 - 1.3 ช่วยเหลือผู้อื่น
 - 1.4 มีความร่วมมือกับผู้อื่น
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
 - 2.1 เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
 - 2.2 ช่วยเหลืองานบ้าน
 - 2.3 รักษาชื่อเสียงของครอบครัว

3. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู – อาจารย์

- 3.1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 3.2 เชื่อฟัง ครู- อาจารย์
- 3.3 ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียน
- 3.4 รักษาสมบัติของโรงเรียน

4. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่

- 4.1 ช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนทำผิด
- 4.2 ช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม
- 4.3 ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด
- 4.4 ไม่ทะเลาะกัน ไม่เอาเปรียบ
- 4.5 เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

อรรถัย โสภา (2533: 45 - 46) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ว่า จะเป็นคนที่ตรงต่อเวลา มีความละเอียดรอบคอบ รู้จักหน้าที่ มีความเพียรพยายาม เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง มีความซื่อสัตย์ ยอมรับความผิดพลาด มีอารมณ์หนักแน่น ไม่ปดงาน ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความคิดริเริ่ม

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541: 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ 4 ลักษณะ ได้แก่

- 1. มีวินัยในตนเอง
- 2. มีความกระตือรือร้น
- 3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 4. มีความขยันหมั่นเพียร อดทน อดกลั้น

จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้วิจัยสรุปลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบออกเป็น 2 ลักษณะ ได้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสม สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตรงต่อเวลา มีลักษณะความเป็นผู้นำ ยอมรับการกระทำของตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ช่วยกันรักษาสมบัติส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม รู้จักหน้าที่ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น และเคารพสิทธิของผู้อื่น

3.2.4 การวัดความรับผิดชอบ

การวัดความรับผิดชอบ มีผู้สร้างเครื่องมือวัดความรับผิดชอบไว้หลายคน ซึ่งลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำหรับผู้วิจัย โดยมีตัวอย่างเครื่องมือแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

ถวิล จันทร์สว่าง (2545: 34) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสร้างแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ดังตัวอย่าง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหลังข้อความ โดยพิจารณาว่าแต่ละข้อตรงกับความรู้สึกของนักเรียน หรือตรงตามที่นักเรียนปฏิบัติจริงมากน้อยเพียงใดในแต่ละช่องของระดับการปฏิบัติ

ข้อความ	ประจำ	บ่อย	บางครั้ง	ไม่เคย
(0) นักเรียนส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนด				
(00) เมื่อนักเรียนขาดเรียนจะติดตามเนื้อหาที่เรียนไปจากเพื่อนหรือครู				

ศิริพันธ์ วรรณกิจ (2545: 92) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคอล โดยสร้างแบบวัดความรับผิดชอบ ดังตัวอย่าง

ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
	ประจำ	บ่อย	บางครั้ง	ไม่เคย
(0) ข้าพเจ้าตั้งใจฟังครูอธิบายเนื้อหาในบทเรียน				
(00) เมื่อขาดเรียนข้าพเจ้าติดตามงานทุกครั้ง				

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวัดประเภทแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มาเป็นเครื่องมือในการวัดความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เนื่องจากสามารถใช้กับบุคคลจำนวนมาก และสามารถวัดได้ครอบคลุมในเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการวัด

3.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพการแสดงตัว

3.3.1 ความหมายของบุคลิกภาพการแสดงตัว

จุง (jung. 1959: 480 - 481) ได้ให้ความหมายว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพในการแสดงตัว หมายถึง บุคคลซึ่งยึดถือเอาความจริงภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก แนวความคิดจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม โดยที่สิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อการกำหนดค่านิยมของบุคคลประเภทนี้ ซึ่งสิ่งที่ใช้เป็นหลักในการคิด คือสิ่งที่เกิดจากการรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งหลาย สิ่งที่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ คือวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ จากภายนอก ซึ่ง จุง ได้พยายามแยกแยะรายละเอียดของบุคลิกภาพแบบแสดงตัวไว้ ดังนี้

1. มีความเชื่ออยู่บนรากฐานแห่งความจริง ข้อมูลที่ได้นั้นต้องยุติธรรม
2. มีอุปนิสัยสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม
3. พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสถานการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
4. ไม่เป็นผู้พะวงถึงแต่ตัวเองมากนัก
5. การปรับปรุงมักเป็นไปในรูปการขดเขย
6. ถ้าเกิดวิปริตทางจิตใจก็มักจะเป็นประเภท Hysteria

ออลพอร์ท (Allport. 1961: 7 - 8) ได้ให้ความหมายว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพในการแสดงตัว หมายถึง บุคคลที่พุ่งความสนใจออกนอกตัวเอง สนใจบุคคลอื่นหรือสิ่งแวดล้อม ชอบแสดงออก ชอบสมาคมกับบุคคลอื่น เป็นคนเปิดเผยกล้าหาญ ชอบการผจญภัยและกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ ทำอะไรขึ้นอยู่ทั่วโลกภายนอก

ออซูเบล (Ausubel. 1968: 47) ได้ให้ความหมายว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพในการแสดงตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบแสดงตัว ชอบเข้าสังคมและสังสรรค์ มีเพื่อนมาก ไม่ชอบอ่านหนังสือหรือศึกษาโดยลำพัง ชอบกิจกรรมที่ให้ความตื่นเต้น สนุกสนาน ชอบการเปลี่ยนแปลง ไม่จำเจ มองโลกในแง่ดี เป็นที่แสดงอารมณ์และความรู้สึกเปิดเผย

ไอแซนค์ (Eysenck. 1969: 11) ได้ให้ความหมายว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพในการแสดงตัว หมายถึง บุคคลที่มีแนวโน้มในการที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้อิทธิพลกระตุ้นทางสังคม (Social impulsive) ไม่ชอบกิจกรรมที่ต้องกระทำด้วยตนเองตามลำพัง

สิริชัย ประทีปฉาย (2533: 33 - 79) ได้ให้ความหมายว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัว หมายถึง บุคคลที่มีความสนใจสิ่งแวดล้อม มีความสุขที่จะติดต่อเข้าสังคม ชอบการสมาคมอยู่ในหมู่เพื่อนมีการแสดงออกทางอารมณ์ปรากฏให้เห็นได้ชัดเจน เป็นผู้ผสมผสานที่ดี ชอบการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีแผนล่วงหน้า ชอบทำกิจกรรมการเคลื่อนไหว ชอบการเปลี่ยนแปลงปรับตัวได้เร็วทำให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ดี เชื่อในสิ่งที่มีการพิสูจน์แล้ว ซึ่งบุคคลประเภทนี้จะมีลักษณะดังนี้

1. ถือเอาคนส่วนมากในสังคมเป็นศูนย์กลาง ไม่ถือตัวเป็นหลัก เป็นพวกที่ว่าอย่างไรก็ว่าตามกันไม่ทำอะไรที่เอาแต่ใจตัวเอง
2. ชอบการทำงานเป็นหมู่เป็นพวก เป็นนักประชาธิปไตย
3. คิดและทำตามหลักความเป็นจริง ตามข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจริง ๆ ทำไปตามแบบแผนที่เข้ากันไม่ชอบฝ่าฝืน
4. ไม่สนใจตัวเองมากนัก
5. เป็นคนทันสมัย สมัยเปลี่ยนไปอย่างไรก็เปลี่ยนไปตามด้วย พร้อมทั้งจะเปลี่ยนนิสัยให้เป็นไปตามความเหมาะสม หรือตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ไม่ตั้งตนยึดมั่นในอุดมการณ์เก่า ๆ เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนไปได้ดี
6. มีอารมณ์ดี สนุกสนาน รื่นเริง คล่องแคล่ว ไม่เครียดกับการใช้ความคิด ไม่โกรธ ไม่เกลียด ไม่รักใคร่ง่าย ๆ
7. ทำอะไรเอาจริงเอาจัง หุ่มเห่อย่างเต็มที่ ถ้างานที่ทำล้มเหลว ไม่สำเร็จก็ไม่เอะอะโวยวายโทษตัวเองหรือโทษใคร ๆ
8. ไม่ชอบคิดถึงอดีต ไม่มัวแต่ครุ่นคิดถึงเรื่องราวที่ล่วงไปแล้ว
9. ชอบการหยอกล้อ

สุชา จันทน์เอม (2539: 96) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพในการแสดงตัว มีลักษณะเด่น คือ เป็นคนเปิดเผย ร่าเริง ชอบการออกสังคม ไม่ชอบเก็บตัว เป็นบุคคลที่สร้างความเชื่อมั่นอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง มีอุปนิสัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมและพร้อมที่จะเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ใหม่ ๆ ที่เหมาะสม

อุษา ธนาบุญฤทธิ์ (2544: 16) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพในการแสดงตัว หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ชอบการแสดงออก ชอบเข้าสังคม ชอบการทำกิจกรรม ชอบพูด ชอบแสดงความคิดเห็น ชอบการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ เป็นคนเปิดเผย อารมณ์ดี สนุกสนาน และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บุคลิกภาพในการแสดงตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบการแสดงออก ชอบการทำกิจกรรม ชอบแสดงความคิดเห็น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ เป็นคนเปิดเผย อารมณ์ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

3.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพในการแสดงตัว

จุง (Jung, 1959: 89 – 91) กล่าวว่า โดยทั่วไปบุคลิกภาพของคนเรามีอยู่ 2 ลักษณะ คือ หันเข้าหาตนเอง ซึ่งเป็นพวกที่เก็บตัว และอีกลักษณะหนึ่งคือ หันออกจากตนเอง หรือพวกแสดงตัว ลักษณะของพวกแสดงตัวจะเป็นบุคคลที่สนใจโลกภายนอกและความเป็นจริงทางสังคมเป็นสำคัญ เป็นพวกปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ ไม่ค่อยวิจารณ์ตนเอง ทำอะไรขึ้นอยู่กับ

โลกภายนอก และความเป็นจริงทางสังคมเป็นสำคัญ เป็นพวกปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ ไม่ค่อยวิจารณ์ตนเอง ทำอะไรขึ้นอยู่กับโลกภายนอก คือฝึกหัดปฏิบัติจริงเป็นหลัก

บุคลิกภาพในการแสดงตัวจะเริ่มพัฒนามาตั้งแต่วัยเด็ก จนกระทั่งการอบรมดูแล สั่งสอน ปลุกฝังค่านิยมอันดีงามให้เด็กได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ธรรมชาติและพฤติกรรมของเด็กในวัยต่างๆ ที่ได้แสดงตัวมานั้น ทำให้บุคลิกภาพในการแสดงตัวของแต่ละคน แตกต่างกัน จากประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในชีวิตประจำวันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ซึ่งมีปัจจัยต่างๆ ที่มาสนับสนุนต่อการพัฒนาบุคลิกภาพในการแสดงตัว ดังนี้ (ปิยพร ดวงทอง 2539: 17-18)

1. การประสบความสำเร็จ

จากการศึกษาพบว่า ความสำเร็จและความคาดหวังในความรู้สึกของบุคคลแต่ละคน ส่งผลต่อบุคลิกภาพในการแสดงตัวโดยตรง ดังนั้นความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของเด็ก เช่น ด้านวิชาการ ซึ่งประเมินได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพในการแสดงตัว

2. การได้รับการยอมรับ

บุคลิกภาพในการแสดงตัวเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่นำไปสู่การยอมรับนับถือ ความเชื่อมั่นและการชมเชย การได้รับการยอมรับเป็นการมองเห็นว่า บุคคลนั้นกระทำตนให้มีคุณค่ามีประโยชน์ต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ยอมรับนับถือตนเอง ซึ่งความรู้สึกนี้จะแผ่ไปยังผู้อื่น เห็นคุณค่าในตัวเองและยอมรับนับถือผู้อื่นด้วย ซึ่งลักษณะนี้จะส่งผลต่อบุคลิกภาพในการแสดงตัวของบุคคล

3. การมีอำนาจหรืออิทธิพล

การมีอำนาจหรืออิทธิพล ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งหน้าที่การงาน อำนาจในการที่เป็นผู้นำหรือมีความสามารถพิเศษนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถเพิ่มความรู้สึกว่าตนเองมีค่าและในที่สุด บุคลิกภาพในการแสดงตัวก็จะเพิ่มขึ้นมาได้ จะเห็นว่าการมีอำนาจหรืออิทธิพลเป็นการโน้มน้าวบุคคลทั้งทางความรู้สึกและพฤติกรรมให้คล้อยตามหรือปฏิบัติตาม เป็นการสร้างศรัทธาบาบามีให้ผู้อื่นได้เคารพ ยกย่อง เน้นความสำคัญ และคิดว่าจะเป็นผู้นำหรือเป็นที่พึ่งของเขาได้ ซึ่งเป็นการสร้างบุคลิกภาพ ในการแสดงตัวได้เป็นอย่างดี

4. การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก เพราะถือว่าการเริ่มต้นพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็ก ดังนั้นเด็กจะเจริญเติบโตไปในทิศทางใดก็ย่อมขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับ

3.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตน

3.4.1 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตน ได้มีผู้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน ไว้ดังนี้

แบนดูรา (Bandura. 1986: 391) ได้ให้ความหมายว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลประเมินความสามารถของตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ว่าจะสามารถปฏิบัติได้เพียงใด แบนดูรา เชื่อว่าบุคคล 2 คน อาจมีความสามารถไม่แตกต่างกันแต่แสดงออกในคุณภาพที่ต่างกันได้หาก 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน หรือ แม้แต่ในบุคคลเดียวกันที่อาจมีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกันได้โดยที่สถานการณ์ที่ต่างกันอาจทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมที่ต่างจากสถานการณ์เดิมแบนดูราเห็นว่าความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นได้ตามสภาพการณ์ ดังนั้นสิ่งที่จะเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของตนเองในสภาวะการณ์นั้นๆ (สมโภชน์ เอี่ยมภาสิต. 2539: 57-58 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1986) ดังนั้น การรับรู้ความสามารถของตนเองจะช่วยให้บุคคลไม่รู้สึกหวาดหวั่นล่วงหน้า และทำให้เกิดความเพียรพยายามไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ยิ่งบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงจะยิ่งมีความพยายามและกระตือรือร้น ในการทำงานมากขึ้น การที่บุคคลพยายามทำงานในสภาพการณ์ที่บีบบังคับให้สำเร็จ และได้ผลตามที่คาดหวังไว้ จะเป็นแรงเสริมในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองทำให้บุคคลเกิดความกลัวน้อยลงเมื่อต้องประสบกับสภาพการณ์เดิม (Bandura. 1977: 78-80)

ซัง (กรรณิการ์ จิตต์บรรเทา. 2539 : 11 อ้างอิงจาก Shunk. 1983: 89) ได้สรุปความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองว่า เป็นการตัดสินใจความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของตนเองว่าจะกระทำได้ดีเพียงใด และการรับรู้ความสามารถนี้มีผลต่อการเลือกการกระทำ ความพยายาม และความอดทนต่อความยากลำบากเพื่อให้การกระทำนั้นประสบผลสำเร็จ

สรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อมั่นในตนเองต่อพฤติกรรมที่จะแสดงออก โดยเป็นการประเมินว่าตนเองจะประสบผลสำเร็จเพียงใดในแต่ละสถานการณ์ และการรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อความพยายามในการกระทำ และสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้

3.4.2 ผลของการรับรู้ความสามารถของตนเอง

แบนดูรา (Bandura. 1997: 393-395) ได้กล่าวถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองว่าจะเป็นตัวกำหนด หรือ มีผลต่อบุคคลในเรื่องต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการเลือก (Choice Behavior)

ในชีวิตประจำวันนั้นบุคคลจะต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่า เขาจะต้องกระทำพฤติกรรมใดและต้องทำอีกนานเท่าใด รวมทั้งต้องตัดสินใจเลือกกิจกรรมต่างๆ การที่บุคคลตัดสินใจว่าจะแสดงพฤติกรรมใดในสภาพการณ์ใดนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง บุคคลมีแนวโน้มจะหลีกเลี่ยงงานและสภาพการณ์ที่เขาที่เขาเชื่อว่ายากเกินความสามารถของเขา และบุคคลจะเลือกทำกิจกรรมที่แน่ใจว่า เขามีความสามารถที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จได้ (Bandura. 1997 ; Schunk. 1981) บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะเลือกทำงานที่มีลักษณะทำ

หาย มีแรงจูงใจในการพัฒนาความสามารถของตนเองให้มีความก้าวหน้า มากยิ่งขึ้น ส่วนบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ มักจะหลีกเลี่ยงงาน ท้อถอย ขาดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นการปิดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง อย่างไรก็ตามบุคคลที่ประเมินความสามารถของตนเองสูงเกินไปก็มักจะประสบกับความล้มเหลวในการทำงาน และส่งผลให้เกิดความเครียด ความผิดหวัง และรู้สึกว่าการล้มเหลวนี้เป็นสิ่งเลวร้าย ไม่สามารถแก้ไขได้ ส่วนบุคคลที่ประเมินความสามารถของตนเองต่ำกว่าที่เป็นจริง มักจะขาดความพยายาม และความมุ่งมั่นในการทำงาน และมีความสงสัย เกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ดังนั้นถ้าบุคคลประเมินความสามารถของตนเองถูกต้อง จะส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมทำให้การกระทำนั้นมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง และในการประเมินความสามารถของตนเองที่ดี ต้องประเมินสูงกว่าที่บุคคลนั้นสามารถที่จะทำได้เล็กน้อย จึงจะทำให้บุคคลทำกิจกรรมที่ยากพอเหมาะและท้าทายความสามารถ

2. การใช้ความพยายามและความยืนหยัดในการทำงาน (Effort Expenditure and Persistence)

การรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคลนั้น เป็นตัวกำหนดว่า เขาจะต้องใช้ความพยายามมากเท่าไร และจะต้องใช้ความมุ่งมั่นพยายามที่จะเผชิญหน้ากับอุปสรรคต่าง ๆ หรือประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจไปอีกนานเท่าใด (Bandura. 1986) เมื่อเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ บุคคลซึ่งมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะมีความกระตือรือร้น และจะใช้ความพยายาม ความมุ่งมั่นในการทำงานนานกว่าคนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ (Bandura และ Cervone. 1983) และการที่บุคคลใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มที่ตลอดเวลา เขาก็มีแนวโน้มที่จะทำงานได้ประสบความสำเร็จสูง

3. แบบแผนของความคิดและการตอบสนองทางอารมณ์ (Thought Patterns and Emotion Reaction)

การตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ของบุคคลในระหว่างที่การกระทำพฤติกรรม และมีผลต่อการคาดคะเนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในกายภาคหน้าของเขา บุคคลซึ่งรับรู้ว่าคุณมีความสามารถสูงจะมีความพยายาม และเอาใจใส่ในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ มาก และเมื่อพบกับอุปสรรคต่าง ๆ บุคคลก็จะกระตุ้นตนเองให้ใช้ความพยายามมากยิ่งขึ้น ส่วนบุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถต่ำ มีแนวโน้มที่จะมีปฏิกิริยาทางอารมณ์ต่อตนเองทางลบ เช่น ไม่มีความสุข มีความหวาดหวั่น ความเครียดสูง และเขาจะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างไม่เต็มความสามารถ อันจะส่งผลให้บุคคลประสบกับความล้มเหลวในการกระทำพฤติกรรมมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาของ คอลลิน Collin (1982) พบว่า ในการแก้ปัญหาที่ยาก ๆ นั้น นักเรียนที่มีการรับรู้ว่าคุณมีความสามารถสูง มักจะอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเกิดจากการขาดความพยายาม ส่วนนักเรียนที่มีการรับรู้ว่าคุณมีความสามารถต่ำ จะอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเกิดจากการขาดความสามารถ

4. เป็นสิ่งที่กำกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมมากกว่าเป็นสิ่งที่ทำนายพฤติกรรม (Humans as producer rather than simply foretellers of behavior)

นั่นคือ บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มักจะเป็นคนที่พยายามกระทำพฤติกรรมและจะยอมรับผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมของตน จะเลือกการกระทำที่มีลักษณะท้าทาย และจะใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อให้การกระทำนั้นบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าในบางครั้งการกระทำนี้จะประสบความล้มเหลวบ้างก็ตาม เขาก็จะไม่ท้อถอยและจะไม่อ้างว่าเป็นเรื่องโชครชะตา แต่เขาจะให้เหตุผลของความล้มเหลวที่เกิดขึ้นว่า เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อไป ซึ่งต่างจากบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ มักจะเป็นคนที่ไม่ค่อยกระทำพฤติกรรม จะรอให้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการกระทำเป็นไปตามความเชื่อหรือคำทำนาย และมักจะหลีกเลี่ยงการกระทำที่มีลักษณะยากๆ ขาดความพยายาม มีความทะเยอทะยานต่ำ และมีความเครียดสูง

การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับการกระทำพฤติกรรมของบุคคล คือ ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งสูง จะมีแนวโน้มกระทำพฤติกรรมนั้นสูงด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองในการกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำ บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำ หรืออาจไม่ทำพฤติกรรมนั้นเลย อย่างไรก็ตามแม้ว่าบุคคลจะรับรู้ความสามารถของตนเองสูง แต่บุคคลอาจจะไม่กระทำพฤติกรรมก็ได้ ขึ้นกับปัจจัยดังต่อไปนี้ (Bandura. 1986: 395-399)

1. ขาดสิ่งจูงใจหรือภาระที่กระตุ้นให้กระทำพฤติกรรม แม้ว่าบุคคลจะรับรู้ความสามารถของตนเองเพียงพอสำหรับกระทำพฤติกรรมแต่อาจไม่กระทำพฤติกรรมก็ได้ถ้าเขาคิดว่าจะไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆ หรืออาจจะยับยั้งพฤติกรรมนั้นไว้ ถ้าบุคคลขาดกำลังด้านทรัพยากร อุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่จำเป็น
2. ความผิดพลาดในการประเมินผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น หากบุคคลประเมินผลที่ตนจะได้รับจากการกระทำผิดพลาดไป จะทำให้บุคคลรู้สึกที่ไม่คุ้มค่าที่ตนจะกระทำพฤติกรรมนั้น
3. ความไม่ทันการณ์ในการประเมินความสามารถของตนเอง เนื่องจากประสบการณ์ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หากบุคคลไม่ได้ประเมินตนเองตลอดเวลาจะทำให้ตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนผิดพลาดไปได้มีผลทำให้บุคคลไม่กระทำพฤติกรรม
4. การประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองผิดพลาดไป บางครั้งบุคคลรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองในภาพรวมสูง แต่กลับรับรู้ความสามารถในการทำงานส่วนที่จำเพาะผิดพลาดไป โดยประเมินว่าตนมีความสามารถในการทำงานส่วนที่จำเพาะต่ำ ดังนั้นแม้ว่าจะรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนโดยภาพรวมสูง แต่บุคคลก็จะไม่กระทำพฤติกรรม
5. การประเมินความสำคัญของทักษะย่อย ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการกระทำพฤติกรรมผิดพลาด การที่บุคคลคิดว่าเขาขาดทักษะหรือมีทักษะต่าง ๆ ไม่เพียงพอจะทำให้เขาไม่กระทำพฤติกรรมนั้น
6. เป้าหมายของการกระทำพฤติกรรมคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และไม่สามารถปฏิบัติได้
7. การรู้จักตนเองที่ไม่ถูกต้อง อาจเป็นผลมาจากการกระทำที่ไม่ชัดเจน หรืออาจถูกบังคับให้กระทำ หรือได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจากภายนอก

แบนดูรา (Bandura. 1997: 162-211) กล่าวถึงพัฒนาการของการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยกล่าวครอบคลุมช่วงชีวิตทั้งหมดดังนี้

1. แหล่งกำเนิดความเข้าใจในตนเอง

เริ่มแรกเด็กแรกเกิดจะปราศจากการเข้าใจในตนเอง เด็กทารกจะมีการสังเกตพฤติกรรมของตนเองเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง การเขย่าสิ่งต่าง ๆ เพื่อฟังเสียง การเตะเตียงนอน การกรีดเสียงร้องเรียก เด็กทารกจะสังเกตอีกครั้งกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการกระทำของตนเอง ทารกจะเรียนรู้ว่าการกระทำต่าง ๆ จะทำให้เกิดผลตามมา เด็กจะเรียนรู้ว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ทำให้มีปฏิกิริยาตอบสนอง เด็กที่สามารถควบคุมเหตุการณ์ได้จะเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมของตนเองมากขึ้น และจะมีความสามารถในการเรียนรู้การตอบสนองสิ่งใหม่ ๆ ได้ดีกว่าเด็กทารกที่อยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน แต่ไม่สนใจพฤติกรรมของตนเอง การพัฒนาความเข้าใจในความสามารถของตนเองในแต่ละคนจะแตกต่างกันตามประสบการณ์ที่แตกต่างกันและเมื่อเด็กทารกเริ่มเข้าสู่ภาวะ สิ่งที่อยู่รอบตัวจะทำให้เขามีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันไปด้วย

2. การรับรู้ความสามารถของตนเองจากหน่วยครอบครัว

เด็กที่อายุน้อยจะรับรู้ความสามารถของตนเองจากการกระทำพฤติกรรมเด็กจะมีการพัฒนาประเมิน และตรวจสอบความสามารถทางกาย ความสามารถทางสังคม ทักษะด้านภาษา และทักษะทางปัญญาเพื่อที่จะเข้าใจและจัดการกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเองเผชิญในแต่ละวัน การพัฒนาสมรรถนะของประสาทรับรู้สัมผัสจะเพิ่มขึ้นตามประสบการณ์ในการสำรวจสิ่งแวดล้อมของเด็กทารก การสำรวจในขั้นเริ่มแรกและการเล่นกิจกรรมต่าง ๆ นี่จะเป็นการเพิ่มทักษะขั้นพื้นฐานและการเข้าใจในความสามารถของเด็กด้วย

ประสบการณ์ที่ประสบผลสำเร็จจากการควบคุมของตนเอง เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาขั้นต้นของความสามารถทางปัญญาและทางสังคม พ่อแม่ที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของเด็กทารกและสร้างสถานการณ์ ที่เอื้อต่อการใช้ความสามารถโดยการสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้สมบูรณ์และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระในการเคลื่อนไหวเพื่อการสำรวจจะทำให้เด็กเกิดพัฒนาการ ทางสังคมและสติปัญญา

การพัฒนาทางภาษาจะต้องเตรียมความหมายทางสัญลักษณ์ให้ตอบสนองตามประสบการณ์ของเด็กและสิ่งอื่น ๆ ที่จะเป็นการบอกให้เด็กได้รู้เกี่ยวกับความสามารถของตน สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวเพิ่มความเข้าใจในความสามารถของตนเอง เริ่มแรกจะเปรียบเทียบกับพี่น้องที่มีอายุใกล้เคียงกัน การประเมินความสามารถจากการเปรียบเทียบทางสังคมจะแตกต่างกันตามขนาดของครอบครัว ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง อายุและเพศที่ต่างกัน

3. การเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยผ่านอิทธิพลจากเพื่อน

การรับรู้ความสามารถของเด็กจะเปลี่ยนแปลงตามการเข้าสู่สังคมกลุ่มใหญ่ขึ้น การรับรู้ความสามารถของตนเองเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน เด็กจะเข้าใจในความสามารถของตนเองมากขึ้นจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยทั่วไปแล้วเด็กที่มีอายุเท่ากันจะมีการเปรียบเทียบข้อมูล

ระหว่างตนเองกับเพื่อนมากขึ้นเพื่อตัดสินใจและตรวจสอบความสามารถของตนเอง เพื่อนอาจจะไม่ใช่เพศเดียวกัน เด็กมีแนวโน้มเลือกเพื่อนที่มีความสนใจและเห็นคุณค่าในสิ่งที่คล้ายคลึงกัน การเลือกพบปะปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีความสนใจและเห็นคุณค่าในสิ่งที่คล้ายคลึงกันนี้ จะช่วยส่งเสริมการรับรู้ความสามารถในทิศทางและความสนใจร่วมกัน

การขาดความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนน้อยลง จะมีผลเสียต่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ถ้าการรับรู้ความสามารถของตนเองทางสังคมต่ำจะทำให้เกิดอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนได้ ดังนั้นเด็กที่รับรู้ว่าคุณค่าของตนเองขาดความสามารถทางสังคมจะหลีกเลี่ยงออกจากสังคมและเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ แต่รูปแบบพฤติกรรมบางอย่างอาจทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองสูงเกิดความเห็นห่างจากสังคมมากกว่าที่จะเกิดความผูกพันกับสังคม

4. การพัฒนาการรับรู้ความสามารถทางปัญญาของตนจากโรงเรียน

โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาความสามารถทางปัญญาผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และทักษะในการแก้ปัญหาที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมที่กว้างขึ้น ความรู้และทักษะการคิดของบุคคล (Knowledge and thinking skills) จะถูกตรวจสอบ ประเมินและเกิดการเปรียบเทียบทางสังคมอย่างต่อเนื่อง เด็กที่มีทักษะทางปัญญาที่ดี จะมีการพัฒนาความเข้าใจในความสามารถทางปัญญา (Intellectual efficacy) เกิดขึ้นเรื่อย ๆ จากการดูตัวแบบจากเพื่อน การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครู ดังนั้นการสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ จะมีผลต่อการพัฒนาความสามารถและทักษะทางปัญญาของนักเรียนด้วยโดยเฉพาะจากครู โรงเรียนที่มีคณะครูที่รับรู้ความสามารถของตนเองว่าสามารถทำให้เด็กบรรลุผล ก็จะกระตุ้นให้มีบรรยากาศในการเรียนเป็นไปในทางบวกซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนได้และการจัดให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่ม (Cooperative learning) จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งจะช่วยส่งเสริมการประเมินความสามารถของตนเองไปในทางบวกและมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบรายบุคคลหรือแบบแข่งขัน

5. การรับรู้ความสามารถของตนเองในช่วงวัยรุ่น

การรับรู้ความสามารถของตนเองในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการที่จะต้องทำสิ่งท้าทายใหม่ๆ และต้องเรียนรู้รับผิดชอบตนเองเกือบทุก ๆ เรื่องในชีวิต วัยรุ่นต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่จะทำให้ทำงานนั้นให้บรรลุผล และเรียนรู้ความสามารถด้านใหม่ ๆ ที่ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมผู้ใหญ่ รวมทั้งเรียนรู้ว่าจะจัดการอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยหนุ่มสาวและในหลายๆ สถานการณ์ที่การรับรู้ความสามารถของตนเองมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น วัยรุ่นจะมีความเข้าใจในความสามารถของตนเองมากขึ้นและมั่นใจมากขึ้นโดยการเรียนรู้ว่าจะจัดการกับสิ่งต่างๆ ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของวัยรุ่นนี้ได้โดยไม่มีปัญหา แต่อย่างไรก็ตามเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่เข้าสู่ช่วงวัยรุ่นใหม่ๆ อาจมีความรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองไร้ความสามารถ อาจทำให้เกิดความไม่สบายใจและไม่สามารถจัดการกับสภาพการณ์ใหม่ได้และการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นเข้าสู่ผู้ใหญ่จะเกิดปัญหาขัดแย้ง หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความมั่นใจ

หรือความเข้มของการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ได้รับจากประสบการณ์ที่สำเร็จผลในอดีต นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีแนวโน้มที่จะเลือกเพื่อนที่มีระบบการให้คุณค่าและพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน เพื่อทำให้เกิดความเชื่อมั่นและยืนยันยึดในมาตรฐานของพฤติกรรมของตน

6. การรับรู้ความสามารถในผู้ใหญ่

ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น บุคคลมีการเรียนรู้ที่จะจัดการกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่มีเพิ่มขึ้นจากการเป็นเพื่อนต่างเพศ เป็นคู่สมรส เป็นพ่อแม่ หรือในฐานะอาชีพ หากบุคคลประสบความสำเร็จในการจัดการสิ่งเหล่านี้ก็จะเพิ่มความมั่นคงในการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะขยายความสามารถและความสำเร็จนี้ออกไปอีก ส่วนผู้ใหญ่ที่ไม่ประสบความสำเร็จจะเกิดความทุกข์ใจ ลังเลสงสัยในตนเอง พบว่าผู้ใหญ่เหล่านี้มักเกิดความเครียด และหดหู่ ซึมเศร้าในชีวิต

ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนกลางบุคคลจะมีการจัดการกับงานในชีวิตประจำวันของตนเองที่แน่นอน นั่นคือ จะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความสามารถของตนเองในส่วนของหน้าที่ประจำ อย่างไรก็ตาม อาจเกิดความไม่มั่นคงได้ เนื่องจากชีวิตนั้นไม่ได้หยุดอยู่กับที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสังคมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องปรับตัวและเกิดการย้อนกลับมาประเมินความสามารถของตนอีก ผู้ใหญ่วัยนี้จะได้รับความกดดันจากผู้ที่อยู่ในวัยอ่อนกว่า ในสภาพการณ์นี้ บุคคลจะมีการแข่งขันในด้านฐานะ ตำแหน่ง และพลังความสามารถในการทำงานที่ได้จากการเปรียบเทียบกับสังคม กับคนที่อยู่ในวัยอ่อนกว่า

7. การประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองซ้ำในวัยชรา

การรับรู้ความสามารถของตนเองในวัยนี้ จะมีทั้งการย้อนกลับไปประเมินความสามารถตนเองอีกครั้งและการเกิดความผิดพลาดของการประเมินความสามารถ บุคคลวัยนี้จะมีมโนทัศน์เชิงชีววิทยาที่ว่า ความสามารถในทางกายหลายอย่างจะลดลงเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นบุคคลในวัยนี้จึงต้องการย้อนกลับไปประเมินเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในกิจกรรมที่ต้องใช้สรีระทางร่างกาย ใหม่ว่าเกิดผลอย่างไร วัยนี้มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจความสามารถทางปัญญาในเรื่องความจำ โดยหากคิดว่าคนที่มีอายุมากขึ้น ความสามารถในการจำจะลดลงเหมือนความสามารถทางสรีระ บุคคลก็也将มีความมั่นใจในการจำของตนต่ำส่วนคนชราที่รู้สึกว่าคุณมีความสามารถในการจำสูงจะนำไปสู่ความพยายามทางปัญญาในการที่จะระลึก ดังนั้นจึงประสบความสำเร็จในการได้ดีกว่า

3.4.3 การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

การรับรู้ความสามารถของตนเองมี 3 มิติ (Bandura. 1997: 84-85)

มิติที่ 1 ระดับหรือปริมาณของความยาก (Magnitude) คือ การรับรู้ความสามารถของตนเองจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลในการกระทำพฤติกรรมหนึ่ง หรือแตกต่างกันในบุคคลคนเดียวเมื่อต้องทำพฤติกรรมที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน

มิติที่ 2 ความเข้มหรือความมั่นใจ (Strength) เป็นความมั่นใจที่บุคคลคิดว่าตนเองสามารถทำงานได้ในระดับที่ความยากต่าง ๆ ถ้าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความเข้มหรือความมั่นใจน้อย คือบุคคลไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง เมื่อประสบเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่รับรู้จะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองลดลง แต่ถ้ามีความเข้มหรือความมั่นใจมาก บุคคลจะมีความบากบั่นมานะพยายามมาก แม้ว่าประสบเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับที่รับรู้บ้างก็ตาม

มิติที่ 3 การแผ่ขยาย (Generality) การรับรู้ความสามารถของตนเองอาจจะแผ่ขยายจากสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์อื่น ประสบการณ์บางอย่างก่อให้เกิดความสามารถในการนำไปปฏิบัติในสภาพการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันแต่ในปริมาณที่แตกต่างกันได้ และประสบการณ์บางอย่างไม่ทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองแผ่ขยายไปสู่สถานการณ์อื่นได้

ลีและบอบโก (Lee and Bobbko. 1994: 364-369) ได้รวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองตามแนวทฤษฎีของBandura พบว่ามีวิธีการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง 4 วิธี คือ

1. การวัดความเข้มหรือความมั่นใจ (Self-Efficacy Strength) เป็นวิธีที่นำมาใช้วัดการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุด วิธีการวัดทำโดยการถามผู้ตอบถึงความมั่นใจว่า เขาสามารถปฏิบัติงานที่มีความยากของงานเพิ่มขึ้นได้เพียงใด ข้อคำถามมักมีลักษณะให้ประเมินความมั่นใจจากไม่มีความมั่นใจ (0) จนถึงมีความมั่นใจเต็มที่ (10) หรืออาจทำโดยใช้มาตราส่วนแบบอื่น ๆ ก็ได้ เช่น 0% ถึง 100% เป็นต้น

2. การวัดระดับความยาก (Self-Efficacy Magnitude) เป็นวิธีที่นิยมนำมาใช้วัดการรับรู้ความสามารถของตนเองรองลงมา วิธีการวัดจะทำการถามผู้ตอบว่าเขาสามารถปฏิบัติงานที่กำหนด ให้ที่ยากขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งข้อคำถามมักจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนชนิด ใช่ / ไม่ใช่ (yes / no scale) คำตอบ ใช่ จะมีคะแนน 1 คำตอบที่ ไม่ใช่ จะมีคะแนน 0 ดังนั้นหากได้คะแนนสูงก็แสดงว่ามี การรับรู้ความสามารถของตนเองสูง

3. การวัดแบบผสม คือ การวัดที่ใช้ทั้งความมั่นใจและระดับความยาก พบว่า มีการวิจัยจำนวนหนึ่งที่ใช้การวัดแบบผสมนี้ โดยช่องหนึ่งเป็นแบบ ใช่/ไม่ใช่ ส่วนอีกช่องหนึ่งจะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า หรือใช้ประเมินเป็นร้อยละ การรวมคะแนนจะทำการรวมคะแนนของความมั่นใจ เฉพาะข้อที่ผู้ตอบว่าใช่ ในการวัดระดับความยาก การวัดแบบนี้ พบว่า เป็นการวัดที่สอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรามากที่สุด

4. การวัดความเข้มหรือความมั่นใจ โดยใช้ข้อคำถามเพียงข้อคำถามเดียวเกี่ยวกับงานที่กำหนด แล้วให้ผู้ตอบประเมินค่าระดับความมั่นใจของตนเองต่อการทำงานที่กำหนดนั้นซึ่งวิธีนี้เรียกว่า one-item confidence rating

ลี และบอบโก (Lee & Bobbko. 1994) ที่ทำการเปรียบเทียบการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง 5 แบบ โดยที่ 3 แบบแรกเหมือนกับการวัดในงานวิจัยของ ลัสท์ และคณะ (Lust, Celuch &

Showers. 1993) ส่วนแบบที่ 4 คือ การวัดแบบผสมที่มีการแปลงคะแนนความมั่นใจ เป็นคะแนนมาตรฐานซี (Z-scores) แล้วจึงรวมคะแนนเฉพาะข้อที่ผู้ต้อง “ใช่” ในสเกลของระดับความยาก แบบที่ 5 คือ การวัดความมั่นใจ โดยใช้ข้อคำถามเดียว ผู้วิจัยทำการทดลอง 2 การทดลองที่ให้ผลใกล้เคียงกัน กล่าวคือ การวัดแบบผสมทั้งแบบใช้คะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน จะมีความเที่ยงตรงเชิงเอกนัย (Convergent Validity) และความเที่ยงตรงเชิงทำนาย (Predictive Validity) สูงกว่าแบบวัดที่วัดความมั่นใจและแบบวัดที่วัดระดับความยาก และสูงกว่าแบบที่ใช้ข้อคำถามเดียว ซึ่งเป็นแบบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเอกนัยต่ำด้วย ผู้วิจัยจึงไม่สนับสนุนให้วัดโดยการใช่ข้อคำถามเดียว แต่สนับสนุนให้ใช้การวัดแบบผสม ที่ใช้คะแนนดิบซึ่งยุ่งยากน้อยกว่า จากผลการทดลอง 2 การทดลอง สรุปได้ว่า การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองแบบที่ 1 และ 2 มีความเที่ยงตรงเชิงเอกนัย และความเที่ยงตรงเชิงทำนาย น้อยกว่าแบบที่ 3 และ 4 และการวัดแบบที่ 3 และ 4 สอดคล้องกับแนวคิดของเบนดูรามากที่สุด

เทเลอร์ และคณะ (วัลภา สบายยิ่ง. 2542: 14 ; อ้างอิงจาก Taylor and other. 1996) กล่าวว่า ในการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง บุคคลจะถูกขอให้ประเมินเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านต่างๆ การรับรู้ความสามารถของตนเอง จึงควรจะมีความสัมพันธ์กับผลของการปฏิบัติงานมากที่สุด ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อความสัมพันธ์มีค่าน้อย อาจจะมีสาเหตุดังนี้

1. การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ไม่มากกับการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างนั้นๆ เช่น งานเกี่ยวกับการเสี่ยงโชคต่างๆ
2. การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองยังไม่ดีมาก เช่น วัดระดับความยากของงานมีความแตกต่างกันน้อยเกินไป
3. มีความยากในการประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างแม่นยำ เช่น งานนั้นยังใหม่สำหรับบุคคลหรือทฤษฎีผิด

นอกจากนี้การวัดแบบอื่น ๆ ที่ต่างไปจากการวัดตามแนวทางของแบบดูราเช่น การใช้ข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับด้านต่างๆ ของการปฏิบัติงาน โดยไม่ได้ให้ตอบในแง่ของความยากของการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้น คำตอบที่เลือกจะใช้สเกลแบบลิเคอร์ท คือ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ดังนั้นแบบนี้จึงไม่ได้วัดความมั่นใจระดับความยากหรือแบบผสม แต่จะเป็นการประเมินการรับรู้ความสามารถของตนในลักษณะทั่ว ๆ ไปมากกว่า

การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในเรื่องใดๆ ไม่จำเป็นต้องวัดครบทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์บางอย่าง ไม่ทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองแผ่ขยายสู่สถานการณ์อื่นได้ ประกอบกับการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องมีความแตกต่างกันน้อยมาก ทำให้ผลการวัดในด้านปริมาณความยากผิดพลาดได้

3.5 เอกสารที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

3.5.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษา หลายท่านได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

เฟา และ เบลคิน (Faw and Belkin. 1989: 384) ได้กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น และให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์ (2524: 5) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งคือแบบประชาธิปไตยได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล คือการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แจกแจงเหตุผลต่าง ๆ แก่เด็กในการสนับสนุนให้เด็กกระทำ หรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำการใด

มาริสา รัฐปัตย์ (2532: 32) ได้สรุปความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยอมรับฟังความคิดเห็นและการแสดงออกของลูก สมาชิก ทุกคนในครอบครัวมีโอกาสเสนอความคิดเห็นการตัดสินใจใดๆ เกิดขึ้นจากความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว ใช้เหตุผลในการที่ส่งเสริมหรือห้ามกระทำการต่างๆ ให้ลูกมีส่วนร่วมรับรู้กิจกรรมบางอย่าง และร่วมมือกับลูกตามโอกาสอันควร โดยเด็กที่ทางบ้านเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะพัฒนาบุคลิกภาพ อย่างเต็มที่

ประณต นันทียะกุล (2539: 21) ได้ให้ความหมายของความสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย ว่า พ่อแม่มักจะใช้วิธีการสอนลูกให้มีเหตุผล ถ้าทำอะไรผิดก็จะชี้แจงให้ฟังว่าผิดเพราะอะไรที่ต้องลงโทษ เมื่อกระทำผิดเพราะอะไร มีการพูดคุยเพื่อเลือกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ เมื่อตกลงทำกิจการใดร่วมกันแล้ว สมาชิกในครอบครัวก็ต้องปฏิบัติตามกติกาที่ตกลงไว้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยอมรับฟังความคิดเห็นและการแสดงออกของลูก สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีโอกาสเสนอความคิดเห็นการตัดสินใจใดๆ เกิดขึ้นจากความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว ใช้เหตุผลในการที่ส่งเสริมหรือห้ามกระทำการต่างๆ ให้ลูกมีส่วนร่วมรับรู้กิจกรรมบางอย่าง และร่วมมือกับลูกตามโอกาสอันควร โดยเด็กที่ทางบ้านเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของการอบรมแบบประชาธิปไตย สามารถสรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ ให้เด็กได้ร่วมคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ผู้ปกครองกับเด็กเข้ากันได้เป็นอย่างดี ทำให้เด็กได้รับความรักความอบอุ่น หรือเหตุผล ซึ่งจะทำให้เด็กมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เมื่อประสบปัญหาเด็กก็สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น จะมีค่านิยมในการพึ่งตนเองหรือไม่

3.5.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

มัสเซน (Mussen. 1969: 193) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูในระยะต้นของชีวิต ควรมีพื้นฐานในการให้ความรักและความอบอุ่นเป็นสำคัญ และเมื่อเด็กโตขึ้นเขาจำเป็นต้องได้รับสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างเสริมพัฒนาการของเขาให้กว้างออกไป ซึ่งสภาพแวดล้อมเด็กและทัศนคติของพ่อแม่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูรวมทั้งพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น การเรียนรู้ทางสังคมครั้งแรกของเด็กจะเกิดขึ้นที่บ้านจากการที่เด็กได้มีสัมพันธกับสมาชิกภายในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ที่เป็นแม่ของเขา ดังนั้นวิธีการอบรมเลี้ยงดูทารกของแม่จึงมีผลต่อพฤติกรรม และความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจของทารกทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

อารี รังสินันท์ (2527: 167) กล่าวว่าบิดามารดาคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการทั้งสี่ด้านของเด็ก ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และด้านสติปัญญา การที่เด็กจะเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดีและมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง ก็เป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูของมารดานั่นเอง

สายวรินทร์ จินวุฒิ (2541: 39) กล่าวว่า ถ้าหากเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องด้วยความรักและความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ก็สามารถจะช่วยกล่อมเกล้าให้เด็กมีความเจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งกายและใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่มั่นคง ไม่อ่อนไหวง่าย มีความหนักแน่น และเห็นคุณค่าของตนเอง อยากจะแสดงออกถึงความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อความ สำเร็จ ให้ปรากฏเป็นที่ยอมรับแก่ครอบครัว

นิคม วรรณราชู (2542: 39) กล่าวว่า การที่ลูกจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ชนิดใดนั้น ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ พ่อแม่จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเจริญเติบโตของลูกทั้งทางจิตใจและทางร่างกาย การเจริญเติบโตทางจิตใจและร่างกายนี้เองจะถูกหล่อหลอมออกมาในรูปของความประพฤติ นิสัยใจ คอ ว่าเขาจะเป็นผู้ใหญ่แบบใดในอนาคต อิทธิพลของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กนั้นมากมายว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมอื่นใดทั้งสิ้น

วราภรณ์ ตระกูลสฤษฏี (2543: 167) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการของลูกมาก การที่เด็กจะเติบโตขึ้นมามีบุคลิกภาพ ลักษณะอย่างใดนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับพันธุกรรมแล้ว การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมาก ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาอย่างถูกต้องเหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี มีบุคลิกภาพเหมาะสม อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ในทางตรงข้าม ถ้าเด็กถูกเลี้ยงดูไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ไม่ดีและไม่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อการปรับตัวและส่งผลให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตได้ง่าย

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญอย่างมากกับเด็ก เนื่องจากพ่อแม่เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด การที่เด็กจะมีนิสัยหรือบุคลิกภาพอย่างไรรั้น ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นสำคัญ หากพ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่น

และเอาใจใส่ เด็กจะเติบโตขึ้นเป็นคนดีของสังคม กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจอย่างเหมาะสม

3.5.3 ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูมีหลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการปฏิบัติ ความเชื่อ ค่านิยมของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก ซึ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้พยายามจำแนกลักษณะการอบรมเลี้ยงดูไว้แตกต่างกัน ดังนี้

เฮอร์ล็อก (ศิริพร วงศ์คำมูล. 2538: 38-40 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1956: 504-512) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง พบว่า มี 6 ประเภท คือ

1. พ่อแม่ที่ประคบประหงมลูกเกินไป หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองที่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ต่อเด็กมากเป็นพิเศษและแสดงออกอย่างเปิดเผยถึงการยอมตามใจให้สิทธิพิเศษแก่เด็ก จะคอยปกป้องภัยอันตรายและจะคอยทำทุกอย่างให้ถึงแม้ว่าเด็กโตพอที่จะทำสิ่งนั้นได้เองแล้ว

2. ประเภทตามใจ หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กจะฝึกให้เด็กได้รู้จักคิด รู้จักหัดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง มุ่งให้เด็กมีความอดทนและความพยายาม

3. ประเภทละทิ้งปฏิเสธ หมายถึง พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลย เฉื่อยชา ไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ในสวัสดิภาพของเด็กหรือทำตนเป็นศัตรูของเด็ก โดยเปิดเผยแสดงความโกรธเกลียดเด็กออกมาในรูปของการบังคับ ควบคุมลงโทษ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึกทางด้านลบของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กมากกว่าการกระทำผิดของเด็กเอง

4. ประเภทที่ยอมรับเด็ก หมายถึง พ่อแม่ที่แสดงความรัก ให้ความสนใจให้ความอบอุ่นแก่ลูก รวมทั้งยกย่อง ชมเชยเด็ก

5. ประเภทที่มีอำนาจเหนือลูก หมายถึง พ่อแม่ที่มีความต้องการและคาดหวังให้เด็กเชื่อฟังตนอย่างเคร่งครัด โดยมุ่งให้เด็กประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ ถ้าเด็กทำผิดกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่วางไว้ เด็กจะถูกลงโทษทันที พ่อแม่จะบอกให้เด็กรู้ถึงความรู้สึก นึกคิดและความต้องการของตน โดยจะไม่คำนึงถึงความคิดหรือความต้องการเด็ก

6. ประเภทที่ยอมจำนนต่อลูก หมายถึง พ่อแม่ที่อยู่ใต้อำนาจของลูก ยอมให้เด็กเป็นศูนย์กลางความสำคัญ เด็กได้รับความรักและการตามใจเกินสมควร

โรเจอร์(Rogers. 1972: 117) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ใช้การอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้ลูกรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม พ่อแม่ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดของลูก ให้ความร่วมมือแก่ลูกตามโอกาสอันควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่รู้สึกว่าพ่อแม่ก้าวร้าวเรื่องส่วนตัวของตน ยับยั้งการก้าวร้าวและทำให้รู้สึกผิดเมื่อลูกแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ลูกมีความรู้สึกว่าถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของพ่อแม่ พ่อแม่ใช้คำพูดที่ลูกรู้สึกอาย

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ลูกรู้สึกว่าเขาเองได้รับการตามใจ และไม่ได้รับความเอาใจใส่ให้คำแนะนำช่วยเหลือจากพ่อแม่เท่าที่ควร

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528: 3 - 12) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 5 ประการ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน คือ การที่พ่อแม่รายงานว่าการปฏิบัติต่อลูก ตนได้แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขลูกของตนมากเพียงใด นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ การสนับสนุนช่วยเหลือและการให้ความสำคัญแก่ลูกด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากเป็นการทำให้ในสิ่งที่ลูกต้องการทั้งสิ้น ฉะนั้น พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกด้วยวิธีนี้จึงเป็นผู้ที่ลูกรักและเห็นความสำคัญของพ่อแม่ ซึ่งจะทำให้ลูกยอมรับการอบรมสั่งสอนต่าง ๆ พ่อแม่ได้โดยง่าย และยอมรับพ่อแม่เป็นแบบอย่างไม่รู้ตัว

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล คือ การที่พ่อแม่ได้อธิบายเหตุผลให้แก่ลูก มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของลูก นอกจากนั้น พ่อแม่ที่ใช้วิธีการนี้ยังให้รางวัลและลงโทษลูกอย่างเหมาะสมกับการกระทำของลูกมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อลูกตามอารมณ์ของตนเอง การกระทำของพ่อแม่จะเป็นเครื่องช่วยให้ลูกได้เรียนรู้และรับทราบถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรทำ นอกจากนั้น ยังช่วยให้ลูกสามารถจะทำนายว่าตนจะได้รับรางวัลหรือโดนลงโทษจากพ่อแม่หลังจากที่ตนกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ แล้วมากน้อยเพียงใด

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต คือ การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกทางด้านการลงโทษเมื่อเด็กทำผิด โดยการลงโทษทางจิตใจเป็นวิธีการลงโทษที่พ่อแม่ใช้กับเด็กตั้งแต่เริ่มต้นเมื่อเป็นทารก เช่น การหย่านม การฝึกขับถ่ายและการห้ามปรามการกระทำของเด็ก ส่วนการลงโทษทางกายเป็นวิธีการปรับพฤติกรรมที่พ่อแม่มักจะใช้อย่างจริงจัง ใช้มากและบ่อย

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม คือ การออกคำสั่งให้เด็กทำตาม แล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิดว่าเด็กทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็ก ส่วนการควบคุมน้อย คือ การปล่อยให้เด็กได้รู้จักคิดตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใดและเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ่อยครั้ง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากนัก

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ให้ชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำและการฝึกฝนจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูอื่นๆ ซึ่งจะทำให้เด็กช่วยตนเองได้เร็วและไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานเกินไป

วรารักษ์ รักวิจัย (2529: 11 - 17) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแบบสังคมไทย พบว่าในสังคมไทยมีการอบรมเลี้ยงดูแบ่งได้ 4 แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาให้ความรัก เอาใจใส่ ใช้เหตุผลกับลูก ให้ลูกรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้านความยุติธรรม ให้สิทธิแก่ลูกในการแสดงความคิดเห็น ฝึกให้ลูกได้คิดด้วยตนเองและรับผิดชอบตนเอง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาากับเด็ก หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา เรียกร้องจากลูก เชื่อว่าเช็ญให้ทำตามที่ตนเองหวังไว้ ลูกมีหน้าที่ทำตามทุกอย่าง แม้ว่าไม่ชอบก็ตาม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา ไม่เอาใจใส่ที่จะอบรมสั่งสอนลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่สนใจความเป็นอยู่ของลูก

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไป หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา คอยปกป้องดูแลมากเกินไป ไม่ให้ลูกได้รับความลำบาก คอยช่วยเหลือทุกอย่าง จนลูกไม่รู้จักรับมือช่วยเหลือตนเอง ไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง หรือเรียกว่าเป็นการถนอมไขว่ในหิน

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวสรุปว่า ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเด็กสามารถทำได้หลายแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองจะแสดงพฤติกรรมแสดงออกอย่างไร ซึ่งจะมีผลสะท้อนต่อตัวเด็กและสังคมของเด็กในอนาคต

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง

4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เอเยอร์ และเบอร์นรูเทอร์ (พีรพงศ์ ลีวัฒนางกูร. 2520: 13 ; อ้างอิงจาก Ayer and Bernrueter , 1973: 163) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของเด็กอันเนื่องมาจากวินัยที่ได้รับจากพ่อแม่ต่าง ๆ กัน พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูดี มีลักษณะบุคลิกภาพห่างจากความเป็นจริง ต้องพึ่งผู้ใหญ่ในด้านความรัก และเอาใจใส่อย่างผิดปกติ และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ยาก ส่วนเด็กที่พ่อแม่ฝึกให้รู้จักพึ่งตนเอง โดยให้เด็กรู้จักใช้ความคิดและตัดสินใจด้วยตัวเองสามารถปรับตัวและกล้าเผชิญความจริงได้ดีกว่า และต้องพึ่งผู้ใหญ่น้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เพค และฮาวิกเอิร์ส (Peck and Dehart. 1992: 458-459) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย และแบบใช้อำนาจเด็ดขาดของพ่อแม่ พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวประชาธิปไตยมีความเป็นอิสระจากตนเองและรับผิดชอบมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอิตาเลียน

เซียร์ และคณะ (ใจทิพย์ พวงทอง. 2540: 39 ; อ้างอิงมาจาก Sears, Macoby and Lavin. 1957) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูลักษณะใดทำให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นจะทำให้เด็กไม่พึ่งพาผู้อื่นทั้งในด้านความคิดและการแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง เฮร์ล็อก (Herlock. 1975 : 661) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาของเด็ก พบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย กล่าวคือ ให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม สามารถพึ่งตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียน จะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกรอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

มุสเสน และคณะ (พีรพงศ์ ลีรวัฒนางกูร, 2520: 69 ; อ้างอิงมาจาก Mussen, Conger and Kagan, 1969: 375-627) พบว่าเด็กจะมีพัฒนาการในการพึ่งตนเองได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก กล่าวคือ ถ้าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นแบบพ่อแม่ใช้อำนาจสิทธิขาด (Authoritarian Parents) ปกครองลูกโดยวิธีบังคับ ควบคุม ถืออำนาจ และห้ามปราม ไม่เปิดโอกาสให้ลูกรู้จักพึ่งตนเอง ไม่ให้อิสระแก่เด็ก กับพ่อแม่อีกแบบหนึ่งที่อบรมเลี้ยงดูลูกโดยวิธีปล่อยปละละเลย (Paissez – Faire Parents) ยอมทำตามลูกทุกอย่าง เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ 2 แบบนี้ ย่อมไม่สามารถจะรับผิดชอบตัวเองได้เลย ตรงกันข้ามสำหรับพ่อแม่ที่เสริมสร้างความเป็นตัวของตัวเองให้ลูก โดยวิธีการฝึกให้รู้จักพึ่งตนเองตามอายุที่เพิ่มขึ้น คอยแนะนำและช่วยเหลือในการตัดสินใจของลูก ปกครองลูกด้วยเหตุผล พ่อแม่ลักษณะเช่นนี้ ย่อมสามารถที่จะปลูกฝังทั้งด้านความรู้สึกรับผิดชอบ และการพึ่งตนเองให้บังเกิดขึ้นกับลูกได้ และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และบรรยากาศภายในครอบครัว นับว่ามีความสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพของเด็กมาก มุสเสนและคณะ ได้ศึกษาถึงผลการอบรมเลี้ยงดูกับบรรยากาศในครอบครัวอีกพบว่า เด็กที่มาจากบ้านและสิ่งแวดล้อมแบบประชาธิปไตยจะเป็นคนมีลักษณะคล่องแคล่ว กล้าแสดงออก มีความกระตือรือร้นและมีความคิดสร้างสรรค์

4.2 งานวิจัยในประเทศ

อัจฉรา เปรมเปื่องเวส (2517: 74-80) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว-เก็บตัว ความเกรงใจ และการพึ่งตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาดอนตันชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2516 จังหวัด ภูเก็ต จำนวน 204 คน ผลการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพการแสดงตัว เก็บตัว มีความสัมพันธ์เป็นเส้นตรงเชิงนิมิตกับการพึ่งตนเอง คือ ถ้าแสดงตัวมากก็จะพึ่งตนเองมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โฉมสมร เหลือโกศล (2532: 71-73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองกับการอบรมเลี้ยงดู ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2531 โรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ภูมิลำเนาครอบครัวที่แตกต่างกันมีค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นในด้านลักษณะความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกันจะมีค่านิยมพื้นฐานเรื่อง การพึ่งตนเองทุกด้านแตกต่างกันและนักเรียนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองโดยด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นแตกต่างกัน และจากการศึกษารูปธรรมการอบรมเลี้ยงดูและภูมิลำเนาจากการวิเคราะห์การจำแนกพหุ พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมีแนวโน้มจะมีความสัมพันธ์กับค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองมากกว่าภูมิลำเนาของนักเรียน กล่าวคือนักเรียน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองโดย ด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นสูงสุด

สมพงษ์ พานิชสกุล (2533: 64-66) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ค่านิยมในการพึ่งตนเองของ นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 297 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา ผู้ใหญ่ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน มีค่านิยมในการพึ่งตนเองด้านการศึกษากันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจและด้านการทำงานร่วมกันแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

รัตนา ภัทรธัญญา (2535: 48 - 49) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการ พึ่งตนเองของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 16 คน พบว่า นักเรียนมีการพึ่งตนเองสูงขึ้นจากได้รับการสอนแบบปกติและการใช้เทคนิคแม่แบบ โดยมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ มีการพึ่งตนเองด้านการเรียนสูงขึ้น กว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนแบบปกติ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิษณุพร รุโจปการ (2541: 83) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดาและบทบาท ของมารดา กับค่านิยมในการพึ่งตนเองของวัยรุ่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 7 จำนวน 1,074 คน ผลการวิจัย พบว่าบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาโดยรวมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติกับค่านิยมในการพึ่งตนเองในวัยรุ่น

จากเอกสารและผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่าการวิจัยที่เกี่ยวกับค่านิยมในการพึ่งตนเองยัง มีน้อยผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการพึ่งตนเองของ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อศึกษาว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลต่อค่านิยมในการ พึ่งตนเอง มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ ในการปลูกฝังค่านิยมในการพึ่งตนเองให้แก่นักเรียน เพื่อประโยชน์ต่อตัวนักเรียน สังคมและประเทศชาติ ต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ที่มุ่งศึกษาปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพาณิชยกรรม โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 24 โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งมีจำนวน 12 เขตพื้นที่ มีนักเรียนชั้นปีที่ 1 จำนวน 12,945 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 9,875 และ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 7,518 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30,338 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 แบ่งชั้นปีที่ 1 จำนวน 293 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 226 และ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 175 คน รวมจำนวน 694 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

1. สืบหาข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร แล้วจัดทำกรอบการสุ่ม (Sampling Frame) โดยอาศัยการแบ่งตามเขตพื้นที่ 12 เขต ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549
โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1

เขตพื้นที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน			รวม
		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	
พระนคร	ตั้งตรงจิตรพณิชยการ	588	962	825	2,375
	พณิชยการตั้งตรงจิตร	738	341	186	1,265
	พระนครพณิชยการ	349	254	304	907
ดุสิต	พณิชยการสามเสน	246	178	285	709
	พณิชยการสุขุทัย	607	428	283	1,318
	โยนออฟอาร์คเทคโนโลยี	129	144	99	372
	วิมลพณิชยการ ศรียาน	790	406	342	1,538
พระโขนง	ศรีวัฒนาบริหารธุรกิจ	1,049	716	358	2,123
	สหพาณิชย์	318	294	67	679
ยานนาวา	สารุประดิษฐ์พณิชยการ	321	289	206	816
พญาไท	รุจิเรื้อนุสรณ์	11	19	14	44
ดินแดง	พณิชยการจ่านงค์	839	686	602	2,127
สาทร	กิตติบริหารธุรกิจ	269	57	36	362
	สารสาส์นบริหารธุรกิจกนกนุสรณ์	182	179	159	520
	อัสสัมชัญพณิชยการ	324	290	339	953
บางซื่อ	เทคนิควิมลบริหารธุรกิจ	755	530	430	1,715
คลองเตย	ศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ	397	302	181	880
ราชเทวี	กรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย	1,439	1,257	824	3,520
	ดุสิตพณิชยการ	829	545	430	1,804
	เทคนิคพณิชยการเจ้าพระยา	421	339	145	905
	สยามธุรกิจพณิชยการ	302	217	209	728
วัฒนา	เทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ	687	584	437	1,708
	เกษมโปลีเทคนิค	447	239	207	893
บางนา	อรรถวิทย์พณิชยการ	908	619	550	2,077
รวม		12,945	9,875	7,518	30,338

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ปี 2549

2. ทำการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นที่ 1 ทำการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีเขตเป็น
หน่วยการสุ่ม ได้จำนวน 6 เขต ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ในการวิจัย

เขตพื้นที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน			รวม
		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	
ดุสิต	พัฒนัยการสามเสน	246	178	285	709
	พัฒนัยการสุขุทัย	607	428	283	1,318
	โยนออฟอาร์คเทคโนโลยี	129	144	99	372
	วิมลพัฒนัยการ ศรียาน	790	406	342	1,538
พระโขนง	ศรีวัฒนาบริหารธุรกิจ	1,049	716	358	2,123
	สหะพาณิชย์	318	294	67	679
คลองเตย	ศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ	397	302	181	880
ราชเทวี	กรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย	1,439	1,257	824	3,520
	ดุสิตพัฒนัยการ	829	545	430	1,804
	เทคนิคพัฒนัยการเจ้าพระยา	421	339	145	905
	สยามธุรกิจพัฒนัยการ	302	217	209	728
วัฒนา	เทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ	687	584	437	1,708
	เกษมโปลีเทคนิค	447	239	207	893
บางนา	อรรถวิทย์พัฒนัยการ	908	619	550	2,077
รวม		8,569	6,268	4,417	19,254

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม
จากเขตต่างๆ 6 เขต เขตละ 1 โรงเรียน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามโรงเรียน

เขตพื้นที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน			รวม
		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	
ดุสิต	พัฒนการสุขุโขทัย	607	428	283	1,318
พระโขนง	สหะพานิชย์	318	294	67	679
คลองเตย	ศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ	397	302	181	880
ราชเทวี	กรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย	1,439	1,257	824	3,520
วัฒนา	เทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ	687	584	437	1,708
บางนา	อรรถวิทย์พัฒนการ	908	619	550	2,077
	รวม	4,356	3,484	2,342	10,182

ขั้นที่ 3 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) และสุ่มจำนวนนักเรียนซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามโรงเรียนและระดับชั้นปี

เขตพื้นที่	โรงเรียน	ห้อง (จำนวนนักเรียน)			รวม
		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	
ดุสิต	พัฒนการสุขุโขทัย	1 (41)	1 (28)	1 (20)	3 (89)
พระโขนง	สหะพานิชย์แผนกพาณิชยการ	1 (22)	1 (20)	1 (12)	3 (54)
คลองเตย	ศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ	1 (27)	1 (22)	1 (15)	3 (64)
ราชเทวี	กรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย	2 (96)	2 (82)	1 (58)	6 (236)
วัฒนา	เทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ	1 (46)	1 (34)	1 (31)	3 (111)
บางนา	อรรถวิทย์พัฒนการ	2 (61)	1 (40)	1 (39)	4 (140)
	รวม	8 (293)	1 (226)	1 (175)	22 (694)

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และดำเนินการสุ่มตามหลักของการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (Limit of error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of confidence : $1 - \alpha$) ที่ 95% ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรโดยอาศัยข้อมูลในการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 ขนาดของความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 1.5 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดค่านิยมในการพึงตนเอง ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจในกรณีต่างๆที่เกี่ยวข้องได้

1.2 ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ของระดับชั้นเรียน ที่เกิดจากการนำแบบวัดค่านิยมในการพึงตนเองไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลจริง ซึ่งผู้วิจัยประมาณค่าความแปรปรวนจากแบบสอบถามวัดค่านิยมในการพึงตนเอง ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะข้อความ ตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ระดับคะแนนเป็น 0, 1, 2 และ 3 จำนวน 60 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 0 – 135 คะแนน และคำนวณค่าประมาณความแปรปรวนจากการตอบข้อคำถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนประมาณ 100 คน ได้ค่าประมาณความแปรปรวนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1, 2 และ 3 เท่ากับ 141.35, 135.22 และ 102.74 ตามลำดับ นำค่าความแปรปรวนที่ได้นี้กลับมาประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.3 จากข้อมูลประชากร และข้อมูลที่ได้ในข้อ 1.1 และ 1.2 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลข้างต้นไปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของการสุ่มแบบแบ่งชั้น ของมยุรี ศรีชัย (2538) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 694 คน เป็นนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 จำนวน 293 คน นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 จำนวน 226 คน นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 จำนวน 175 คน แล้วจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม 6 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดค่านิยมในการพึ่งตนเอง เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ จำนวน 45 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนามาจาก สมพิศ แซ่เฮง (2546) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับจำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดด้านความรับผิดชอบ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนามาจาก พิไลลักษณ์ ทองรอด (2547) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับจำนวน 20 ข้อ

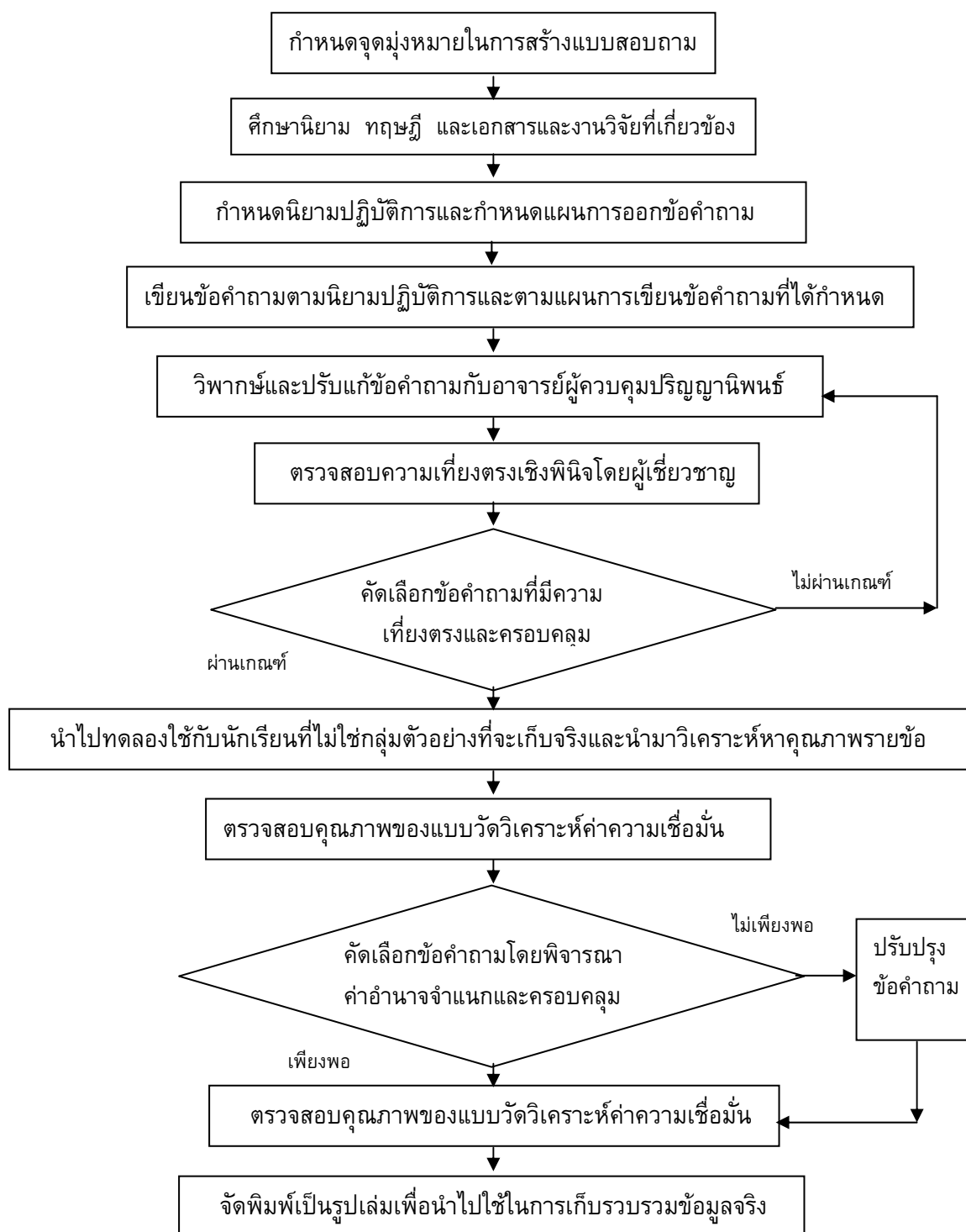
ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดด้านบุคลิกภาพการแสดงตัว เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนามาจาก อูษา ธนาบุญฤทธิ์ (2544) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับจำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนามาจาก จรรยา ทอดสนิท (2545) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับจำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนามาจาก ศิริพันธ์ วรรณกิจ (2545) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเองตามลำดับชั้น ดังแสดงในภาพประกอบ 5 ดังนี้

ภาพประกอบ 5 ลำดับขั้นการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเอง

จากภาพประกอบ 5 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเอง
2. ศึกษา นิยาม ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการพึ่งตนเองเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการ จากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด
4. เขียนข้อคำถามแบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเองแต่ละด้านให้สอดคล้องตามค่านิยามไว้ ผู้วิจัยได้เขียนข้อคำถามวัดค่านิยมในการพึ่งตนเอง ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้ จำนวน 23 ข้อ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น จำนวน 22 ข้อ และด้านเศรษฐกิจ จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ จำนวน 65 ข้อ
5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมโครงสร้างทฤษฎี และคัดเลือกข้อคำถาม
6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านจิตวิทยา และด้านการวัดผลการศึกษา รวมจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง ความครอบคลุม และความสอดคล้องตามที่ได้นิยามไว้ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Consistency : IOC) ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งผลการพิจารณาพบว่า ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 60 ข้อ
7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 60 ข้อ ไปทดลองใช้ ครั้งที่ 1 (Try out) กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร เขต 1 จากโรงเรียนพณิชยการจันทน์ โรงเรียนเทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ และโรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค จำนวน 100 คน จากนั้นนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งพบว่าแบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเองจำนวน 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.14 ถึง 0.55
8. คัดเลือกข้อคำถามเพื่อนำไปดำเนินการวิจัย โดยพิจารณาจากข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป รวมทั้งปรับปรุงข้อคำถามที่บกพร่อง โดยอาศัยผลการวิเคราะห์ข้างต้น ข้อคำถามที่ได้ในขั้นตอนนี้มีจำนวน 45 ข้อ

9. ทำการวิเคราะห์แบบสอบถามที่จัดชุดใหม่ ได้ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .23 - .54 และมีค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Alpha Coefficient Cronbach)) เท่ากับ .86

10. ผู้วิจัยพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น จึงจัดทำรูปเล่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

ลักษณะของแบบสอบถามวัดค่านิยมในการพึ่งตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือเพียงช่องเดียว เท่านั้น ที่สอดคล้องหรือตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นประจำ
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามข้อความนั้น

ตัวอย่าง แบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
(0)	<u>ด้านการศึกษาเล่าเรียน</u> ข้าพเจ้าชอบที่จะทำงานส่งครูด้วยความสามารถของตนเองมากกว่าจะถามผู้อื่น				
(00)	ข้าพเจ้าจะแก้ปัญหาการเรียนด้วยตนเอง				
(0)	<u>ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น</u> ข้าพเจ้าจะใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานกลุ่ม				
(00)	ข้าพเจ้าจะรับทำงานของกลุ่มเฉพาะงานที่ง่าย ๆ				
(0)	<u>ด้านเศรษฐกิจ</u> ข้าพเจ้าจะเลือกซื้อสิ่งของเท่าที่จำเป็นเท่านั้น				
(00)	ข้าพเจ้าจะเก็บเงินออมส่วนหนึ่งไว้ โดยไม่ต้องขอผู้ปกครอง				

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริง	3 คะแนน	0 คะแนน
ค่อนข้างจริง	2 คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	1 คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริง	0 คะแนน	3 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน (จำนวน 45 ข้อ คะแนนเต็ม 135 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย	112.51 – 135.00	หมายถึง	มีค่านิยมในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย	67.51 – 112.50	หมายถึง	มีค่านิยมในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
คะแนนเฉลี่ย	22.51 – 67.50	หมายถึง	มีค่านิยมในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 22.50	หมายถึง	มีค่านิยมในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับต่ำ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัว

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบสอบถาม
2. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด
3. ศึกษาแบบสอบถามที่มีคุณภาพที่มีผู้สร้างไว้แล้ว โดยปรับแก้ไขเรื่องภาษา และปรับสเกลของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขต 1 จากโรงเรียนเทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ พณิชยการจันทบุรี และเกษมศิลป์เทคนิค ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จำนวน 100 คน จากนั้นนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนน

รวม (Item – total correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient Cronbach)

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ สมพิศ แซ่เฮง (2546) ซึ่งใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาอุตสาหกรรม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ คือ ทำเป็นประจำ ทำเป็นส่วนใหญ่ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำ มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t -test) อยู่ระหว่าง 7.40 ถึง 10.37 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 ผู้วิจัยปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และสร้างแบบสอบถามเพิ่มเติมรวมเป็น 30 ข้อ พร้อมทั้งปรับข้อคำถามให้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไปทดลองใช้ พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ .19 ถึง .54 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไปไว้จำนวน 20 ข้อ เมื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ .25 ถึง .67 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .91

ลักษณะของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือเพียงช่องเดียว เท่านั้น ที่สอดคล้องหรือตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นประจำ
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามข้อความนั้น

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
(0)	ข้าพเจ้ามีความพยายามอย่างยิ่งที่จะทำอะไรให้ดียิ่งขึ้น				
(00)	ข้าพเจ้าตั้งใจจะทำคะแนนสอบให้ได้คะแนนสูงที่สุด				

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริง	3 คะแนน	0 คะแนน
ค่อนข้างจริง	2 คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	1 คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริง	0 คะแนน	3 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน (จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย	50.01 – 60.00	หมายถึง	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย	30.01 – 50.00	หมายถึง	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง
คะแนนเฉลี่ย	10.01 – 30.00	หมายถึง	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 10.00	หมายถึง	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบของ พิไลลักษณ์ ทองรอด (2547) ซึ่งใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ คือ เป็นประจำ เป็นส่วนใหญ่ บางครั้ง ไม่เคยเลย มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 2.78 ถึง 5.25 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 ผู้วิจัยปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และสร้างแบบสอบถามเพิ่มเติมรวมเป็น 30 ข้อ พร้อมทั้งปรับข้อคำถามให้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 4 ระดับ

คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความรับผิดชอบไปทดลองใช้ พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ .15 ถึง .55 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไปไว้จำนวน 20 ข้อ เมื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ .27 ถึง .56 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .82

ลักษณะของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือเพียงช่องเดียว

เท่านั้น ที่สอดคล้องหรือตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นประจำ
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามข้อความนั้น

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อน ข้าง จริง	ค่อน ข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง
(0)	เมื่อได้รับมอบหมายงานข้าพเจ้าจะทำงานนั้นให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด				
(00)	ข้าพเจ้าติดตามความก้าวหน้าในเรื่องผลการเรียนของตนเอง				

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริง	3 คะแนน	0 คะแนน
ค่อนข้างจริง	2 คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	1 คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริง	0 คะแนน	3 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	50.01 – 60.00	หมายถึง	มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย	30.01 – 50.00	หมายถึง	มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
คะแนนเฉลี่ย	10.01 – 30.00	หมายถึง	มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 10.00	หมายถึง	มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัว

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัวของ อูซา ธนาบุญฤทธิ์ (2544) ซึ่งใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ มีจำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 5.26 ถึง 9.69 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 ผู้วิจัยปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และสร้างแบบสอบถามเพิ่มเติมรวมเป็น 30 ข้อ พร้อมทั้งปรับข้อความคำถามให้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัวไปทดลองใช้ พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (t) เท่ากับ .25 ถึง .54 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไปไว้จำนวน 20 ข้อ เมื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ .28 ถึง .55 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .82

ลักษณะของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือเพียงช่องเดียวเท่านั้น ที่สอดคล้องหรือตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นประจำ
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามข้อความนั้น

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัว

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
(0)	ข้าพเจ้าคิดว่าโลกนี้น่าอยู่				
(00)	ข้าพเจ้าชอบแสดงความคิดเห็น				

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริง	3 คะแนน	0 คะแนน
ค่อนข้างจริง	2 คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	1 คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริง	0 คะแนน	3 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน (จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย 50.01 – 60.00	หมายถึง	มีบุคลิกภาพการแสดงตัวอยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย 30.01 – 50.00	หมายถึง	มีบุคลิกภาพการแสดงตัวอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
คะแนนเฉลี่ย 10.01 – 30.00	หมายถึง	มีบุคลิกภาพการแสดงตัวอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 10.00	หมายถึง	มีบุคลิกภาพการแสดงตัวอยู่ในระดับต่ำ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน ของจรรยา ทอดสนิท (2545). ซึ่งใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ มีจำนวน 120 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ .21 ถึง .67 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .79 ผู้วิจัยปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งปรับข้อคำถามให้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน ไปทดลองใช้ พบว่าแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ .13 ถึง .56 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก

ตั้งแต่ .20 ขึ้นไปไว้จำนวน 20 ข้อ เมื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่าแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ .24 ถึง .56 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88

ลักษณะของแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือเพียงช่องเดียวเท่านั้น ที่สอดคล้องหรือตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นประจำ
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามข้อความนั้น

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
(0)	ข้าพเจ้านั้นใจว่าจะประสบผลสำเร็จด้านการเรียนตามที่คาดหวังไว้				
(00)	แม้ว่าจะพบเจออุปสรรคใด ๆ ข้าพเจ้าจะไม่ละทิ้งความพยายาม				

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริง	3 คะแนน	0 คะแนน
ค่อนข้างจริง	2 คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	1 คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริง	0 คะแนน	3 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน (จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย	50.01 – 60.00	หมายถึง	มีการรับรู้ความสามารถของตนอยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย	30.01 – 50.00	หมายถึง	มีการรับรู้ความสามารถของตนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
คะแนนเฉลี่ย	10.01 – 30.00	หมายถึง	มีการรับรู้ความสามารถของตนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 10.00	หมายถึง	มีการรับรู้ความสามารถของตนอยู่ในระดับต่ำ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของ ศิริพันธ์ วรรัตนกิจ (2545) ซึ่งใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิด มาตรการส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ มีจำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 7.81 ถึง 10.62 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80 ผู้วิจัยปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และสร้างแบบสอบถามเพิ่มเติมรวมเป็น 30 ข้อ พร้อมทั้งปรับข้อคำถามให้มีลักษณะเป็นมาตรการส่วนประมาณค่า ชนิด 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ไปทดลองใช้ พบว่าแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ .31 ถึง .59 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 ขึ้นไปไว้จำนวน 20 ข้อ เมื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่าแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ .32 ถึง .56 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92

ลักษณะของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือเพียงช่องเดียว

เท่านั้น ที่สอดคล้องหรือตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

จริง	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากผู้ปกครองตามข้อความนั้นเป็นประจำ
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากผู้ปกครองตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากผู้ปกครองตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	นักเรียนไม่ได้รับการปฏิบัติจากผู้ปกครองตามข้อความนั้น

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
(0)	ผู้ปกครองรับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้าเสมอ				
(00)	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาผู้ปกครองจะให้คำปรึกษา				

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริง	3 คะแนน	0 คะแนน
ค่อนข้างจริง	2 คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	1 คะแนน	2 คะแนน
ไม่จริง	0 คะแนน	3 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน (จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย 50.01 – 60.00	หมายถึง	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 30.01 – 50.00	หมายถึง	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับค่อนข้างมาก
คะแนนเฉลี่ย 10.01 – 30.00	หมายถึง	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 10.00	หมายถึง	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับน้อย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง นัดหมาย วัน เวลาที่ทำการเก็บข้อมูล
3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้มากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 20 เพื่อใช้ในกรณีที่ต้องคัดเลือกแบบสอบถามที่นักเรียนตอบไม่สมบูรณ์ หรือไม่มีความตั้งใจในการตอบออกไป

4. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 14 - 25 มกราคม พ.ศ. 2550 โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ซึ่งก่อนที่นักเรียนจะทำการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเป็นผู้ชี้แจงเพื่อลดความตึงเครียด ให้นักเรียนวางใจว่าไม่มีผลกระทบต่อนักเรียน เพื่อให้นักเรียนจะได้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด แต่มีจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนอรรณพวิทยพัฒน์ โรงเรียนสหะพาณิชย์ และโรงเรียนพาณิชการสุโขทัย ที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลคืนได้ภายในวันนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฝากไว้ให้กับอาจารย์ฝ่ายวิจัยของโรงเรียนเพื่อให้อาจารย์ฝ่ายวิจัยนำแบบสอบถามให้นักเรียนทำ และนัดหมายไปรับแบบสอบถามคืนตามเวลาที่กำหนด

5. ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบที่ไม่สมบูรณ์ หรือมีร่องรอยระบุถึงการไม่ตั้งใจทำ โดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยจำนวน 694 คน เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 จำนวน 293 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 จำนวน 226 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 จำนวน 175 คน

6. ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นที่ระดับความเชื่อมั่น .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^k \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^k N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	N_g	แทน	จำนวนสมาชิกของประชากรในแต่ละชั้น
	e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม ($Z_{\alpha/2}^2 S_{\bar{y}}$)
	S_g^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมในการพึงตนเองของนักเรียน
	W_g	แทน	$\frac{N_g}{N}$

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 69)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามแต่ละข้อกับนิยาม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของแบบสอบถาม จากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 84)

$$r = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
	Y	แทน	คะแนนผลรวมของข้ออื่นๆที่เหลือทุกข้อ
	N	แทน	จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 131)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_1^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_2^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบสอบถาม ได้แก่

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)
3. ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ($S_{\bar{x}}$)
4. ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV.)
5. ค่าประมาณค่าเฉลี่ยประชากร

3.2 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรตาม

โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540: 172-173)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณของ X กับ Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ t-test (ล้วน สายยศ

และ อังคณา สายยศ. 2540: 250)

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} ; df = n - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงแบบที
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	n	แทน	จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง

3.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2541: 156)

$$R_{y.123\dots k} = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + \dots + \beta_k r_{yk}}$$

เมื่อ	$R_{y.1,2,\dots,k}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึงตัวที่ k
	$r_{y1}, r_{y2}, \dots, r_{yk}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม y
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

3.5 ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้สูตร โดยใช้สูตรค่าการ

ทดสอบแบบเอฟ (F - test) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540: 332)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (N - k - 1)}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการทดสอบแบบเอฟ (F - test)
	R^2	แทน	ค่ากำลังสองสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

3.6 ค่ากำลังสองสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้ โดยใช้สูตร

(เพ็ญแข แสงแก้ว. 2544: 13-33)

$$R_{adj}^2 = 1 - \left[\frac{n-1}{n-k-1} \right] (1 - R^2)$$

เมื่อ	R_{adj}^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบปรับแก้
	R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	n	แทน	จำนวนตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปร

3.7 หาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ Score Weight (b) โดยใช้สูตร

(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540: 346)

$$b_i = \beta_i \frac{S_y}{S_i}$$

เมื่อ	b_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i ในรูปคะแนนดิบ
	β_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	S_i	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรอิสระตัวที่ i
	S_y	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรตาม

3.8 หาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน Beta Weight (β) โดยใช้สูตร

(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540: 346)

$$\beta_i = b_i \frac{S_i}{S_y}$$

เมื่อ	b_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i ในรูปคะแนนดิบ
	β_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	S_i	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรอิสระตัวที่ i
	S_y	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรตาม

3.9 ทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ โดยใช้ t – test

(ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540: 344)

$$t_i = \frac{b_i}{SE_{b_i}} \quad ; \text{ df} = N - k - 1$$

เมื่อ	t_i	แทน	ค่าการแจกแจงแบบทีของน้ำหนักความสำคัญ
	b_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญตัวที่ i ในรูปคะแนนดิบ
	SE_{b_i}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญ
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

X_1	แทน	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
X_2	แทน	ความรับผิดชอบ
X_3	แทน	บุคลิกภาพการแสดงตัว
X_4	แทน	การรับรู้ความสามารถแห่งตน
X_5	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
n	แทน	จำนวนข้อของคำถาม
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
CV.	แทน	สัมประสิทธิ์การกระจาย
$S_{\bar{x}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย
r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
r_{xy}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
df	แทน	ระดับชั้นความเป็นอิสระ (degrees of freedom)
SS	แทน	ค่าความแปรปรวน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของค่าความแปรปรวน (Mean Squares)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2_{adj}	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบปรับแก้
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปของคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปของคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
t	แทน	ค่าสถิติในการทดสอบแบบที (t - test)
F	แทน	ค่าสถิติในการทดสอบแบบเอฟ (F - test)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถของตน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และตัวแปรตาม ได้แก่ ค่านิยมในการพึ่งตนเอง

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง

3. ผลการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regresstion Analysis) ด้วยวิธี Enter

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง ค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยการใช้การทดสอบค่าเอฟ (F - test)

3.2 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญโดยใช้ค่าที (t - test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถของตน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และตัวแปรตาม ได้แก่ ค่านิยมในการพึ่งตนเอง ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรที่ความเชื่อมั่น 95% ของตัวแปรอิสระและค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ตัวแปร	n	$\bar{x}$	S	CV.	$S_{\bar{x}}$	ผลการประมาณ ค่าเฉลี่ยประชากร	การแปล ความหมาย
X_1	20	44.35	9.09	20.49	0.35	43.66 – 45.04	ค่อนข้างสูง
X_2	20	40.19	8.08	20.10	0.31	39.58 – 40.80	ค่อนข้างสูง
X_3	20	36.82	8.89	24.14	0.34	36.15 – 37.49	ค่อนข้างสูง
X_4	20	42.75	8.98	21.00	0.34	42.08 – 43.42	ค่อนข้างสูง
X_5	20	41.09	11.51	28.01	0.44	40.23 – 41.95	ค่อนข้างมาก
Y	45	83.65	13.88	16.59	0.53	82.61 – 84.68	ค่อนข้างสูง

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนมีค่านิยมในการพึ่งตนเอง (Y) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 83.65 คะแนน ส่วนตัวแปรปัจจัย พบว่า นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) ความรับผิดชอบ (X_2) บุคลิกภาพการแสดงตัว (X_3) การรับรู้ความสามารถของตน (X_4) ในระดับค่อนข้างสูง และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_5) ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.35, 40.19, 36.82, 42.75 และ 41.09 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวปัจจัย พบว่า ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 8.08 ถึง 11.51 โดย และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย มีค่าอยู่ระหว่าง 20.10 ถึง 28.01 โดยปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายมากที่สุด และปัจจัยด้านความรับผิดชอบ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายน้อยที่สุด ส่วนตัวแปรตามค่านิยมในการพึ่งตนเอง (Y) มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.88 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนน เท่ากับ 16.59

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1)	1.000	.565 **	.299 **	.592 **	.350 **	.536 **
ความรับผิดชอบ (X_2)		1.000	.464 **	.493 **	.326 **	.541 **
บุคลิกภาพการแสดงตัว (X_3)			1.000	.420 **	.292 **	.502 **
การรับรู้ความสามารถของตน (X_4)				1.000	.415 **	.451 **
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_5)					1.000	.278 **
ค่านิยมในการพึ่งตนเอง (Y)						1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย พบว่า แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) ความรับผิดชอบ (X_2) บุคลิกภาพการแสดงตัว (X_3) การรับรู้

ความสามารถของตน (X_4) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_5) มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.292 ถึง 0.592

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) ความรับผิดชอบ (X_2) บุคลิกภาพการแสดงตัว (X_3) การรับรู้ความสามารถของตน (X_4) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_5) กับค่านิยมในการพึ่งตนเอง (Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.278 ถึง 0.541 โดยค่านิยมในการพึ่งตนเอง มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ (X_2) สูงสุด ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.541 ความสัมพันธ์รองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) บุคลิกภาพการแสดงตัว (X_3) การรับรู้ความสามารถของตน (X_4) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_5) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.536, 0.502, 0.451, 0.278 ตามลำดับ

การพิจารณาปัญหาพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity)

และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละตัว พบว่า มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง แสดงว่าอาจมีตัวแปรปัจจัยบางส่วนวัดซ้ำกันอยู่ ซึ่งการที่ตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กันสูง อาจส่งผลให้เกิดปัญหา Multicollinearity ได้ ดังที่ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537: 89) ให้ข้อสังเกตว่าหากพบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีค่าสูงเกิน 0.70 จะทำให้เกิดปัญหาพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity) และวิรัช พานิชวงค์ (2545: 166) กล่าวว่า ให้พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากตัวแปรอิสระคู่ใดมีค่าสูงเกิน 0.8 ไม่ว่าจะเป็นบวกหรือลบ อาจเกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งในการวิจัยนี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง และมีค่าใกล้เคียงกับข้อสังเกตข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบค่า Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งเป็นการตรวจสอบปัญหาดังกล่าว พบว่ามีค่า VIF ของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) เท่ากับ 1.838 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ (X_2) เท่ากับ 1.733 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัว (X_3) เท่ากับ 1.546 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน (X_4) เท่ากับ 1.827 และแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_5) เท่ากับ 1.265 ซึ่งไม่สูงมากนัก จึงไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity เพราะถ้าค่า VIF มีค่ามากกว่า 10 อาจพิจารณาว่าใหญ่พอที่จะสงสัยได้ว่าเกิดปัญหา Multicollinearity อย่างรุนแรง (วิรัช พานิชวงค์. 2545: 166)

3. ผลการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง ค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยการใช้การทดสอบค่าเอฟ (F - test) ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัย กับค่านิยมในการพึ่งตนเอง

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	p
Regression	5	60,187.525	12037.505	112.851 **	.000
Residual	688	73,387.276	106.668		
Total	693	13,3574.80			
R = .671 R ² = .451 R ² _{adj} = .447					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถแห่งตน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.671 กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง เท่ากับ .451 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบปรับแก้ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง เท่ากับ .447 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ตัวแปร ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการพึ่งตนเองได้ร้อยละ 45.1

ผลจากตาราง 7 ผู้วิจัยทำการทดสอบต่อไป เพื่อหาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง

3.2 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย และการทดสอบนัยสำคัญของสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญโดยใช้ค่าที (t - test) ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย ที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ตัวแปร	B	β	β %	SE _b	t	p
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X ₁)	.460	.301	34.96%	.058	7.929 **	.000
ความรับผิดชอบ (X ₂)	.383	.223	25.90%	.063	6.092 **	.000
บุคลิกภาพการแสดงตัว (X ₃)	.466	.298	34.61%	.052	9.040 **	.000
การรับรู้ความสามารถของตน (X ₄)	.064	.042	4.88%	.059	1.092	.275
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X ₅)	-.004	-.003	- 0.35%	0.38	-.105	.916

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) ความรับผิดชอบ (X_2) และ บุคลิกภาพการแสดงตัว (X_3) ส่งผลทางบวกต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนการรับรู้ความสามารถของตน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง -0.004 ถึง 0.466 และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในคะแนนมาตรฐานอยู่ระหว่าง -0.003 ถึง 0.301 โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองสูงสุด คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพการแสดงตัว (X_3) และปัจจัยด้านความรับผิดชอบ (X_2) ซึ่งมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.301, 0.298 และ 0.223 ตามลำดับ นั่นคือ นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีบุคลิกภาพการแสดงตัวสูง และมีความรับผิดชอบสูง จะส่งผลให้นักเรียนมีค่านิยมในการพึ่งตนเองสูง ส่วนตัวแปรอื่น ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ไม่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองแต่อย่างใด

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐานและวิธีการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาคำแนะนำนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยมีสมมติฐานของการวิจัยคือ ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม และมีน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน และจำนวนนักเรียน 694 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 6 ฉบับ โดยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 1 ฉบับ คือแบบสอบถามวัดค่านิยมในการพึ่งตนเอง จำนวน 45 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.86 และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 5 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.82 ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัว จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.82 ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.88 ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 การดำเนินการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่วางแผนไว้มากกว่า ร้อยละ 20 ซึ่งผู้วิจัยใช้เวลาเก็บตั้งแต่วันที่ 14 - 25 มกราคม พ.ศ. 2550 หลังจากได้รับแบบสอบถามคืน ทำการคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่ตอบสมบูรณ์จำนวนจริง 694 ฉบับ

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows หาค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของคะแนนจากแบบสอบถามทุกฉบับวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง และทำการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยการใช้

ค่า F - test และวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมในการฟังตนเองของนักเรียน และทำการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่า t - test

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถของตน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่านิยมในการฟังตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .292 ถึง .592

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ กับค่านิยมในการฟังตนเองพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .671 แสดงว่าตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ด้าน คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถของตน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย รวมกันอธิบายความแปรปรวนของค่านิยมในการฟังตนเองได้ร้อยละ 45.1

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย กับค่านิยมในการฟังตนเอง พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ และบุคลิกภาพการแสดงตัว ส่งผลทางบวกต่อค่านิยมในการฟังตนเอง ส่งผลทางบวกต่อค่านิยมในการฟังตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อค่านิยมในการฟังตนเองมากที่สุด โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.301 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพการแสดงตัว และปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ซึ่งมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.298 และ 0.223 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตน และการอบรมเลี้ยงดู ส่งผลต่อค่านิยมในการฟังตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. ตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ บุคลิกภาพการแสดงตัว การรับรู้ความสามารถของตน และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่านิยมในการฟังตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการพิจารณาค่านิยมในการฟังตนเองพบว่า ตัวแปรด้านความรับผิดชอบเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการฟังตนเองสูงที่สุด ($r = .541$) ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แหมมณี และคณะ (2546: 3) ที่พบว่าผู้ที่บุคคลจะฟังตนเองได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบในตนเอง หากบุคคลขาดความรับผิดชอบในตนเองแล้วก็จะขาดจิตสำนึกในการฟังตนเอง และจากการศึกษาของ ถวิล จันทร์สว่าง (2545: 12) กล่าวถึงผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองว่า เป็นผู้ที่รู้จักระวังรักษาสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ ตั้งใจเล่าเรียน

หมั่นไฝหาความรู้ ประพฤติตนให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม รู้จักประมาณค่าใช้จ่าย มีความประหยัด สามารถที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตรงต่อเวลา สามารถควบคุมตนเองและพึ่งตนเองได้

ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ เอมอร์ ดีมาก (2540: 49) ที่ศึกษาพบว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะมีการสำรวจตนเอง มีการดำเนินงานอย่างมีแผนงาน มีความกระตือรือร้น และการรู้จักพึ่งตนเอง และจากงานวิจัยของ สมพงษ์ พานิชสกุล (2533: 73) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ปัจจัยด้านบุคลิกภาพการแสดงตัว มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา เปรมเป็รื่องเวส (2517: 72) ได้ทำการศึกษาเรื่องบุคลิกภาพการแสดงตัว-เก็บตัว ความเกรงใจและการพึ่งตนเอง พบว่า นักศึกษาที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัว มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองส่วนนักศึกษาที่มีบุคลิกภาพการเก็บตัวจะไม่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเอง

การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการกระทำของบุคคล หากบุคคลมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองก็จะกระทำการสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความอดทน อุตสาหะ ไม่ท้อถอย และจะประสบความสำเร็จในที่สุด (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2539: 58) ซึ่งสอดคล้องกับแบนดูรา (Bandura. 1986: 395-399) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับการกระทำพฤติกรรมของบุคคล คือ ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งสูง จะมีแนวโน้มกระทำการพฤติกรรมนั้นสูงด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองในการกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำบุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำ หรืออาจไม่ทำพฤติกรรมนั้นเลย

ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ พิษณุพร รุโจปการ (2541: 94) ที่ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง พบว่าบุคคลจะช่วยเหลือตนเองได้มากน้อยเพียงใดส่วนหนึ่งมาจากการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวของแต่ละคน ถ้าครอบครัวใดก็ตามได้มีการส่งเสริมและ ช่วยเหลือให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมย่อมจะทำให้ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูนั้น เป็นผู้ที่มีเหตุผล สามารถแสดงพฤติกรรม ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถช่วยตัวเองได้ตามโอกาสอันควร

2. คำนำนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง ปรากฏว่า นักความสำคัญของปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ และบุคลิกภาพการแสดงตัว ส่งผลทางบวกต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเองมากที่สุด รองลงมาคือบุคลิกภาพการแสดงตัว และความรับผิดชอบ ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอภิปรายผลแต่ละด้านได้ดังนี้

ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อการพึ่งตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนาภายในจิตใจของบุคคลเราที่จะกระทำการสิ่งต่างๆให้ได้ดีที่สุด ด้วยความเพียรพยายามให้ประสบความสำเร็จ เพื่อบรรลุมาตรฐานอันดีเลิศ และได้รับผลสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังถึงแม้จะลำบากก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง มีความทะเยอทะยาน และมีความอดทน จึงทำให้นักเรียนเกิดการแสวงหาสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองเสมอ ส่งผลให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ของตนอย่างเต็มที่ในการทำให้ตนเองบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณิ แกมเกตุ (2545: 406, 417) ที่พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญอันดับแรกของความสามารถในการพึ่งตนเอง

ปัจจัยด้านบุคลิกภาพการแสดงตัว ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัวจะเป็นคนเปิดเผย ร่าเริง คิดและทำตามหลักความจริง ปรับตัวได้ดีในสิ่งแวดล้อมต่างๆ มีความเชื่อมั่นในตนเองบนรากฐานของเหตุผลและความจริง มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบสิ่งแปลกใหม่ เป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก และมองโลกในแง่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญธิดา เกิดบุญมา (2548: 38) ที่พบว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัวมีแนวโน้มที่จะมีค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบเป็นคนที่มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ และเต็มความสามารถ ติดตามผลงานที่ได้ทำแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติงานของตนเองทั้งด้านดีและไม่ดี และบุคคลที่จะพึ่งตนเองได้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเอง หากบุคคลขาดความรับผิดชอบในตนเองแล้วก็จะขาดจิตสำนึกในการพึ่งตนเองดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนรู้จักพึ่งตนเองก่อนที่จะพึ่งผู้อื่น (ทิตนา แคมมณี และคณะ. 2546: 6)

ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตน ไม่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแต่ละคนมีเกณฑ์การประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองที่แตกต่างกัน ซึ่งคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะเลือกทำงานที่ทำหาย จะมีความกระตือรือร้น และจะใช้ความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ และมีแรงจูงใจในการพัฒนาความสามารถ ของตนเองให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ส่วนบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำมักจะหลีกเลี่ยงงานที่ท้าทาย ขาดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นการปิดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง อย่างไรก็ตามบุคคลที่ประเมินความสามารถของตนเองสูงเกินไปก็มักจะประสบกับความล้มเหลวในการทำงาน และส่งผลให้เกิดความเครียด ความผิดหวัง และรู้สึกว่าความล้มเหลวนี้เป็นสิ่งเลวร้าย ไม่สามารถแก้ไขได้ ส่วนบุคคลที่ประเมินความสามารถของตนเองต่ำกว่าที่เป็นจริง มักจะขาดความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงาน และมีความสงสัยเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ดังนั้นถ้าบุคคลประเมินความสามารถของตนเองถูกต้อง จะส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมทำให้การกระทำนั้นมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง และในการประเมินความสามารถของตนเองที่ดี ต้องประเมินสูงกว่าที่บุคคล

นั้นสามารถที่จะทำได้เล็กน้อยจึงจะทำให้บุคคลทำกิจกรรมที่ยากพอเหมาะและท้าทายความสามารถ (Bandura. 1986: 393-398) ดังนั้นจึงทำให้การรับรู้ความสามารถของตนที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ไม่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ไม่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาในสังคมไทยค่อนข้างจะรักลูกมากเกินไป ให้ความช่วยเหลือบุตรในด้านต่างๆ ทำให้บุตรพึ่งพาตนเองได้ลดลง และเนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้วัดเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แต่ในสภาพความเป็นจริง บิดา มารดา อาจแสดงบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูหลายๆ รูปแบบผสมผสานกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ พิชณพร รุโจปการ (2541: 100) ที่ศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดากับค่านิยมในการพึ่งตนเอง พบว่า บทบาทของมารดาในด้านการแก้ปัญหาสามารถทำนายค่านิยมในการพึ่งตนเองเป็นลบหรือในทิศทางตรงกันข้าม ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ในการศึกษาครั้งนี้จึงไม่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

จากการวิจัยทำให้ทราบว่า นักเรียนมีค่านิยมในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมในการพึ่งตนเอง คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ และบุคลิกภาพการแสดงตัว ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครอง และทางโรงเรียน ในการปลูกฝังให้เด็กมีค่านิยมในการพึ่งตนเอง โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ทางด้านพ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ควรสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยอาจมอบหมายงานในลักษณะที่ท้าทายความสามารถของเด็ก เป็นงานที่ง่ายปานกลาง ที่เขาจะสามารถประสบความสำเร็จได้ โดยโอกาสที่จะประสบความสำเร็จนี้อาจต้องขึ้นอยู่กับตัวบุคคลด้วย พร้อมทั้งฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ และช่วยเหลือตนเองตามวัยที่เหมาะสม เพื่อฝึกให้เด็กเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก โดยอาจจะสร้างสถานการณ์หรือเปิดโอกาสให้เด็กตัดสินใจอยู่เสมอ เช่น มอบหมายงานหรือหน้าที่ภายในบ้านให้เด็กทำด้วยตนเอง เมื่อเกิดปัญหาก็ควรหลีกเลี่ยงการตัดสินใจแทนเด็ก

ทางด้านโรงเรียนนั้นการจัดการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ควรจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างสบายใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ สอนให้เด็กรู้จักความรับผิดชอบ โดยอาจจะสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้เผชิญ ได้รู้จักการแก้ปัญหา และพยายามที่กระทำให้สำเร็จ ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีค่านิยมในการพึ่งตนเองได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง กับนักเรียนระดับอื่น เช่น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือนิสิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือศึกษากับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา เพื่อศึกษานักเรียนมีค่านิยมในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับใด และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนมีค่านิยมในการพึ่งตนเองมากขึ้น

2.2 จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าตัวแปรปัจจัยที่ศึกษานั้น สามารถอธิบายความแปรปรวนของค่านิยมในการพึ่งตนเองได้ร้อยละ 45.1 แสดงว่ายังมีปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการพึ่งตนเองอีก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยภายในโรงเรียน ปัจจัยสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อให้ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัย สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพึ่งตนเองได้มากขึ้น และมีความครอบคลุมในเรื่องที่ศึกษามากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ขจร. (2543). *คู่มือวัฒนธรรมวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: พิธีกรรมการพิมพ์.
- กรมสามัญศึกษา. (2529). *การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เล่มที่ 2 การปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมในการพึ่งตนเอง*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์
- กรรณิการ์ จิตต์บรรเทา. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังในผลการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ และคณะ. (2541, สิงหาคม). "รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาพาณิชยกรรมของสถานศึกษาวิชาชีพเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร". *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. 8(4): 44-49
- กัลยา แสนสบาย. (2525, กันยายน). *หนทางที่ยึดเยื้อของนักพัฒนา*. วารสารปริทัศน์. 21
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2528, สิงหาคม-กันยายน). *มองการศึกษา*. วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 19(6): 3-7
- งามตา วรินทร์านนท์. (2534). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา ทอดสนิท. (2545). *การแสดงผลฐานความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบวัดความเชื่อในความสามารถของตนด้านความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดของ BANDURA*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- จิรายุ เมืองฮาม. (2547, กันยายน). *อาชีพศึกษาเอกชน*. วารสารวงการครู. 1(9): 82-83
- จันทรา พวงยอด. (2543). *การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยาโดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินจากสภาพจริง*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จूरรัตน์ นันทยทวิกุล. (2538). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ใจทิพย์ พวงทอง. (2540). *การศึกษาความสอดคล้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ของบิดามารดา กับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของวัยรุ่น*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จำรูณ เทียมธรรม. (2546). ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสร้างแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชม ภูมิภาค. (2525). บทความวิทยุกระจายเสียงเพื่อคุณธรรม. สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- โณมสมร เหลือโกศล. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับค่านิยมในการพึ่งตนเอง. ปรินญาณพนธ์ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2539). หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม. ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว. สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2524). รายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สุขภาพจิตและจริยธรรม. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2528). ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32 กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ณัฐพงศ์ เกศมาริส. (2546). วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมสำหรับการสร้างองค์กรใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ be Brigh Books.
- ถวิล จันท์สว่าง. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวี ท่อแก้ว และ อบรม สนิทบาล. (2517). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- ทศนา แหมมณี และคณะ. (2546). กิจกรรมปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด เสริมสิน พรี่เพรส ชิตเท็ม.
- เทพนม เมืองแมน และสรวง สุวรรณ. (2540). พฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2537). สังคมไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพพร พานิชสุข. (2531, มีนาคม). เราจะพัฒนาคุณภาพของพลเมืองไทยได้อย่างไร. วารสารข้าราชการ. 31(40-41).
- นิคม วรรณราช. (2542). อบรมบ่มนิสัยลูกด้วยความรัก. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

- นันทนา จันทร์ผืน. (2545). การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับความคาดหวังในอนาคตของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดเชียงรายด้วยการวิเคราะห์หุระดับ. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาเครื่องมือสำหรับประเมิน
การศึกษา (หน่วยที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญธิดา เกิดบุญมา. (2548). การเปรียบเทียบผลของการฝึกคิดแบบซีเสดติคส์ที่มีความคิด
สร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพเก็บตัวกับบุคลิกภาพการแสดงตัวชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- บุญเลิศ พูนสุขโข. (2540). การเปรียบเทียบผลของการวางเงื่อนไขเป็นรายบุคคลและการวาง
เงื่อนไขเป็นรายกลุ่มที่มีต่อการพึงตนเองทางด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนวัดสุวรรณาราม กิ่งอำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร. (2527) การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเอง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดพิษณุโลก. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต นันทิยะกุล. (2539, สิงหาคม). การเสริมสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว. วารสาร
วัฒนธรรม. 33(11): 16-20
- ประณต เล็กสวาสดี. (2517). ความรู้สึกรับผิดชอบระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การพึ่งผู้อื่น
พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประวีณ รอดเขียว. (2522). ทศนคติต่อการพึ่งตนเองของประชาชน ในเขตบริการของโรงเรียน
ในโครงการทดลองของโรงเรียนมัธยมชุมชนจังหวัดลำปาง. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2523). รายงานผลการวิจัยค่านิยมและความคาดหวังของ
เยาวชนไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเทิน มหาพันธ์. (2536). สอนเด็กให้มีความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- ปิยพร ดวงทอง. (2539). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบุคลิกภาพการ
แสดงตัวของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินูญานิพนธ์. กศ.ม.
(วัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ปัตฐานันท์ จันทรพิมพ์. (2542). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำพัน จังหวัดอุดรธานี. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ
แกรมมี.
- _____. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เสริมสินทรัพย์พรเสขสิทธิ์.
- พนัส หันนาจินทร์. (2520). การสอนคำนิยาม. โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
- _____. (2526) การสอนคำนิยามและจริยธรรม.โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ: พิมพ์เนศ.
- พระเทพวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2540). พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงามธรรมนูญชีวิต. พิมพ์
ครั้งที่ 200. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิจิตรา พงษ์จินดากร. (2525). การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทาง
สติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิษณุพร รุโจปการ. (2541). บทบาทของผู้ปกครองกับคำนิยามในการพึ่งตนเองของนักเรียน
วัยรุ่น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พิไลลักษณ์ ทองรอด. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- พิรพงศ์ ลีรวังนางกูร. (2520). การเปรียบเทียบพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคลิกภาพของ
นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองกับแบบยับยั้งการพึ่งตนเองชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัฐบาลจังหวัดชลบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉิก และ อ้อมเดือน สดมณี. (2529). รายงานการวิจัยคำนิยามของชาว
ชนบทไทย : เปรียบเทียบคำนิยามทางวัตถุกับคำนิยามทางระเบียบประเพณี. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2544). สถิติเพื่อการวิจัยโดยใช้คอมพิวเตอร์ (SPSS Version 10.0). โรงพิมพ์
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟันนี้พับบลิชชิง.

- เพราพรรณ เปี้ยนภู. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. ธนบุรี: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- พัทธา สายหู. (2516). โลกสมมติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศึกษิตสยาม.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. (2518). ลักษณะสังคมไทยและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: บริษัทพิชจำกัด.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสัมภาษณ์อย่าง. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด. วี.เจ.พรินติ้ง.
- มาริสา รัฐปัตย์. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ระพี สาคริก. (2545, กันยายน-ธันวาคม) การพึ่งตนเองพื้นฐานการพัฒนาศักยภาพของบุคคล
13(3): 11-18
- รัตนา ภัทรธัญญา. (2535). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพึ่งตนเองด้านการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). สถิติวิทยาทางการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
_____. (2543). เทคนิคการการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณพร บุญเรือง. (2538, มกราคม). คำนิยมแห่งชาติและผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาประเทศ.
32(4): 24-28
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2545). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถใน
การพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนชนบท. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2543). จิตวิทยาการปรับตัว. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2529). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วินัดดา ปิยะศิลป์. (2540). การพัฒนาครอบครัว. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการ
ส่งเสริมสตรีแห่งชาติ.
- วิรัช พานิชวงค์. (2545). การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis). กรุงเทพฯ: ภาควิชา
สถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วัลภา สบายยิ่ง. (2542). ปัจจัยด้านการตั้งเป้าหมายการรับรู้ความสามารถของตนเองและบุคลิกภาพ
ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้จำหน่ายตรง. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

- ศิรินันท์ วรรณกิจ. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์ คาโนนิคัล ปริญญาณิพนธ์. กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร วงศ์คำมูล. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิด ลักษณะของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางสังคมกับการทำกับเผือกตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นวัตถุในเด็กก่อนวัยเรียน. ปริญญาณิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สมจิตร ห่อไตรรงค์. (2539). ผลการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคม. ปริญญาณิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ พานิชสกุล. (2533). ค่านิยมในการพึ่งตนเองของศึกษาผู้ใหญ่ระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี. ปริญญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สมพิศ แซ่เฮง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สมยศ แม่นแยม (2540, เมษายน). การศึกษาเพื่อสร้างค่านิยมของมนุษย์. วารสารครูเชียงราย. 83(178): 10
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2539). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายวรินทร์ จินจุฑา. (2541). การศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาในฐานะตัวทำนยพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สิริชัย ประทีปฉาย. (2533). การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. จันทบุรี: วิทยาลัยรำไพพรรณี
- สิวลี ศิริไธ. (2539). จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชา จันทน์เอม. (2539). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชา จันทน์เอม และคณะ. (2544). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 13 สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาติ ประเสริฐรัฐสินธุ์. (2537). เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.

- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสังเกตหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรง และ
ความเชื่อมั่น. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2543, มกราคม – เมษายน). การจัดการอาชีวศึกษา. วารสารวิชาการ
ศึกษาศาสตร์ 1(2): 34-37
- สุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ. (2522). ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- . (2523). รายงานการวิจัยค่านิยมและระบบค่านิยมไทยเครื่องมือในการสำรวจวัด. กรุงเทพฯ:
สำนักวิจัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เสนห์ จามริก. (2523). นโยบายการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการ
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2547). จุดประกายแห่งชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2526). คู่มือปลูกฝังค่านิยมกลุ่มนักวิชาการ. กรุงเทพฯ:
กราฟฟิการ์ต.
- . (2544). แผนวัฒนธรรมแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9
(2545-2549). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.๒๕๔๒ และสาระอื่น ๆ ที่ควรทราบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อรทัย โสภา. (2533). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งเรียนโดยใช้ชุดการเรียนและการสอนแบบศูนย์การเรียน
ตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- อนันต์ชัย คงจันทร์. (2545, มกราคม-มีนาคม). ค่านิยมและทัศนคติของคนรุ่นใหม่. วารสาร
จุฬาลงกรณ์. 4(54): 46-70
- อรุณ รักธรรม. (2540). เอกสารการสอนชุดวิชา การพัฒนาองค์การ. หน้า 112-134. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- อัจฉรา เปรมเป็รื่องเวส. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพการแสดงตัว-เก็บตัว ความเกรงใจ
และการพึ่งตนเอง ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2527, มกราคม – กุมภาพันธ์). “ระบบค่านิยม” จันทรเกษม. 176 : 10

- อารี รังสินนท์. (2527). รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธุ์ณี. (2542). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์สัฟเพรส จำกัด.
- อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์ และสิริวรรณ สารนาถ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่อง การอบรมเลี้ยงดู การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมกาฟ้ตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- อุษา ธนาบุญฤทธิ์. (2544). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจภายในตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครปฐม. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เอกณรงค์ ภาณุพงศ์ และคณะ. (2546). มั่วเซ็กซ์-อภัย-คำกาม-ถาเนียมวัยรุ่นไทย 2001-2003 (SEXTEEN THAILANX). กรุงเทพฯ: สยามอินเตอร์บุ๊คส์.
- เอมอร ดีมาก. (2540). ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1. วิทยานิพนธ์.ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- Allport, G.W., P.E. Vernon and G. Lindzey. (1960). *A study of Value*. Boston: Houghton Mifflin Co.
- Allport, Gordon W.A. (1961). *Pattern and Growth in Personality*. Holt Rinehart and Winston
- Atkinson, John William. (1964). *An Introduction to Motivation*. Princeton : D Van Nostrand Co.
- Ausubel, David P. (1968). *Educational Psychology . A Cognitive View*. New York : Holt Rinehart and Winston
- Bandura , A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social cognitive theory*. Englewood Cliffs , N.J.: Prentice-Hall, Inc.
- _____. (1997). *Self-efficacy : The exercise of control*. New York : W.H. Freeman and Company.
- Bellanca, James A. (1975). *Values and the Search for self*. Washington, D.c., National Education Association.

- Browne , C.G. (1958). *The Study of Leadership*. Illionois : The Interstate Prinsters and Publishers , Inc
- Cattell , R.B. (1963). *Personality*. New york : McGraw - Hill
- Eysenck, and Cookson D. (1969). "Personality in Primary School Children," British Journal of Educational Psychology. 39 : 109 – 130; june
- Faw , T. and Belkin, Gay S. (1989). *Child Psychology*. New York : McGraw – Hill. Publishing Company.
- Funk and Wagnalls. (1961). *New Standard Dictionary of The English Language*. Vol2. new York
- Flippo, Edwin B. (1966). *Management : A Behavioral Approach*. Allyn and Bacon.
- Garrett. (1961). *General Psychology*. New York : American Book Company.
- Gough, Harrison G. (1969). *Manual for the California Psychological Inventory*. California : Consulting Psychological Press. Inc
- Guilford,J.P. (1967). *The nature of Human Intelligence*. New York : McGraw - Hill
- Havighurst, R.J. (1961). *Human developmental and education*. New York : McGraw – Hill Book.
- Hurlock, E.B.(1964). *Child Development*. New York : McGraw – Hill Book Company Inc.
- _____. (1967). *Adolescent Development*. New York : McGraw – Hill Book Company Inc.
- _____. (1975). *Development psychology*. New York : McGraw – Hill Book Company Inc.
- Jung, C.G. (1959). *Psychological Types* London : Routledge's Kegan Paul.
- Lawshe , C.H. (1966)0 *Principles of Personal Testing* . McGraw – Hill Book , Co.
- Lee, C. & Bobbko, P. (1994). "Self-Efficacy Beliefs : Comparison of five Measures" Journal of Applied Psychology.
- McClelland, David.C. (1953). *The Achievement Motive*. New York : Harper & Row.
- McDonald,F.J. (1963). *Educationl Psychology*. Belmont Calif : Wardsworth Phblishing Co.

- Miller,C.H. (1965). *Guidance Services an Introduction*. New York :Harper and Row Publishers.
- Mussen, P.H., John Conger J. and Jer Kagan. (1969). *Child Development and Personality*. 3rd ed. New York : Harper & Row.
- Nunnally,J.C. (1978). *Psychometric Theory*. New York : McGraw – Hill.
- Pedhazur, Elazar J. (1982). *Multiple regression In Behavioral Research*. New York : Holt: Rinehart and Winston.
- Phinix , Phillip H. (1958) *Philosophy of Education*. New York : Hot and Company.
- Rath, Lousis E. Harmin, Merrill and Simon, Sidney. (1966) *Value and Teaching*. Columbus, Ohio : Merrill.
- Rokeach,M. (1967). *Beliefs, Attitudes and Values*.San Francisco : Jossey – Bass.
- _____.(1968). *Beliefs, Attitudes and Values. A Theory of Organization and Change*. London : Jossey – Bass
- _____.(1969). *Beliefs, Attitudes and Values*.San Francisco : Jossey – Bass.
- Robinson, Charles Loe. (1971). “*Future Time Perspective in Non. Incarcerated juvenile Delinquents,*” *Dissertation Abstracts Internationl*. 32(2): 1225-1300.
- Rogers Dorothy. (1972). *Issues in Adolescent Psychology*. New York : Meredith Cooperation.
- Sanford, Newman. (1970). *The Goal of Individual Development*. Twenty – five Year of Higher Education. San Francisco : Jossey Base Press.
- Thorpe, Louis P. Willis W. Clark and Ernest W. Tieges. (1953). *Manual of Califonia Test of Personality*. New York : McGraw-Hill.
- Weiner,Bernard. (1972, Spring). “*Attribution Theory Achivement Motivation and the Education Process,*” *Review of Education Resreah*, 42 : 203-215.
- Woodruff,A.D.(1952). “*The role of value in human behavior*”. *Journal of Social Psychology* 36 : 36-37

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นการประเมินความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเอง แต่ละข้อ**ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด** คำตอบที่ดีที่สุดคือคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงตามความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด มีทั้งหมด 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1	แบบสอบถามวัดค่านิยมในการพึ่งตนเอง	จำนวน 45 ข้อ
ฉบับที่ 2	แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 3	แบบสอบถามความรับผิดชอบ	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 4	แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัว	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 5	แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน	จำนวน 20 ข้อ
ฉบับที่ 6	แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	จำนวน 20 ข้อ

2. การวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ขอให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อและสอดคล้องหรือตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

น.ส.สร้อยหทัย พัดเงิน

นิสิตปริญญาโท

สาขาการวัดผลการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาตอบแบบสอบถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. ขณะนี้นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในระดับ

() ปวช. 1

() ปวช. 2

() ปวช. 3

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้ เป็นข้อความเกี่ยวกับการประเมินความรู้สึกของตนเอง ขอให้
นักเรียนอ่านข้อความอย่างละเอียดแล้วปฏิบัติดังนี้

1. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบเพียงว่า นักเรียนมีความรู้สึกหรือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ข้อความต่อไปนี้เพียงใด ดังนั้นคำตอบของนักเรียนจึงไม่มีถูกหรือผิดและไม่กระทบกระเทือนต่อ
ต่อผลการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

2. แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับ
กับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อที่กำหนดให้ ว่าตนเองปฏิบัติเช่นนั้น
 มากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของ
 นักเรียนมากที่สุด ข้อละ 1 คำตอบ โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

จริง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้น ๆ เป็นประจำ
 ค่อนข้างจริง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้น ๆ เป็นส่วนใหญ่
 ค่อนข้างไม่จริง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้น ๆ บ้างในบางครั้ง
 ไม่จริง หมายถึง นักเรียนไม่ปฏิบัติตามข้อความนั้น ๆ เลย

ข้อ ที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง
	<u>ค่านิยมในการพึ่งตนเองด้านการเรียน</u>				
1	ข้าพเจ้าชอบที่จะทำงานส่งครูด้วยความสามารถของตนเอง มากกว่าจะถามผู้อื่น.....				
2	ข้าพเจ้าพยายามคิดและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนด้วยตนเอง				
3	ข้าพเจ้ามักจะตั้งใจเรียนทุกวิชา เพราะเชื่อว่าตนเป็นที่พึ่ง แห่งตน.....				
4	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นกว่าเดิม				
5	ข้าพเจ้าพยายามใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการเรียน ทุกรายวิชา.....				
6	ข้าพเจ้าชอบที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง				
7	ในการสอบแต่ละวิชาข้าพเจ้าจะเตรียมตัวอ่านหนังสืออย่างเต็มที่				
8	ข้าพเจ้าจะทบทวนบทเรียนเสมอ.....				
9	ข้าพเจ้ากำหนดตารางทบทวนความรู้ทุกวิชาด้วยตนเอง.....				
10	เมื่อทำแบบฝึกหัดไม่ได้ ข้าพเจ้าจะขอลอกจากเพื่อน.....				
11	ข้าพเจ้ามักจะให้เพื่อน ๆ ช่วยทำการบ้านเกือบทุกครั้ง.....				
12	ข้าพเจ้าจะแก้ไขแบบฝึกหัดที่ผิดทันทีโดยครูไม่ต้องเตือน...				
13	ข้าพเจ้าชวนขวยอ่านหนังสือเพิ่มเติมประกอบการเรียน อย่างสม่ำเสมอ.....				
14	ถ้าข้าพเจ้าไม่เข้าใจการบ้านที่ครูให้ ข้าพเจ้าจะถามครูด้วย ตนเอง.....				

ฉบับที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
15	ในการทำข้อสอบแม้ว่าจะทำไม่ได้ข้าพเจ้าก็จะพยายามคิดด้วยตนเอง.....				
	<u>ค่านิยมในการพึ่งตนเองด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น</u>				
16	ข้าพเจ้าจะใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานกลุ่ม..				
17	เมื่อมีงานกลุ่ม ข้าพเจ้าพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นต่อเพื่อนร่วมงานเสมอ.....				
18	ข้าพเจ้ายินดีที่จะทำงานกลุ่มอย่างเต็มที่ ถึงแม้ว่าจะทำงานมากกว่าคนอื่น.....				
19	ข้าพเจ้าเสียสละอุปกรณ์ส่วนตัวสำหรับใช้ในการทำงานกลุ่มเพื่อความสำเร็จของงาน.....				
20	ข้าพเจ้าสามารถทำงานและส่งงานในกลุ่มทันตามกำหนดเวลา.....				
21	แม้ว่าข้าพเจ้าจะได้รับมอบหมายจากกลุ่มให้ทำงานที่ยาก ข้าพเจ้าก็จะทำให้สำเร็จด้วยตนเอง.....				
22	ข้าพเจ้าคอยซักถามและร่วมอภิปรายระหว่างการทำงานกลุ่ม				
23	ข้าพเจ้ามักสร้างบรรยากาศในกลุ่มไม่ให้เคร่งเครียด.....				
24	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่เมื่อได้ทำงานร่วมกับเพื่อน..				
25	ข้าพเจ้าชอบช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกของกลุ่มถึงแม้จะไม่ใช่งานที่ตนเองต้องรับผิดชอบก็ตาม.....				
26	ข้าพเจ้าจะคำนึงถึงข้อได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างเพื่อนสมาชิกในการทำงานกลุ่ม.....				
27	ข้าพเจ้าสามารถประสานงานระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้.....				
28	ข้าพเจ้ามักจะพูดว่าตนเองไม่มีความสามารถ เพื่อที่จะไม่ขอรับทำงานในเรื่องที่ยาก.....				
29	ข้าพเจ้าจะเลือกเข้ากลุ่มกับคนเก่งเพราะจะได้ไม่ต้องทำงานมาก				
30	ข้าพเจ้าจะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกครั้งที่มีโอกาส.....				

ฉบับที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
	ค่านิยมในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ				
31	ข้าพเจ้าเก็บเงินออมจากส่วนหนึ่งไว้โดยไม่ต้องขอผู้ปกครอง....				
32	ข้าพเจ้าจะเลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็นเท่านั้น				
33	เมื่อข้าพเจ้ามีเงินเหลือเก็บ ข้าพเจ้าจะเก็บไว้หรือไปฝากธนาคาร.....				
34	เมื่อข้าพเจ้ามีเงินไม่พอกับค่าใช้จ่าย ข้าพเจ้าจะหาวิธีลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น.....				
35	ข้าพเจ้าคิดรอบคอบเกี่ยวกับการใช้จ่ายทุกครั้ง เพื่อจะได้ใช้เงินอย่างคุ้มค่า.....				
36	ข้าพเจ้าชอบซื้อหนังสือที่มีสาระความรู้เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์ในการเรียน.....				
37	ก่อนที่จะซื้อสิ่งใดข้าพเจ้าจะคิดเสมอว่าของสิ่งนั้นมีประโยชน์คุ้มค่ากับเงินที่เสียไป.....				
38	ข้าพเจ้าใช้ทรัพย์สินเครื่องใช้อย่างทะนุถนอม ไม่ซื้อใหม่จนกว่าจะชำรุดหรือซ่อมแซมไม่ได้.....				
39	ข้าพเจ้าจ่ายเงินอย่างเต็มที่ในการซื้อของที่ถูกต้อง.....				
40	ข้าพเจ้าจะซื้อและใช้สิ่งของจำนวนพอดีกับที่ต้องการใช้.....				
41	ข้าพเจ้าชอบที่จะซื้อสินค้าที่มีราคาแพงและทันสมัย.....				
42	ข้าพเจ้าใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างทะนุถนอมและคุ้มค่า.....				
43	ข้าพเจ้าวางแผนการใช้จ่ายเงิน.....				
44	ข้าพเจ้าจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย เพื่อจะได้สามารถควบคุมรายรับ-รายจ่ายของตนเองได้.....				
45	ข้าพเจ้าจะขอเงินจากผู้ปกครองทุกครั้งในกรณีที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม.....				

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1	ข้าพเจ้ามุ่งหวังที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียน.....				
2	ข้าพเจ้าพยายามเรียนให้ผลการเรียนดีขึ้นกว่าเดิม.....				
3	ข้าพเจ้ามีความพยายามเพิ่มมากขึ้นเมื่อรู้ตัวว่ามีความรู้ น้อยกว่าคนอื่น.....				
4	ข้าพเจ้าทุ่มเทอย่างเต็มที่กับการเรียนเพื่อความสำเร็จใน อนาคต.....				
5	เมื่อทำงานที่ครูมอบหมายให้ไม่ต้อง ข้าพเจ้าจะค้นหา วิธีการใหม่ ๆ ที่จะทำให้ถูกต้องให้ได้.....				
6	ถึงแม้จะพบอุปสรรคในการทำงาน ข้าพเจ้าก็จะพยายาม ทำงานนั้นให้สำเร็จอย่างสุดความสามารถ.....				
7	ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น..				
8	ข้าพเจ้ามักจะตั้งความหวังไว้สูงเพื่อให้เกิดความพยายาม และความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่.....				
9	เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำสิ่งใด ๆ ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำเป็น อย่างดี.....				
10	ข้าพเจ้าจะพยายามทำงานนั้นมากขึ้นถ้างานที่ได้รับ มอบหมายนั้นยาก เพื่อให้งานสำเร็จให้จงได้.....				
11	ถ้าผลการเรียนยังไม่ดี ข้าพเจ้าจะใช้ความพยายามมากขึ้น				
12	ถ้าได้ลงมือทำสิ่งใดแล้วแม้จะมีความยุ่งยากข้าพเจ้าก็ไม่ ท้อถอย.....				
13	ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะทำอะไรให้ดีกว่าที่เคยทำไว้.....				
14	ไม่ว่าจะทำสิ่งใดก็ตาม ข้าพเจ้าจะพยายามจนสุดความ สามารถ.....				
15	เมื่อได้คะแนนจากการสอบไม่ดี ข้าพเจ้าจะตั้งใจอ่าน หนังสือให้มากขึ้น.....				

ฉบับที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
16	ข้าพเจ้าคิดจะทำงานให้ตื้ออยู่เสมอและต้องการผลงานที่ภาคภูมิใจ.....				
17	ข้าพเจ้าวางแผนในการทำงาน เพื่อให้งานมีคุณภาพดีที่สุด.....				
18	ข้าพเจ้ามีความพอใจเมื่อได้ทำงานที่ยากสำเร็จ.....				
19	ข้าพเจ้าภูมิใจที่ผลงานที่ทำได้รับการยอมรับและยกย่อง..				
20	ข้าพเจ้าจะทำงานนั้นจนเสร็จแม้จะเหน็ดเหนื่อยก็ตาม.....				

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความรับผิดชอบ

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1	เมื่อได้รับมอบหมายงาน ข้าพเจ้าจะทำงานนั้นให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด.....				
2	ข้าพเจ้าติดตามความก้าวหน้าเรื่องผลการเรียนของตนเองอยู่เสมอ.....				
3	เมื่อข้าพเจ้าทำการบ้านไม่ได้ จะให้เพื่อนช่วยสอนจนเข้าใจและทำจนสำเร็จ.....				
4	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือทำตามกฎระเบียบหรือข้อตกลงของโรงเรียน.....				
5	ข้าพเจ้าส่งงานอาจารย์ตรงตามเวลาที่กำหนด.....				
6	ข้าพเจ้าจะไม่ขาดเรียนถ้าไม่มีธุระจำเป็นจริง ๆ.....				
7	เมื่อถึงเวรรักษาความสะอาดห้องเรียน ข้าพเจ้าจะไม่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่.....				
8	เมื่อทำผิดและถูกครูว่ากล่าวตักเตือนข้าพเจ้าจะยอมรับและนำมาปรับปรุง.....				
9	เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำอย่างเต็มความสามารถ.....				
10	เมื่อมีเหตุจำเป็นต้องขาดเรียน ข้าพเจ้าจะพยายามติดตามการเรียนทุกครั้ง.....				
11	แม้ว่าจะเป็นวิชาที่ไม่ชอบ ข้าพเจ้าก็จะไม่หนีเรียน.....				
12	ข้าพเจ้าแกล้งป่วยเมื่อไม่ยอมไปโรงเรียน.....				
13	เมื่อขอยืมสิ่งของหรือหนังสือ ข้าพเจ้าส่งคืนตามกำหนดเวลาที่นัดหมายไว้.....				
14	เมื่อกลับถึงบ้าน ข้าพเจ้าจะทำงานบ้านซึ่งเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย.....				
15	เมื่อมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในครอบครัวข้าพเจ้ามักจะอยู่ช่วย.....				

ฉบับที่ 3 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
16	เมื่อทำของบุคคลอื่นเสียหาย ข้าพเจ้ามักจะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธที่จะรับผิดชอบ.....				
17	เมื่อนำอุปกรณ์กีฬาของโรงเรียนมาเล่นแล้วข้าพเจ้าจะนำไปเก็บที่เดิม.....				
18	เมื่อทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้วข้าพเจ้าจึงจะดูโทรทัศน์.....				
19	ข้าพเจ้าตั้งใจอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ.....				
20	ข้าพเจ้าจะทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุดแม้จะชอบหรือไม่ชอบก็ตาม.....				

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามบุคลิกภาพการแสดงตัว

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1	ข้าพเจ้าชอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ.....				
2	ข้าพเจ้าเป็นคนอารมณ์ขัน.....				
3	ข้าพเจ้าเป็นคนเปิดเผย				
4	ขณะเรียนหนังสือหากมีข้อสงสัยข้าพเจ้าจะยกมือขึ้นถามครูทันที.....				
5	ข้าพเจ้าไม่กลัวที่จะต้องพูดกับคนที่ไม่รู้จักหรือในที่สาธารณะ.....				
6	ข้าพเจ้าชอบเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน.....				
7	ข้าพเจ้าชอบการติดต่อประสานงานกับผู้อื่น.....				
8	ข้าพเจ้าชอบการออกไปนำเสนอรายงานหน้าชั้น.....				
9	ข้าพเจ้ามักจะชอบพูดเรื่องสนุกสนานในกลุ่มเพื่อน ๆ.....				
10	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดเมื่อต้องทำงานร่วมกับคนจำนวนมาก..				
11	ข้าพเจ้ามักเงียบขรึมไม่ค่อยพูดคุยกับใคร.....				
12	เมื่อข้าพเจ้าอยู่กับคนแปลกหน้าข้าพเจ้าจะรู้สึกกังวล.....				
13	การทำงานในกลุ่มไม่ว่าจะอยู่กลุ่มใดข้าพเจ้าก็ไม่รู้สึกกังวล..				
14	ข้าพเจ้าไม่รู้สึกกลัวที่จะต้องพูดกับคนที่ไม่รู้จักมาก่อน....				
15	ข้าพเจ้าจะรู้สึกดีใจมากถ้าได้รับเลือกเป็นหัวหน้าห้อง.....				
16	ข้าพเจ้าชอบปฏิบัติกิจกรรมที่ทำหาความสามารถ.....				
17	ข้าพเจ้าไม่กลัวที่จะต้องตอบคำถามของครูแม้ว่าคำตอบจะผิดก็ตาม.....				
18	ข้าพเจ้าชอบที่จะแสวงหาเพื่อนใหม่อยู่เสมอ.....				
19	ข้าพเจ้ากล้าที่จะตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล.....				
20	เวลาเกิดปัญหาขึ้นในห้องเรียนเพื่อน ๆ มักจะมาปรึกษาข้าพเจ้า.....				

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตน

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1	ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะประสบผลสำเร็จด้านการเรียนตามที่คาดหวังไว้.....				
2	การเรียนจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวข้าพเจ้าเอง.....				
3	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้.....				
4	ถ้าใช้ความพยายามและความตั้งใจก็จะได้สิ่งที่ต้องการ....				
5	การขยันทำงานอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ชีวิตดีขึ้น.....				
6	ความเจริญก้าวหน้าของชีวิตเป็นผลเนื่องมาจากความพยายามของตนเอง.....				
7	ปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้โดยใช้สติปัญญาของตนเอง.				
8	ข้าพเจ้าสามารถแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง.....				
9	หากข้าพเจ้าขยันอ่านหนังสือจะสามารถทำข้อสอบได้ดี....				
10	การที่ข้าพเจ้าได้รับเลือกเป็นตัวแทนของกลุ่มเพราะความสามารถของตนเอง.....				
11	ข้าพเจ้าสามารถทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่โลเลหรือเปลี่ยนใจง่าย ๆ				
12	ข้าพเจ้ากล้าตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมั่นใจ.....				
13	ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าตั้งใจจดจ่อกับงานโดยไม่ละทิ้งก็จะสำเร็จได้.....				
14	การมีเพื่อนมากเป็นเพราะความมีน้ำใจของข้าพเจ้า.....				
15	ความพยายามของข้าพเจ้าจะทำให้ประสบความสำเร็จในทุก ๆ เรื่อง.....				
16	ถ้าข้าพเจ้าตั้งใจเรียนหนังสือให้ดีอนาคตก็จะมีงานทำที่ดี..				
17	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเพื่อจะได้มีอนาคตที่ดี.....				
18	ข้าพเจ้าเชื่อว่าอนาคตของตนเองขึ้นอยู่กับการศึกษา.....				
19	ข้าพเจ้ามั่นใจไว้ว่าจะสามารถดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้.....				
20	เมื่อเกิดปัญหา ข้าพเจ้าสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมได้.....				

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง
1	ผู้ปกครองมักรับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้า.....				
2	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาผู้ปกครองจะคอยให้คำปรึกษา.....				
3	เมื่อข้าพเจ้าแสดงความคิดเห็นหรือยกเหตุผลใด ผู้ปกครองรับฟังเสมอ.....				
4	ผู้ปกครองส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเรียนตามวิชาที่ถนัด.....				
5	ขณะอยู่ที่บ้านผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ข้าพเจ้าเป็นอย่างดี.				
6	ผู้ปกครองสนใจใฝ่ตามเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในโรงเรียน ของข้าพเจ้า.....				
7	ผู้ปกครองสนับสนุนให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตามที่ข้าพเจ้าสนใจ.....				
8	ผู้ปกครองยอมรับในความสามารถของข้าพเจ้า.....				
9	ผู้ปกครองอนุญาตให้ข้าพเจ้าไปไหนได้เมื่อมีเหตุผลที่ สมควร.....				
10	ผู้ปกครองจะพูดชมเชยเมื่อข้าพเจ้าทำความดี.....				
11	ผู้ปกครองให้กำลังใจเกี่ยวกับการเรียนของข้าพเจ้าเสมอ..				
12	ขณะที่ข้าพเจ้าทำการบ้านผู้ปกครองจะคอยดูแลอย่างใกล้ชิด				
13	ผู้ปกครองชอบพูดคุยฉันท์เพื่อนและให้ความเป็นกันเอง กับข้าพเจ้า.....				
14	ผู้ปกครองมักแสดงให้รู้ว่าท่านภูมิใจในตัวข้าพเจ้ามาก....				
15	ผู้ปกครองจะพูดคุยเรื่องต่าง ๆ กับข้าพเจ้าด้วยน้ำเสียงที่ นุ่มนวล.....				
16	ผู้ปกครองจะช่วยปลอบใจและให้กำลังใจ เมื่อข้าพเจ้ามี ความทุกข์ใจ				
17	ถ้าข้าพเจ้ามีปัญหาผู้ปกครองจะให้คำแนะนำ แต่ให้ข้าพเจ้า เป็นคนตัดสินใจเอง.....				

ฉบับที่ 6 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง
18	ผู้ประกอบการจะแบ่งงานในบ้านให้ข้าพเจ้ารับผิดชอบอย่างเหมาะสม.....				
19	เมื่อข้าพเจ้ามีความเห็นไม่ตรงกับผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการจะรับฟัง.....				
20	วันหยุดถ้าผู้ประกอบการจะพาไปเที่ยว ผู้ประกอบการจะเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมกันเลือกสถานที่ไปอย่างอิสระ.....				

ตาราง 9 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา	ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา	ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1.	1.0	คัดเลือกไว้	23.	1.0	คัดเลือกไว้	45.	0.6	ตัดออก
2.	1.0	คัดเลือกไว้	24.	0.8	คัดเลือกไว้	46.	1.0	คัดเลือกไว้
3.	0.8	คัดเลือกไว้	25.	0.8	คัดเลือกไว้	47.	0.8	คัดเลือกไว้
4.	1	คัดเลือกไว้	26.	0.8	คัดเลือกไว้	48.	0.8	คัดเลือกไว้
5.	0.6	คัดเลือกไว้	27.	1.0	คัดเลือกไว้	49.	1.0	คัดเลือกไว้
6.	0.6	คัดเลือกไว้	28.	0.6	คัดเลือกไว้	50.	0.8	คัดเลือกไว้
7.	0.6	ตัดออก	29.	0.6	คัดเลือกไว้	51.	1.0	คัดเลือกไว้
8.	0.8	คัดเลือกไว้	30.	0.6	คัดเลือกไว้	52.	0.8	คัดเลือกไว้
9.	0.8	คัดเลือกไว้	31.	0.8	คัดเลือกไว้	53.	1.0	คัดเลือกไว้
10.	0.8	คัดเลือกไว้	32.	1.0	คัดเลือกไว้	54.	1.0	คัดเลือกไว้
11.	0.8	คัดเลือกไว้	33.	0.4	ตัดออก	55.	0.8	คัดเลือกไว้
12.	0.8	คัดเลือกไว้	34.	0.8	คัดเลือกไว้	56.	0.8	คัดเลือกไว้
13.	0.8	คัดเลือกไว้	35.	0.8	คัดเลือกไว้	57.	0.8	คัดเลือกไว้
14.	0.8	คัดเลือกไว้	36.	0.6	คัดเลือกไว้	58.	0.8	คัดเลือกไว้
15.	1.0	คัดเลือกไว้	37.	0.8	คัดเลือกไว้	59.	1.0	คัดเลือกไว้
16.	0.6	คัดเลือกไว้	38.	0.6	คัดเลือกไว้	60.	1.0	คัดเลือกไว้
17.	1.0	คัดเลือกไว้	39.	0.8	คัดเลือกไว้	61.	1.0	คัดเลือกไว้
18.	0.8	คัดเลือกไว้	40.	0.6	คัดเลือกไว้	62.	0.4	ตัดออก
19.	0.8	คัดเลือกไว้	41.	0.8	คัดเลือกไว้	63.	0.6	คัดเลือกไว้
20.	0.4	ตัดออก	42.	0.8	คัดเลือกไว้	64.	1.0	คัดเลือกไว้
21.	1.0	คัดเลือกไว้	43.	1.0	คัดเลือกไว้	65.	1.0	คัดเลือกไว้
22.	1.0	คัดเลือกไว้	44.	0.6	คัดเลือกไว้			

ตาราง 10 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา	ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1.	1.0	คัดเลือกไว้	16.	1.0	คัดเลือกไว้
2.	1.0	คัดเลือกไว้	17.	1.0	คัดเลือกไว้
3.	1.0	คัดเลือกไว้	18.	1.0	คัดเลือกไว้
4.	1.0	คัดเลือกไว้	19.	1.0	คัดเลือกไว้
5.	1.0	คัดเลือกไว้	20.	0.4	ตัดออก
6.	1.0	คัดเลือกไว้	21.	1.0	คัดเลือกไว้
7.	1.0	คัดเลือกไว้	22.	1.0	คัดเลือกไว้
8.	1.0	คัดเลือกไว้	23.	1.0	คัดเลือกไว้
9.	1.0	คัดเลือกไว้	24.	1.0	คัดเลือกไว้
10.	1.0	คัดเลือกไว้	25.	1.0	คัดเลือกไว้
11.	1.0	คัดเลือกไว้	26.	1.0	คัดเลือกไว้
12.	1.0	คัดเลือกไว้	27.	1.0	คัดเลือกไว้
13.	1.0	คัดเลือกไว้	28.	1.0	คัดเลือกไว้
14.	1.0	คัดเลือกไว้	29.	1.0	คัดเลือกไว้
15.	1.0	คัดเลือกไว้	30.	1.0	คัดเลือกไว้

ตาราง 11 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ

ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา	ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1.	1.0	คัดเลือกไว้	16.	1.0	คัดเลือกไว้
2.	1.0	คัดเลือกไว้	17.	1.0	คัดเลือกไว้
3.	1.0	คัดเลือกไว้	18.	1.0	คัดเลือกไว้
4.	1.0	คัดเลือกไว้	19.	1.0	คัดเลือกไว้
5.	1.0	คัดเลือกไว้	20.	1.0	คัดเลือกไว้
6.	1.0	คัดเลือกไว้	21.	1.0	คัดเลือกไว้
7.	1.0	คัดเลือกไว้	22.	1.0	คัดเลือกไว้
8.	1.0	คัดเลือกไว้	23.	1.0	คัดเลือกไว้
9.	1.0	คัดเลือกไว้	24.	1.0	คัดเลือกไว้
10.	1.0	คัดเลือกไว้	25.	1.0	คัดเลือกไว้
11.	1.0	คัดเลือกไว้	26.	1.0	คัดเลือกไว้
12.	1.0	คัดเลือกไว้	27.	1.0	คัดเลือกไว้
13.	1.0	คัดเลือกไว้	28.	1.0	คัดเลือกไว้
14.	1.0	คัดเลือกไว้	29.	1.0	คัดเลือกไว้
15.	1.0	คัดเลือกไว้	30.	1.0	คัดเลือกไว้

ตาราง 12 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพการแสดงตัว

ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา	ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1.	1.0	คัดเลือกไว้	16.	0.8	คัดเลือกไว้
2.	1.0	คัดเลือกไว้	17.	0.8	คัดเลือกไว้
3.	0.8	คัดเลือกไว้	18.	1.0	คัดเลือกไว้
4.	1.0	คัดเลือกไว้	19.	1.0	คัดเลือกไว้
5.	0.8	คัดเลือกไว้	20.	1.0	คัดเลือกไว้
6.	0.6	คัดเลือกไว้	21.	1.0	คัดเลือกไว้
7.	1.0	คัดเลือกไว้	22.	1.0	คัดเลือกไว้
8.	1.0	คัดเลือกไว้	23.	1.0	คัดเลือกไว้
9.	1.0	คัดเลือกไว้	24.	0.8	คัดเลือกไว้
10.	1.0	คัดเลือกไว้	25.	1.0	คัดเลือกไว้
11.	1.0	คัดเลือกไว้	26.	0.4	ตัดออก
12.	1.0	คัดเลือกไว้	27.	0.6	คัดเลือกไว้
13.	1.0	คัดเลือกไว้	28.	0.6	คัดเลือกไว้
14.	0.8	คัดเลือกไว้	29.	0.8	คัดเลือกไว้
15.	0.8	คัดเลือกไว้	30.	0.6	คัดเลือกไว้

ตาราง 13 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน

ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา	ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1.	1.0	คัดเลือกไว้	16.	1.0	คัดเลือกไว้
2.	1.0	คัดเลือกไว้	17.	1.0	คัดเลือกไว้
3.	1.0	คัดเลือกไว้	18.	1.0	คัดเลือกไว้
4.	1.0	คัดเลือกไว้	19.	1.0	คัดเลือกไว้
5.	1.0	คัดเลือกไว้	20.	1.0	คัดเลือกไว้
6.	1.0	คัดเลือกไว้	21.	1.0	คัดเลือกไว้
7.	1.0	คัดเลือกไว้	22.	1.0	คัดเลือกไว้
8.	0.8	คัดเลือกไว้	23.	1.0	คัดเลือกไว้
9.	1.0	คัดเลือกไว้	24.	0.8	คัดเลือกไว้
10.	0.8	คัดเลือกไว้	25.	0.8	คัดเลือกไว้
11.	0.8	คัดเลือกไว้	26.	0.8	คัดเลือกไว้
12.	1.0	คัดเลือกไว้	27.	0.8	คัดเลือกไว้
13.	0.8	คัดเลือกไว้	28.	1.0	คัดเลือกไว้
14.	1.0	คัดเลือกไว้	29.	1.0	คัดเลือกไว้
15.	1.0	คัดเลือกไว้	30.	1.0	คัดเลือกไว้

ตาราง 14 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา	ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1.	1.0	คัดเลือกไว้	16.	1.0	คัดเลือกไว้
2.	1.0	คัดเลือกไว้	17.	0.8	คัดเลือกไว้
3.	1.0	คัดเลือกไว้	18.	0.8	คัดเลือกไว้
4.	1.0	คัดเลือกไว้	19.	0.8	คัดเลือกไว้
5.	0.6	คัดเลือกไว้	20.	0.8	คัดเลือกไว้
6.	1.0	คัดเลือกไว้	21.	0.8	คัดเลือกไว้
7.	0.8	คัดเลือกไว้	22.	0.8	คัดเลือกไว้
8.	1.0	คัดเลือกไว้	23.	1.0	คัดเลือกไว้
9.	1.0	คัดเลือกไว้	24.	0.8	คัดเลือกไว้
10.	1.0	คัดเลือกไว้	25.	1.0	คัดเลือกไว้
11.	1.0	คัดเลือกไว้	26.	1.0	คัดเลือกไว้
12.	1.0	คัดเลือกไว้	27.	1.0	คัดเลือกไว้
13.	0.6	คัดเลือกไว้	28.	0.8	คัดเลือกไว้
14.	1.0	คัดเลือกไว้	29.	0.8	คัดเลือกไว้
15.	1.0	คัดเลือกไว้	30.	0.8	คัดเลือกไว้

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามค่านิยมในการพึ่งตนเอง

ข้อ	r	ผลการพิจารณา	ข้อ	r	ผลการพิจารณา
1.	.5500	คัดเลือกไว้	31.	.2962	คัดเลือกไว้
2.	.3265	คัดเลือกไว้	32.	.2616	คัดเลือกไว้
3.	.3958	คัดเลือกไว้	33.	.2611	คัดเลือกไว้
4.	.1526	ตัดออก	34.	.3704	คัดเลือกไว้
5.	.1945	ตัดออก	35.	.3324	คัดเลือกไว้
6.	.3060	คัดเลือกไว้	36.	.3224	คัดเลือกไว้
7.	.3473	คัดเลือกไว้	37.	.2387	คัดเลือกไว้
8.	.2624	คัดเลือกไว้	38.	.4190	คัดเลือกไว้
9.	.3392	คัดเลือกไว้	39.	.2325	คัดเลือกไว้
10.	.2670	คัดเลือกไว้	40.	.3722	ตัดออก
11.	.2561	ตัดออก	41.	.2897	คัดเลือกไว้
12.	.3476	คัดเลือกไว้	42.	.2900	คัดเลือกไว้
13.	.3525	คัดเลือกไว้	43.	.3760	คัดเลือกไว้
14.	.3192	คัดเลือกไว้	44.	.3294	คัดเลือกไว้
15.	.2863	ตัดออก	45.	.2731	คัดเลือกไว้
16.	.3159	ตัดออก	46.	.4156	คัดเลือกไว้
17.	.2506	ตัดออก	47.	.3243	คัดเลือกไว้
18.	.4062	คัดเลือกไว้	48.	.4393	ตัดออก
19.	.4134	คัดเลือกไว้	49.	.3237	คัดเลือกไว้
20.	.2209	คัดเลือกไว้	50.	.2335	คัดเลือกไว้
21.	.3785	คัดเลือกไว้	51.	.3306	คัดเลือกไว้
22.	.1415	ตัดออก	52.	.2416	คัดเลือกไว้
23.	.2087	คัดเลือกไว้	53.	.3412	คัดเลือกไว้
24.	.1349	ตัดออก	54.	.3666	ตัดออก
25.	.3107	คัดเลือกไว้	55.	.4173	คัดเลือกไว้
26.	.2118	คัดเลือกไว้	56.	.2972	คัดเลือกไว้
27.	.1389	ตัดออก	57.	.2266	คัดเลือกไว้
28.	.3793	คัดเลือกไว้	58.	.2935	คัดเลือกไว้
29.	.2601	ตัดออก	59.	.2395	คัดเลือกไว้
30.	.4095	คัดเลือกไว้	60.	.3001	คัดเลือกไว้

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ .86

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามปัจจัย

ค่าอำนาจจำแนก (r)					
ข้อ	แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์	ความ รับผิดชอบ	บุคลิกภาพ การแสดงตัว	การรับรู้ความ สามารถของตน	การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย
1.	.4451	.4118	.2809	.3204	.4353
2.	.5092	.3150	.3536	.3430	.4724
3.	.3255	.4132	.5114	.3960	.3775
4.	.3045	.4415	.4915	.2440	.3540
5.	.3292	.4325	.3411	.3137	.5182
6.	.2590	.3961	.4588	.4081	.5270
7.	.4795	.4012	.4245	.4654	.5614
8.	.3046	.3621	.3410	.3651	.5103
9.	.3753	.4040	.4039	.4346	.4818
10.	.2614	.5610	.5527	.3533	.3469
11.	.3128	.3630	.3717	.3416	.5513
12.	.4018	.4414	.4320	.3523	.4864
13.	.2478	.4352	.3065	.3008	.3891
14.	.3535	.3347	.3900	.4349	.4852
15.	.4504	.4194	.5213	.2800	.4462
16.	.4292	.3661	.4112	.2507	.3940
17.	.3250	.3078	.3498	.5281	.3209
18.	.3698	.3051	.4444	.4170	.3959
19.	.5279	.2996	.2783	.4358	.4310
20.	.3002	.2751	.2820	.3679	.4883
ค่าความ เชื่อมั่น	.90	.82	.82	.88	.92

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

1. ดร.อนันต์ จันทร์गीว ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2. ดร.พลังใจ ขันทองคำ หัวหน้ากลุ่มวัดและประเมินผล
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลพบุรี เขต 1
3. อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ธนพงษ์ คัดอ่าน อาจารย์ 2 ระดับ 6
โรงเรียนวัดสังฆราชา
5. คุณสิริวิมล สุขสมบูรณ์ นักวิชาการรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศึกษาศาสตร์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสร้อยหวาย พัดเงิน
วันเดือนปีเกิด	28 กุมภาพันธ์ 2520
สถานที่เกิด	อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 131 หมู่ 5 ต.เพนียด อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี 15120
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเทคนิคบริหารธุรกิจกรุงเทพ 88 ถนนสุขุมวิท 73 แขวงพระโขนง เขตวัฒนา กรุงเทพ 10260
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทย์ - คณิต) โรงเรียนโคกสำโรงวิทยา
พ.ศ. 2542	วท.บ. (สถิติประยุกต์) สถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2550	กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร